

วารสาร ยุโรปศึกษา

Journal of European Studies

ศุภชัย อิศรางกูร ณ อยุธยา
บรรณาธิการ

ปีที่ 25 ฉบับที่ 2
กรกฎาคม-ธันวาคม 2562

ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วารสารยุโรปศึกษา

ปีที่ 25 ฉบับที่ 2

กรกฎาคม-ธันวาคม 2562

ศุภย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

บรรณาธิการ

ISSN 0858-7795 (Print)

ISSN 2673-0790 (Online)

ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิงหาคม 2562

วารสารยุโรปศึกษา ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562)

ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISSN 0858-7795 (Print) | ISSN 2673-0790 (Online)

บรรณาธิการ

ดร. ศุภย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

(คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

บรรณาธิการผู้ช่วยและผู้จัดการวารสาร

วรรดร เลิศรัตน์

(ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

กองบรรณาธิการ

ดร. กิตติรินทร์ กิตติสกล

(คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จาริต ติงศภัทิย์

(นักวิชาการอิสระ, กรุงเทพมหานคร)

รองศาสตราจารย์ ดร. บรรพต กำเนิดศิริ

(คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิติ ศรีแสงนาม

(คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

รองศาสตราจารย์ วิมลวรรณ ภัทโรตม

(นักวิชาการอิสระ, กรุงเทพมหานคร)

ดร. อาจารย์ ถาวรรมาศ

(แอดเซสยุโรป, นนทบุรี)

พิสูจน์อักษร

จุฑารัตน์ วงษ์รัตน์, ณัฐนิชา ศุภมิตรพิบูลย์

สุคนธา เกื้อกิจ

ออกแบบรูปเล่ม

วรรดร เลิศรัตน์

Journal of European Studies 25 (2) (July-December 2019)

Centre for European Studies at Chulalongkorn University

ISSN 0858-7795 (Print) | ISSN 2673-0790 (Online)

Editor

Tul Israngura Na Ayudhya, Ph.D.

(Faculty of Arts, Chulalongkorn University)

Assistant Editor and Journal Manager

Voradon Lerdrat

(Centre for European Studies at Chulalongkorn University)

Editorial Board

Kitsirin Kitisakon, Ph.D.

(Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University)

Asst.Prof. Charit Tingsabadh, Ph.D.

(Independent Scholar, Bangkok)

Assoc.Prof. Bunpot Gumnerdsiri, Ph.D.

(Faculty of Political Science, Thammasart University)

Asst.Prof. Piti Srisangnam, Ph.D.

(Faculty of Economics, Chulalongkorn University)

Assoc.Prof. Wimonwan Phattharodom

(Independent Scholar, Bangkok)

Ajaree Tavornmas, Ph.D.

(Access Europe, Nonthaburi)

Proofreaders *Jutarat Wongrat, Nutnicha Supamitpiboon,*
Sukontha Kuakit

Book Designer *Voradon Lerdrat*

บทบรรณาธิการ

ด้วยศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีพันธกิจสำคัญในการเสริมสร้าง พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านยุโรปศึกษาให้แก่สาธารณชน เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาด้านยุโรปศึกษาในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศูนย์ฯจึงได้จัดทำและเผยแพร่ “วารสารยุโรปศึกษา” (Journal of European Studies) สำหรับให้นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและบุคคลทั่วไปในวงกว้าง สามารถใช้เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และความคิดเห็นในสาขาวิชา อย่างต่อเนื่องมายาวนานกว่าสองทศวรรษ

วารสารยุโรปศึกษานับปีที่ 25 (2) นี้ถือเป็นวารสารฉบับที่ 2 ซึ่งกองบรรณาธิการได้เริ่มใช้รูปแบบและกระบวนการจัดทำวารสารระบบใหม่ กล่าวคือ จัดทำข้อมูลและรูปแบบตามเกณฑ์มาตรฐาน ใช้ระบบพิจารณาตีพิมพ์แบบไม่เปิดเผยตัวตนทั้งสองทาง (double-blind peer-review) ในการพิจารณาตอบรับบทความตีพิมพ์ พร้อมทั้งเปิดใช้งานระบบจัดการวารสารออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เขียนบทความ ผู้ประเมิน และผู้อ่านจากทั่วทุกมุมโลก

ทั้งนี้ กองบรรณาธิการได้ตอบรับตีพิมพ์บทความทางวิชาการคุณภาพเยี่ยมจำนวน 4 บทความ ซึ่งมีประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับยุโรปร่วมสมัย อาทิ ประชานิยมและการต่อต้านยุโรป วิกฤตผู้ลี้ภัย ความท้าทายต่อคุณค่าแบบพหุนิยมวัฒนธรรม บทบาทของยุโรปต่อปัญหาอาชุนิวเคลียร์ในอิหร่าน รวมถึงสิทธิการสมรสของคนเพศเดียวกันทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จากผู้เขียนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

กองบรรณาธิการวารสารจะพยายามทุ่มเททำงานต่อไปอย่างสุดแรงกาย แรงใจ และแรงสติปัญญา เพื่อพัฒนาวารสารยุโรปศึกษาให้เป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนทางวิชาการในสาขาวิชายุโรปศึกษาที่มี

คุณภาพ ได้มาตรฐานทั้งในระดับชาติและระดับสากล เป็นของขวัญ
จากพวกเราแต่ผู้อ่าน นักวิชาการ และสังคม ในโอกาสเฉลิมฉลองการ
ดำเนินงานมาครบ 25 ปี

กองบรรณาธิการวารสารยุโรปศึกษา
ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

Explaining Populism and Euroscepticism in European Countries	
<i>Natthanan Kunnamas</i>	10
วิกฤตผู้ลี้ภัยยุโรป 2015 กับพหุนิยมทางวัฒนธรรม และความเห็นสาธารณะในรัฐสมาชิกสหภาพยุโรป	
<i>วรวรรณ วรเนตร</i>	34
สหภาพยุโรปในฐานะผู้นำของโลกในการสถาปนา สันติภาพในเรื่องข้อตกลงนิวเคลียร์กับอิหร่าน	
<i>ณัฐนันท์ พิณบนธนานันท์</i>	66
การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของสิทธิในการสมรส เพศสภาพเดียวกันในเนเธอร์แลนด์ โปแลนด์ และอิตาลี	
<i>พิสิฐุ หารราชไพบุลย์</i>	104
ข้อมูลวารสาร และขั้นตอนการส่งบทความตีพิมพ์	146

Explaining Populism and Euroscepticism in European Countries

Natthanan Kunnamas, Ph.D.

Faculty of Political Science
Chulalongkorn University

Received: January 16, 2019

Revised: March 27, 2019

Accepted: April 5, 2019

Abstract

The waves of populism are sweeping across Europe leaving the continent and its ambition shaken. One of the most significant turning points is Brexit – the UK’s decision to leave the EU following the referendum that will forever change the fate of both the UK and the EU. Given the Brexit incident as a result of populism in the UK, it is interesting to explore how the rise of populism relates to Euroscepticism in other settings across Europe. This article seeks to delve into the relationship between populism and Euroscepticism movements in three different European sub-regions including post-financial-crisis Southern Europe, Western and Northern Europe along with post-communist Central and Eastern Europe. The author argues that as the EU is generally perceived by the populist movements at both end of the political spectrum as the enemy, left-wing and right-wing populism are naturally prone to being Eurosceptic. However, as an attempt to comprehend this phenomenon; different political, economic, social and historical contexts of each sub-regions must also be taken into consideration as they lead to different levels of Euroscepticism and success of each populist movement.

Keywords: populism, Euroscepticism, European Union, Brexit

On June 23, 2016, the British citizen voted by 51.9% to 48.1% to leave the European Union (EU) in the historic Brexit referendum, leading to the ongoing arduous negotiations to conclude the withdrawal agreement before the scheduled departure date in 2019. This phenomenon indicates the rise of Euroscepticism in the UK. According to Cas Mudde, it is partly resulted from a higher influence of populism, which was one of the mainstays in rally for Leave, in British society.¹ Although its origin dates back to a long time ago, populism has just moved from “the marginal” to “the more centre” of British political arena in recent decades. It has become a tempting political alternative for many constituents who find that they have no other political choices because both major political parties, i.e. the Conservative and the Labor, are not significantly different in their stances and policy proposals. From late-1990s they have consensus on neoliberal capitalist agenda, the ones that cause many constituents’ economic hardship, social conflict, and psychological insecurities.

Since the 1970s the hegemony of neoliberal capitalism is not only unique for British establishment elites. This ideology has gradually spread and been internalized across Western Europe including post-communist Central and Eastern Europe and; therefore, led to the similar

1 Cas Mudde, “Populism isn’t dead. Here are five things you need to know about it,” *The Guardian*, July 7, 2017, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/jul/07/populism-dead-european-victories-centrists> (accessed on August 12, 2018).

circumstance – almost identical ideologies among political parties. In the former USSR satellite states, after the communist regimes had collapsed, most of their elites were fond of this “Western/Liberal Way” as the solution to transform their post-communist economies. Later, in many other European states, their major left-right bipartisan parties also agreed on the centrist “Third Way” economic agenda as well. As these phenomena are not unique, so is the rise of populism likewise.

In domestic politics, populist movements can mobilize more and more support from the public. Some institutionalized populist parties have gained more power in national political institutions in recent years. For example, in April 2017, Marine Le Pen, from the right-wing populist National Front (FN), advanced to the final round of the French presidential election. Five months later, the right-wing populist Alternatives for Germany (AfD) could enter the Bundestag for the first time as the third largest party. Latest, the left-wing populist Five Star Movement (M5S) won the 2018 Italian general election and leads the incumbent government.

Meanwhile, in EU-level politics, it witnesses a higher influence of populism in EU member states through members of the European Council and the Council of the EU. Besides, most of major political parties elected to the European Parliament are also in the above-mentioned situation and; therefore, populist institutionalized movements can mobilize more support from wide European constituents

too. In latest 2014 MEPs election, for instance, the right-wing populist Europe of Freedom and Direct Democracy (EFDD), chaired by Nigel Farage from the UK Independence Party (UKIP), gained more than 5 percent of the MEP seats.

I hereby argue that while populist movements generally claim itself as the representatives of the “pure people,” who have been threatened by “the corrupt others/elites,” and proclaim to fight against them.² The EU is inevitably defined by populism in Europe as that such “other”: the international neoliberal agent for the left but the cosmopolitan and “undemocratic” elite for the right. Subsequently, the rise of populism witnesses the growth of Euroscepticism in the EU member states in various forms, based on different contexts in each sub-region and country. The crisis-ridden Southern Europe faces left-wing populist demand to reform or leave some EU neoliberal economic regime, illustrating “Soft Euroscepticism.” In Western and Northern Europe, the more powerful and exclusionary right-wing populist movements, rather, evoke strong sentiments about “Hard Euroscepticism” with a call for referendum on the membership in the EU. Meanwhile, a Eurosceptic challenge, posed by the illiberal populists in post-communist Central and Eastern Europe, mainly targets EU liberal democratic values.

2 Cas Mudde, *Populism: A Very Short Introduction* (Oxford University Press, 2017).

To elaborate my argument, firstly, I will (1) explain the claims of populist movements across Europe in general on the EU to understand why they broadly target the EU as “the corrupt other.” Next, I will (2) explore the current status of populist movements including their Eurosceptic ideas and policy proposals in some European countries before (3) conclude this article in the last part.

EU from the Populist Perspective: International Neoliberal Agent vs. Cosmopolitan and Undemocratic Elite

In general terms, populist parties in Europe proclaim to fight corrupt elites for “the people” They seek to pursue a more powerful state by strengthening police and military as well as by nationalising banks and industrial sectors; have neither tolerance for pluralism, nor respect for rule of law; call for direct democracy and referenda; operate on “revolutionary language” to provoke an emotional upheaval; and are highly critical of globalisation, immigration, free trade deals and supranational institutions, such as the EU.³

In fact, populist parties have existed for a long time; however, they have recently been at the centre of attention in the political arena. Populist catalysts are high

3 Aamna Mohdin, “Populist, authoritarian leaders are still on the rise across Europe,” *Quartz*, July 12, 2017, <https://qz.com/1027518/populist-authoritarian-leaders-are-still-on-the-rise-across-europe/> (accessed on August 12, 2018).

levels of unemployment due to economic recessions; implementation of austerity measures in crisis-stricken Southern countries amidst the Eurozone financial crisis; and influx of predominantly Muslim refugees of Middle East and North Africa (MENA) descent who fled wars in their homeland. Besides, multiple violent terrorist attacks on European soil exacerbate voter's disillusionment with mainstream parties. All catalysts provide fertile grounds for engendering populist movements that largely oppose transnational, cosmopolitan elites and/or immigrants as well as ethnic or religious minorities.

As suggested earlier, the root cause that triggers the popularity of populists can be ascribed to a “rational response to the apparent political failures of the established parties” and an “emotional backlash to a sense of disenfranchisement and social alienation” inflicted by the bipartisan consensus over post-Cold War neoliberal agenda – in which mainstream parties have shifted ever closer towards “the ideological centre” that prioritises growth-generating economic policies. Traditional left-wing parties depoliticise left-wing ideology and embrace “post-partisan pragmatism” as in the cases of New Labour in the UK and Neue Mitte in Germany.⁴ On the other hand, traditional right-wing parties shift towards more progressive issues on sociocultural matters to attract more votes (as is the case of CDU in

4 Michael Bröning, “The Rise of Populism in Europe: Can the Center Hold?,” *Foreign Affairs*, June 3, 2016, <https://www.foreignaffairs.com/articles/europe/2016-06-03/rise-populism-europe> (accessed on August 12, 2018).

Germany that launched an open-door policy regarding refugees, abandoned its nuclear energy policy and relinquished the military draft). Seeing mainstream parties as “too similar to one another” and no longer representing their interests, disillusioned traditional leftist voters, many of whom are working-class voters, and conventional right-wing supporters of conservative issues may eventually fall prey to the rhetoric of opportunistic populist parties⁵

To represent for such traditional leftists and deal with leftist economic anger, left-wing populism remains strongly opposed to the establishment as if it were the struggle of the bottom and middle class against the top-echelon elite. Unlike conventional socialist movements, radical left populism does not necessarily seek to abolish capitalism nor to politicise a class conflict; it seeks to “reform rather than abolish” capitalism. Its discourse merely assumes a basic antagonism between the majority of “the people” and a handful of elites. It represents the will of “the people” against “plutocracy”. Left-wing populists often exhort governments to tighten national regulations on businesses, nationalise indispensable industries, reduce socioeconomic inequalities inflicted by capitalism, and sap the power of business in the political realm. Although they exclude elites and global/regional financial actors as “others,” they also employ inclusion as a method to mobilise large-scale support from voters from all social sectors by encompassing youth, women, LGBTs, ethnic minorities and migrants.

5 Ibid.

On the other end of the political spectrum, right-wing populism also opposes the establishment, yet on different grounds. Cosmopolitan elites are accused of favouring a third group, consisting of immigrants, refugees and ethnic minorities, over their own compatriots. Unlike conventional conservatism that mainly focuses on protecting the interests of business classes against those of their labour critics and unlike authoritarian conservatism that aims to subvert democracy, right-wing populism is a struggle of low and middle classes against the interests of transnational, cosmopolitan elites, and still respects fundamental democratic principles.⁶ Unlike the method of left-wing parties, right-wing populist parties employ exclusion as their method. This involves the creation of “common enemies” to mobilise electoral support, which is usually based on radical right extremism, racial supremacy, homophobia, xenophobia, nationalism and prejudices against ethnic or religious minorities, such as anti-Semitism, anti-Roma or Islamophobia.

However, it is interesting to see that right-wing populist parties also employ an inclusion method or downplay their extremist image to mobilise support from voters at the centre, who were traditionally detached from far-right parties, such as LGBTs and Muslims. For example, prior to the Brexit referendum, Leave campaigners attempted to include

⁶ John B. Judis, “Us v Them: the Birth of Populism,” *The Guardian*, October 13, 2016, <https://www.theguardian.com/politics/2016/oct/13/birth-of-populism-donald-trump> (accessed on August 12, 2018).

LGBTs and Muslims to support Brexit by organising a gay anti-EU group and Muslims for Britain, and Out and Proud, aimed at building support from different communities. The French National Front party, under the leadership of Marine Le Pen, attempted to soften its racist past and anti-Semitic image under the legacy of her father, and replaced it with Islamophobia. Meanwhile, the Alternative for Germany party attempted to detach itself from its neo-Nazi image towards an ordinary anti-immigration party, by proposing to expel Björn Höcke for his taboo-breaking speech that called for a “180 degree turn” in German Erinnerungskultur (culture of remembering) by atoning for the Nazi era and altering its leadership position. One of leaders, Alice Weidel, is the first lesbian woman to serve as the lead candidate of a party which traditionally opposes same-sex marriage.

For left-wing populists, the EU and its Economic and Monetary Union (EMU) are the “highest stages” of international neoliberal capitalist agents. With its supranational power, the EU is viewed as neoliberal policy implementer that causes working-class economic hardship and inequalities. It governs the regime of free flows of goods, services, capitals, and labors across the region; enacts the “deregulated” trade and investment regulations that prohibit its member states to protect domestic firms and support them to privatize their former state enterprises; as well as negotiates the free trade agreements to “open the market more” with external parties. It also forces the austerity measures through its financial and fiscal rules including some reform plans

and bailout packages for new or fractious countries. In this sense, left-wing populism, thus, defines the EU as “the other” in the same group with centrist establishment elites and international financial actors. However, as mentioned above, this kind of populism seeks to “reform rather than abolish” hence its claims usually indeed target some EU neoliberal principles and policies rather than the EU itself or the membership in the EU.

On the other hand, for right-wing populists, the EU is the cosmopolitan, undemocratic and unaccountable regime. Moreover, due to its supreme target to establish eternal peace and its centrist social progressivism, the EU has moral obligation to embrace all humanities; assure their natural rights in life, liberty and property; as well as protect everyone, including “the weaker,” “the marginal,” or “the other” in the society, from marginalization and discrimination. To do this, the EU is considered by the exclusionary right-wing populists that it attempts to privilege their “common enemies,” for example, minor ethnic groups, foreigners, immigrants, and Muslims, or, in other words, stands for them instead of the pure Europeans. Besides, without explicit and direct political mandatory chain with “the people,” the supranational EU is viewed as the undemocratic organization prevailing its member states’ sovereignty. Although the decisions of EU institutions are legal binding for all members and affect broad European citizens, right-wing populists feel that the ordinary people have not enough participation in such decisions. In this sense, the EU seems to take the self-

determination rights away from each national constituency. It is, thus, defined as “the other” for “the pure people” and national direct democracy. Employing an exclusion method, some movements, such as the French FN and the German AfD, call for the withdrawal of their countries from the union.

Dynamics of populism in Europe: Trends towards Euroscepticism?

Given the above-mentioned populist antagonist claims on the EU, some further argue that the rise of populism in view of domestic politics may be “a turning point for Europe” as it could possibly lead to the disintegration of the EU.⁷ Indeed, the formation of Euroscepticism in each country varies across time and issue areas. It relates to the essence and the location along the left–right political spectrum of populism in such contexts. Hard Euroscepticism can be defined as a “principled opposition to the project of European integration based on the ceding or transfer of powers to supranational institutions” such as the EU. On the other hand, Soft Euroscepticism can be characterized as an “opposition to the Union’s current or future planned trajectory based on the further extension of competencies” that it intended to make in instances where national interest is in conflict with the EU trajectory. Next, I will

7 Katya Adler, “Populist challenge brings Europe to crossroads,” *BBC*, February 9, 2017, <https://www.bbc.com/news/world-europe-38915466> (accessed on August 12, 2018).

examine movement status and ideas from six countries in three sub-regions as case studies: Southern Europe (Greece and Italy), Western and Northern Europe (France and the Netherlands), and Central and Eastern Europe (Hungary and Poland). Since these areas are under distinct historical, political and economic contexts, the status of populist movements and Eurosceptic ideas in each are significantly different.

Regarding crisis-ridden Southern Europe, where its citizens experience poverty and high unemployment, and suffer from conditions under the implementation of austerity measures, most influential populist movements are left-wing that express their hostility towards some elements of EU neoliberal economic regime, especially the use of a common currency, the European Central Bank (ECB)'s common monetary policy, and the austerity measures. They call for EU financial and fiscal policy reform to cope up with citizens' economic hardship, and, in some most extreme cases, a referendum on the membership in the Eurozone rather than on the EU membership, illustrating "Soft Euroscepticism." Notable examples of left-wing populist movements in this sub-region are the SYRIZA in Greece and the M5S in Italy, currently leading their countries' incumbent government.

In the case of Greece, SYRIZA excludes the EU and Germany as "the others" or as uncompromising foreign "enemies" who unfairly impose austerity measures on the Greek "people". The left-wing anti-establishment SYRIZA, under the leadership of Alexis Tsipras, successfully became

the largest party in the Hellenic Parliament with 36.3% of the vote in the Greek legislative election, in January 2015, and subsequently formed a coalition government with the right-wing populist Independent Greeks (ANEL) in January and September 2015. The rise to prominence of the anti-austerity party initially raised a serious question as to the possibility of the debt-stricken country leaving the Eurozone. However, once SYRIZA came to power, it seemed to downplay its harsh rhetoric. In spite of its disapproval of austerity measures imposed by the EU, SYRIZA does not intend to pursue “Grexit” (Greek departure from the EU), yet it derides upon that option as an agenda of those who aspire to break up Europe. SYRIZA’s popularity is currently plummeting downwards, owing to the implementation of harsh austerity measures that they once vowed to oppose. Although many Greeks are no longer contented with the use of a single currency amidst the Eurozone crisis, they still want to remain in the Eurozone as they have a trepidation for consequences of Greece’s exit from the Eurozone, which may lead to a collapse of the cradle of democracy given no bailouts by the EU, upon which it is highly reliant.⁸

In the case of Italy, the M5S is a Eurosceptic, anti-globalist, anti-establishment populist party that emphasises environmentalism, sustainable development and direct

8 Helena Smith, “Grexit? Greece again on the brink as debt crisis threatens break with EU,” *The Guardian*, February 3, 2017, <https://www.theguardian.com/world/2017/feb/03/grexit-greece-debt-crisis-eu-germany-us> (accessed on August 12, 2018).

democracy. Beppe Grillo, the party's co-founder, calls for a referendum to draw Italy out of Eurozone, reintroduce Italian lira and proposes an "Italeave" (Italian departure from the EU) referendum. In 2016, two party members, Virginia Raggi and Chiara Appendino, were elected mayors of Rome and Turin. Latest, at the 2018 general election, it became the largest individual party in the Chamber of Deputies and subsequently formed a coalition government with the right-wing populist North League (LN) in June 2018. However, despite its victory in the last election, a poll in March 2017 suggests that 61% of Italians support the use of single currency.⁹ Meanwhile, on the other end of the political spectrum, the LN is an anti-immigration party that supports national regionalism in Northern Italy. It seems to be in a position of "Hard Euroscepticism" that is in favour of allowing a referendum on the EU membership. However, it does not pose a serious challenge in the form of "Italeave" as it still gained limited support at the latest general election.¹⁰

Considering Western and Northern Europe, where member states enjoy relatively better economic situation, the left-wing populist rhetoric of economic reform is less powerful. Due to public anger and sentiment of insecurity

9 Kate Lyons and Gordon Darroch, "Frexit, Nexit or Oexit? Who will be next to leave the EU," *The Guardian*, June 27, 2016, <https://www.theguardian.com/politics/2016/jun/27/frexit-nexit-or-oexit-who-will-be-next-to-leave-the-eu> (accessed on August 12, 2018).

10 Ibid.

resulted from the influx of who are defined by “the pure people” as “the others” in recent years, the right-wing populist parties can mobilize more and more support from constituents, and generally gain more influence than the left. Employing an exclusionary rhetoric, they evoke strong sentiments about “Hard Euroscepticism” – some call for a referendum on the membership in the Union. Notable examples of right-wing populist movements in this sub-region are the FN in France and the Party for Freedom (PVV) in the Netherlands.

In the case of France, Marine Le Pen, leader of the Eurosceptic far-right National Front party (FN) became runner-up to the pro-European, liberal, centrist candidate of the Forward party (EM), Emmanuel Macron, in the second round of the French presidential election of 2017. The rise to prominence of both candidates signified a break from bipartisan coalitions, which alternated between centre-right Republicans party (LR) and centre-left Socialist Party (PS); it indicated voter disillusionment with mainstream parties. Le Pen and her party’s unprecedented popularity has grown in the wake of a series of terrorist attacks, an influx of refugees from the Middle East and the French economic malaise of high unemployment and stagnant economic growth since the 2008 economic crisis. She strongly proposes a return to the franc currency, would opt France out of NATO, and supports a “Frexit” (French departure from the EU) referendum, promising to hold it within six months if she got elected. Despite Le Pen’s electoral defeat, many are still

afraid that other parties might co-opt her party's agenda to initiate a sort of referendum on the future of the EU.¹¹

In the case of the Netherlands, the general election in March 2015 showed the most significant rise in popularity of the anti-immigrant, Islamophobic PVV, under the leadership of Geert Wilders, who calls for “de-Islamification of the Netherlands” and signals an electoral move towards the right based on discontent with a significant Muslim community, at estimated level of 5% in 2014. He also proposes to hold a referendum on the EU membership in close association with “Hard Euroscepticism” on sociocultural issues, such as Dutch national identity, migration and a large number of Muslim communities. However, a poll suggests that a slim majority of the Dutch are against holding the referendum and the majority favour staying in the EU.¹²

Looking at Central and Eastern Europe, “a critical mass” of populist leaders in this sub-region ascribe to peace-threatening and ethnic nationalism, and openly reject the idea of “liberal democracy.”¹³ Brexit and Donald Trump's

11 Holly Ellyatt and Nancy Hungerford, “First Brexit, now Frexit? Fears grow over the power of populist politics,” *CNBC*, June 30, 2016, <https://www.cnbc.com/2016/06/30/ppopulist-politics-first-brexit-now-frexit.html> (accessed on August 12, 2018).

12 Lyons and Darroch, “Frexit, Nexit or Oexit? Who will be next to leave the EU.”

13 Gašper Završnik, “Brexit and Trump encouraged Eastern Europe populism: report,” *Politico*, April 4, 2017, <https://www.politico.eu/article/brexit-and-trump-encouraged-eastern-europe-populism-report-hungary-poland-democracy/> (accessed on August 12, 2018).

administration in the US, to a certain extent, emboldened anti-democratic populists in the region and exacerbated their shift towards “illiberal democracy” Hence, their Euroscepticism is manifested by its hostility towards the idea of “liberal democratic” Europe and preference for certain authoritarian, nationalist and illiberal values, which are a legacy left from its communist past in which Central and Eastern European countries were relatively less exposed to liberal democratic values, cosmopolitanism and a high level of migration. It is worth noting that public Euro-enthusiasm seems to be relatively high in sharp contrast to a high level of party-based Euroscepticism. This implies that their citizens view the EU as a benign actor, thanks to their desire to “return to Europe” following the end of the Cold War and their reliance on the structural funds of the EU, particularly in cases of Hungary and Poland.

In the case of Hungary, the right-wing Eurosceptic populist Fidesz, under the charismatic leadership of Viktor Orbán, has dominated Hungarian politics since 2010, when they won with a landslide majority in the parliamentary elections. Supported by impressive popular majorities, he introduced new constitutions in 2011 that consolidate excessive power of the ruling government, interfere with independence of public media and limit judicial oversight, therefore, significantly undermining check-and-balance systems of liberal democracy. Instead of posing an outright rejectionist view on the question of the EU membership, its Euroscepticism seems to be relatively soft. It does not seek

to leave the EU and merely opposes certain policies that the EU imposes on itself and other member states, such as the refugee relocation scheme, which the Eurosceptic, populist and nationalist Fidesz party (under the premiership of Viktor Orbán) fiercely opposed together with Poland and the Czech Republic, and subsequently held a Hungarian referendum on whether or not to reject the scheme, albeit not legally valid, on October 2nd 2016, to demonstrate a symbolic defiance to the EU.¹⁴

In the case of Poland, similarly, the right-wing populist Law and Justice Party (PiS) has become the largest party in the Polish parliament, since 2015, with an unprecedented outright majority. Its stance towards Atlanticism and less support of the European project signals soft Euroscepticism. Its leader, Jarosław Kaczyński, openly derides the idea that independent institutions can constrain the majority rule of the Poles. Its judiciary reforms and interference with media independence seem to be at odds with the fundamental principles of liberal democracy,¹⁵ prompting the European Commission to strip Poland of its EU voting rights. However, the lack of consent from the Hungarian government for

14 Gabriela Baczyńska and Foo Yun Chee, “EU to open case against Poland, Hungary, Czech Republic over migration,” *Reuters*, June 12, 2017, <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-eu-infringements/eu-to-open-case-against-poland-hungary-czech-republic-over-migration-idUSKBN1931O4> (accessed on August 12, 2018).

15 Završnik, “Brexit and Trump encouraged Eastern Europe populism.”

imposing sanctions against Poland facilitated Poland's non-compliance with the EU's requirements.¹⁶

Indeed, the trend of Central and Eastern Europe towards “illiberal democracy” that disrespects rule of law, undermines democratic check-and-balance systems and subdues the judiciary and public media, regardless of its degree of Euroscepticism, also poses a serious threat to the project of the European integration, as it directly tampers with fundamental liberal values of the EU, which has a high regard for democratic governance, rule of law and protection of human rights.

In principal, Brexit and Eurosceptic trends in other EU member states raise the spectre of disintegration of the EU. The integration process that has laid the foundation for peace and economic prosperity can no longer be taken for granted.

Conclusion

In conclusion, the neoliberal European integration, as a project of the political establishment and the elites, carries the seeds of its own destruction. The seeds germinate into populist movements at both ends of the political spectrum and prompt a lack of trust in national and European political

16 “‘New Eurosceptic Union’? Hungary, Poland Poised to Jointly Defy Brussels,” *Sputnik*, February 22, 2017, <https://sputniknews.com/europe/201702221050935746-hungary-poland-brussels-european-commission/> (accessed on August 12, 2018).

institutions. Left-wing populist movements leverage such distrust to construct identity of the EU as the international neoliberal agent who causes economic hardship among “the people.” In the post-financial-crisis Southern Europe, these movements can mobilize considerable electoral support in recent years as their soft Eurosceptic rhetoric and policy proposals satisfy economic anger among constituents. In contrast, the right-wings apply the distrust to fuel the exclusionary sentiments against the EU as the cosmopolitan and undemocratic elite. In Western and Northern Europe, where many populations feel insecure due to influx of “the others” supported by the supranational EU, the movements’ calls for a referendum on EU membership have gained support from considerable amount of population. Meanwhile, in the post-communist Central and Eastern Europe, despite not seeking for the withdrawal from the EU, populist movements – some as the ruling parties – question and resist against the Union’s values. Indeed, this can pose a serious challenge against the core existence of the European project as well.

วิกฤตผู้ลี้ภัยยุโรป 2015 กับ พหุนิยมทางวัฒนธรรมและ ความเห็นสาธารณะในรัฐสมาชิก สหภาพยุโรป

*European Refugee Crisis 2015, Multiculturalism,
and Public Opinion in Member States*

วรพรรณ วรเนตร

นักวิชาการอิสระ
นครโฮจิมินห์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

Warawan Varanetra

*Independent scholar
Ho Chi Minh City, Socialist Republic of Vietnam*

วันที่ส่งบทความ (Received): July 10, 2018
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ (Revised): September 20, 2018
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): October 5, 2018

บทคัดย่อ

คำว่า ‘ความหลากหลายทางวัฒนธรรม’ ถือได้ว่าเป็นศัพท์ทางการเมืองที่ปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้งในยุคปัจจุบัน แม้ว่าตอนนี้ความสำคัญของคำดังกล่าวได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากหน้ามือเป็นหลังมือเนื่องด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถือกำเนิดขึ้นของกระแสการก่อการร้ายที่ยิ่งนำไปสู่การปิดตัวทางวัฒนธรรมมากขึ้นในหลายประเทศ และทำให้กระแสความนิยมของความหลากหลายทางวัฒนธรรมลดลงไปอย่างชัดเจน ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการก่อการร้ายนั้นมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงที่ทำให้แม้กระทั่งประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปที่มีมรดกทางวัฒนธรรมอยู่บนพื้นฐานของความหลากหลายนั้นไม่สามารถเพิกเฉยต่อปัญหาดังกล่าวได้อีกต่อไป มีหน้าซ้ำ หลายประเทศในยุโรปเองยังต้องเผชิญกับปัญหาของผู้อพยพที่ได้ทำการโยกย้ายถิ่นฐานมาเป็นจำนวนมากตั้งแต่ปี ค.ศ.2015 ที่ทำให้ทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและประชาชนชาวยุโรปเริ่มตั้งข้อสงสัยว่าควรให้ความสำคัญแก่ความปลอดภัยของตนเองหรือความเป็นมนุษย์ในการช่วยเหลือผู้อพยพเหล่านั้นมากกว่ากัน ด้วยเหตุทั้งหมดที่ได้กล่าวมาจึงทำให้ข้าพเจ้าสนใจและต้องการจะศึกษาความเป็นมาของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงประเด็นเกี่ยวกับผู้อพยพที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่ามีความเชื่อมโยงกับสภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ข้าพเจ้ายังจะทำการศึกษาในประเด็นของความคิดเห็นสาธารณะที่มีต่อนโยบายต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาผู้อพยพ จนไปถึงการที่ผู้อพยพเหล่านั้นถูกมองว่าเป็น “ปัญหาต่อความปลอดภัย” ในสังคมปัจจุบันอีกด้วย

คำสำคัญ: ความหลากหลายทางวัฒนธรรม, ผู้ลี้ภัย, การก่อการร้าย, สหภาพยุโรป

Abstract

‘Multiculturalism’ as we all know could be considered as one of the most popular political terms in modern society. The cultural diversity that comes with it was once celebrated as a positive meaning. Sadly, with the world’s current situation steering towards cultural isolation due to the uprising movement of worldwide terrorism, the word ‘multiculturalism’ and its blessing seems to be more and more of a burden than ever before. Not even the continent that once counts this value of diversity in culture as a foundation of its profound cultural heritage such as Europe can turn a blind eye to the threat which it entails. Moreover, with the current state of the European Union and its influx of refugees since 2015, the debate of whether the importance of security or humanity should hold reigns comes into question of the one responsible and all of Europeans’ citizens minds alike. Therefore, in this article, I will be studying the development of multiculturalism in Europe and some significant issues surrounding it and refugees, ranging from the public opinion towards public policy and security measures regarding the refugees, to the stigmatization against them.

คำสำคัญ: Multiculturalism, Refugees, Terrorism, European Union

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยุโรปเป็นทวีปที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้น ยุโรปยังเป็นแหล่งกำเนิดและรากฐานของประวัติศาสตร์และระบอบการเมืองที่ได้พลิกโฉมหน้าทางประวัติศาสตร์ของยุโรปเองและของโลก ตลอดเวลาที่ผ่านมา ความหลากหลายทางชนชาติก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงเกิดเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นชนชาติหรือศาสนา ดังจะเห็นได้จากคำขวัญของสหภาพยุโรปที่ว่า “Unity in Diversity” ซึ่งแปลได้คร่าว ๆ ว่า “เอกภาพภายใต้ความหลากหลาย” แนวคิดหลายประการของยุโรปเองก็พยายามเน้นย้ำถึงหลักมนุษยธรรม การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และการเคารพซึ่งกันและกัน อันเป็นพื้นฐานที่จะส่งเสริมการมีเอกภาพภายใต้ความหลากหลายนั้น

อย่างไรก็ตาม ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ด้วยสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองโลกหลายประการ ได้ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ที่มาท้าทายความตั้งใจในการอยู่ร่วมกันอย่างสันตินี้ โดยเฉพาะวิกฤติการณ์ผู้อพยพใน ค.ศ.2015 (The European Refugee Crisis 2015) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มีผู้คนจากภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือเดินทางเข้ามาในทวีปยุโรปเป็นจำนวนมากจนทำให้สหภาพยุโรปมีปัญหาในการจัดการผู้อพยพเหล่านั้นและรัฐสมาชิกของสหภาพก็ขัดแย้งกันเองในประเด็นนี้ นอกจากนี้ ยังมีเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นหลายเหตุการณ์ ส่งผลให้ความมั่นคงปลอดภัยในทวีปยุโรปเริ่มสั่นคลอนอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน เช่น การก่อการร้ายกรุงปารีสเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2015 การวางระเบิดที่กรุงบรัสเซลส์เมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ.2016 เป็นต้น

ถึงแม้ว่าเหตุการณ์เหล่านี้จะไม่ได้เกี่ยวข้องกับผู้อพยพโดยตรง แต่ก็ทำให้ชาวยุโรปรู้สึกหวาดกลัวและไม่ปลอดภัย และยังทำให้ความรู้สึกที่ไม่เป็นมิตรกับผู้อพยพมากขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อชาวมุสลิมจนเกิดเป็นท่าทีต่อต้านชาวมุสลิมหรือ

การพยายามกลืนวัฒนธรรมมุสลิมต่าง ๆ เช่น ใน ค.ศ.2016 รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ได้ออกนโยบายห้ามชาวมุสลิมสวมใส่ผ้าคลุมที่ปิดบังใบหน้าในที่สาธารณะ¹ เป็นต้น แน่นอนว่าไม่ใช่ครั้งแรกที่เกิดการกีดกันทางวัฒนธรรมเช่นนี้ เพียงแต่ว่าเหตุการณ์ที่ได้กล่าวไปข้างต้นทำให้ท่าทีในด้านลบต่าง ๆ ชัดเจนมากขึ้นจนเป็นที่สังเกตได้ในประชาคมโลก ในปัจจุบัน ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงเป็นประเด็นที่ซับซ้อนและอ่อนไหวในการเมืองยุโรปและเป็นที่จับตามองของโลกอย่างมาก

ดังนั้น ในบทความนี้ ผู้เขียนจะศึกษาผลกระทบของวิกฤติการณ์ผู้อพยพ ค.ศ.2015 ที่มีต่อ “ความเป็นยุโรป” โดยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นในแง่ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในยุโรปและความเปลี่ยนแปลงในแนวคิดนี้ในช่วงหลังมานี้

ผู้เขียนจะแบ่งเนื้อหาของบทความนี้ออกเป็นสี่ส่วน ส่วนแรกจะกล่าวถึงประเด็นผู้อพยพในทวีปยุโรป โดยจะกล่าวถึงความเป็นมาคร่าว ๆ ซึ่งเนื้อหาจะเน้นไปที่ช่วงวิกฤติการณ์ผู้อพยพตั้งแต่ ค.ศ.2015 เป็นต้นมา การรับมือของสหภาพยุโรปและผลตอบรับของชาวยุโรปต่อประเด็นนี้จากแบบสำรวจต่าง ๆ รวมถึงผลกระทบโดยรวมที่ผู้อพยพเหล่านี้มีต่อสังคมยุโรป ในส่วนต่อมาจะกล่าวถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยจะกล่าวถึงนิยามของคำนี้ และสภาวะความหลากหลายทางวัฒนธรรมในยุโรป และส่วนที่สามจะกล่าวถึงการท้าทายและความเปลี่ยนแปลงในแนวคิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ และส่วนสุดท้ายจะเป็นบทสรุปของบทความนี้

1 Harriet Agerholm, “Dutch parliament approves partial burqa ban in public places,” *The Independent*, November 29, 2016, <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/dutch-burqa-veil-ban-holland-votes-for-partial-restrictions-some-public-places-a7445656.html> (accessed on May 5, 2018).

ผู้อพยพในยุโรป

ยุโรปเป็นทวีปที่มีผู้อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาตลอดตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง (ค.ศ.1939-1945) เราสามารถแบ่งช่วงเวลาที่มีผู้อพยพเข้ามาในยุโรปเป็นจำนวนมากเป็นสองระยะหลัก ๆ ได้แก่ ผู้อพยพที่เข้ามาช่วงสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดใหม่ ๆ และผู้อพยพที่เข้ามาตั้งแต่ต้น ค.ศ.2015 เป็นต้นมา ส่วนใหญ่แล้ว ผู้อพยพกลุ่มแรกนั้นจะเป็นผู้อพยพจากประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียนและแถบแอฟริกา ซึ่งเคยเป็นอาณานิคมของประเทศตะวันตกมาก่อน โดยเฉพาะอังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และเบลเยียม โดยผู้อพยพเหล่านั้นเข้ามาทำงานในภาคส่วนอุตสาหกรรมเนื่องจากช่วงนั้นยุโรปได้รับความเสียหายจากสงครามเป็นอย่างมากจึงกำลังขาดแคลนทรัพยากรโดยเฉพาะด้านแรงงานและประเทศยุโรปทั้งหลายกำลังอยู่ในช่วงฟื้นฟูประเทศ ชาวยุโรปคาดว่า คนงานเหล่านี้จะไม่ได้อยู่อย่างถาวรและจะกลับไปยังประเทศดั้งเดิมเมื่อหมดสัญญาทำงาน จึงเรียกผู้อพยพเหล่านั้นว่า “Guest workers” อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา ผู้อพยพเหล่านี้ก็ได้ตั้งรกรากอยู่ที่ “ประเทศแม่ (Mother Country)” เหล่านั้น ส่วนใหญ่ผู้อพยพในแถบยุโรปได้จะมีปัญหาในการบูรณาการผู้อพยพเข้าสู่สังคมมากกว่ายุโรปเหนือและตะวันออก เนื่องจากเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม² ในบทความนี้ ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงผู้อพยพกลุ่มนี้

ส่วนผู้อพยพที่เข้ามาในช่วงประมาณ ค.ศ.2015 นั้น ส่วนมากแล้วเป็นผู้อพยพมาจากภูมิภาคตะวันออกกลางและทวีปแอฟริกาตอนบน ผู้อพยพที่มาจากภูมิภาคตะวันออกกลางนั้น เป็นพวกที่หนีสงครามกลางเมืองและความโกลาหลทางการเมืองในประเทศของตนมา โดยเดินเรือข้ามทะเลเมดิเตอร์เรเนียนมาและจะเข้ามาในยุโรปทาง

2 Tariq Modood, Anna Triandafyllidou, and Ricard Zapata-Barrero, *Multiculturalism, Muslims, and Citizenship: A European Approach* (Routledge, 2006), 8-10.

ประเทศตุรกี จากข้อมูลของสภายุโรป พบว่าประมาณหนึ่งในสี่ของจำนวนผู้อพยพมาจากซีเรีย อัฟกานิสถาน และอิรักมากที่สุดตามลำดับ³ ส่วนผู้อพยพที่เข้ามาจากทวีปแอฟริกาตอนบนนั้น เป็นผู้อพยพที่อพยพเข้ามาด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ จำนวนผู้อพยพที่เข้ามาในยุโรปใน ค.ศ.2015 มีมากถึง 1.26 ล้านคน และใน ค.ศ.2015-2016 รวมกันแล้วมีผู้ลี้ภัยมากถึง 2.5 ล้านคน⁴ ในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิตหรือสูญหายปีละหลายพันชีวิต

ในส่วนของภาครัฐ สหภาพยุโรปเองได้มีมาตรการต่าง ๆ ในการจัดการกับผู้อพยพและผู้ลี้ภัยเหล่านี้ ทั้งการควบคุมปริมาณที่เข้ามา และการจัดการกับผู้ลี้ภัยที่ได้รับการอนุมัติให้เข้ามาแล้ว เช่น หน่วยงาน FRONTEX (European Border and Coast Guard Agency) เป็นหน่วยงานที่สร้างขึ้นใน ค.ศ.2016 มีหน้าที่ควบคุมดูแลเขตแดนรัฐสมาชิกในข้อตกลงเชงเกน (Schengen Area) โดยจะประเมินสถานการณ์และความเสี่ยงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบริเวณเขตแดนและประสานไปยังรัฐสมาชิกเพื่อขอความช่วยเหลือด้านกองกำลังทั้งทางบกและน้ำ นอกจากนี้ยังมีนโยบายในการพัฒนาการควบคุมเขตแดน การส่งตัวผู้ลี้ภัยกลับประเทศและการแบ่งปันฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้อพยพอย่างทั่วถึง⁵ นอกจาก FRONTEX แล้ว ก็ยังมีการพัฒนา Dublin System หรือ Dublin Regulation ซึ่งเป็นระบบการจัดสรรผู้อพยพไปตามรัฐสมาชิก

3 “Europe’s migration crisis,” *European Parliament*, June 30, 2017, <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78631/europe-s-migration-crisis> (accessed on May 5, 2018).

4 “EU migrant crisis: facts and figures,” *European Parliament*, June 30, 2017, <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78630/eu-migrant-crisis-facts-and-figures> (accessed on May 5, 2018).

5 “European Border and Coast Guard Agency (FRONTEX),” *European Union*, February 13, 2018, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_en (accessed on May 6, 2018).

ของสหภาพยุโรปอย่างเป็นธรรม รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากเดิมอีกด้วย⁶ เป็นต้น

เมื่อรับผู้อพยพเข้ามาแล้ว สหภาพยุโรปได้ให้ความช่วยเหลือผู้อพยพในการบูรณาการและปรับตัวเข้าสู่สังคมยุโรปผ่านโครงการต่าง ๆ ที่ใช้งบประมาณสนับสนุนแก่รัฐสมาชิก เช่น โครงการ European Social Fund (ESF) และ European Regional Development Fund เป็นต้น นอกจากนี้ ใน ค.ศ.2016 สภายุโรป (European Parliament) ยังได้ส่งเสริมให้รัฐสมาชิกให้ความช่วยเหลือผู้อพยพในการปรับตัวอย่างเต็มที่ โดยมุ่งเน้นไปที่ด้านการศึกษาและกีฬา พร้อมทั้งตั้งเป้าหมายไว้ว่าผู้อพยพจะต้องได้ประกอบอาชีพในสหภาพยุโรปภายในเวลาไม่เกินสองเดือนหลังจากที่ได้ยื่นเรื่องขอลี้ภัย⁷ เป็นต้น

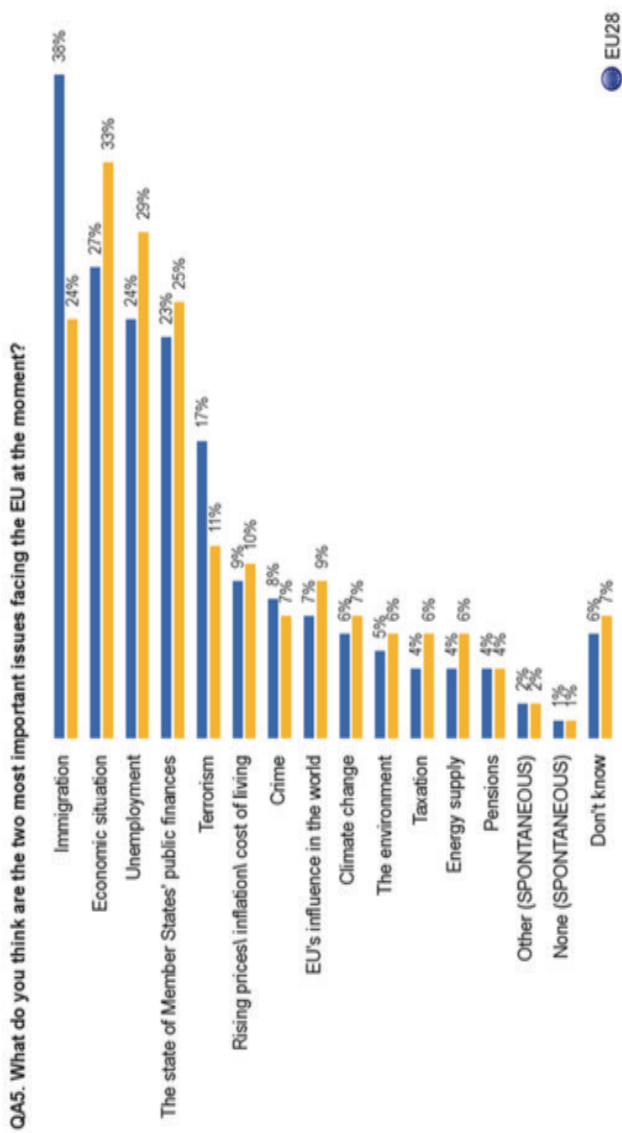
แน่นอนว่าผลตอบรับของชาวยุโรปที่มีต่อผู้อพยพนั้นก็มีความหลากหลาย มีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการให้ความช่วยเหลือผู้อพยพที่มาจากภูมิภาคตะวันออกกลางเหล่านี้ และมีประเด็นในรายละเอียดที่ปลีกย่อยในเรื่องเงื่อนไขและขีดจำกัดของการช่วยเหลือแตกต่างกันไปอีกด้วย ผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิดของชาวยุโรปจากแบบสำรวจ Eurobarometer ที่คณะกรรมการธิการยุโรป (European Commission) จัดทำปีละสองครั้งช่วงเดือนพฤษภาคมและพฤศจิกายน เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในรัฐสมาชิกของสหภาพยุโรปในประเด็นเรื่องต่าง ๆ เช่น สภาพความเป็นอยู่ ความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความรู้สึกของการมีส่วนร่วมในการเมืองของสหภาพ เป็นต้น โดยในลำดับต่อไปจะเป็นการเปรียบเทียบความเห็นสาธารณะ

6 “Wikstrom: asylum seekers should be fairly distributed in EU,” *European Parliament*, October 19, 2017, <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20171012STO85934/wikstrom-asylum-seekers-should-be-fairly-distributed-in-eu> (accessed on May 6, 2018).

7 “Integration of refugees in Europe,” *European Parliament*, June 30, 2017, <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78628/integration-of-refugees-in-europe> (accessed on May 6, 2018).

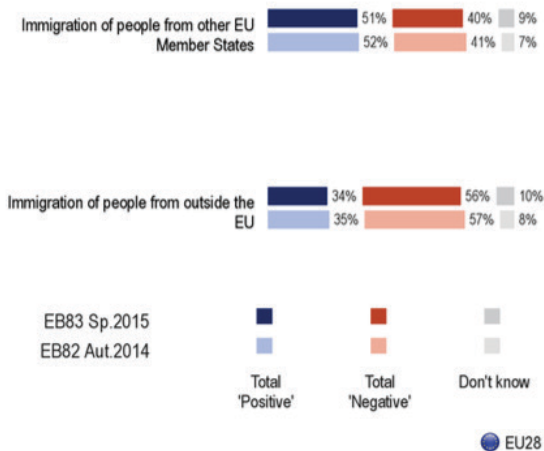
ของประชาชนในรัฐสมาชิกตามแบบสำรวจ Eurobarometer ตั้งแต่ ค.ศ.2015-2017 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในเรื่องผู้อพยพและการก่อการร้าย พร้อมเปรียบเทียบกับประเด็นด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่ยุโรปเผชิญอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว เพื่อแสดงให้เห็นถึงพลวัตทางความเห็นของประชาชนของรัฐสมาชิกตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

ในช่วง ค.ศ.2015 หลังจากที่เกิดวิกฤติการณ์ผู้อพยพขึ้น ผลการสำรวจที่ได้จากแบบสำรวจเดือนพฤษภาคมพบว่าชาวยุโรปร้อยละ 38 มีความเห็นว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพเป็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุดของยุโรปในขณะนั้น แต่ในระดับส่วนบุคคลและระดับชาติ ชาวยุโรปกลับให้ความสำคัญกับปัญหาทางเศรษฐกิจมากกว่า นอกจากนี้ เมื่อถามถึงความรู้สึกเกี่ยวกับผู้อพยพ พบว่า ชาวยุโรปมีความรู้สึกที่ดีกว่าเมื่อกล่าวถึงผู้อพยพที่มาจากรัฐสมาชิกอื่นในสหภาพยุโรปเมื่อเทียบกับผู้อพยพที่มาจากนอกสหภาพยุโรปแล้ว ในขณะเดียวกัน เมื่อถูกถามถึงนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปในประเด็นเกี่ยวกับผู้อพยพ พบว่ามีชาวยุโรปมากถึงร้อยละ 73 ต้องการให้ทางการมีนโยบายเพิ่มเติมเพื่อรองรับปัญหาดังกล่าว

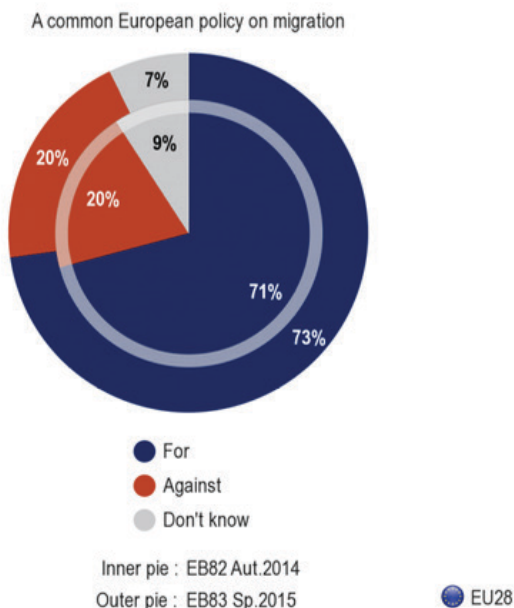
แผนภูมิที่ 1: ประเด็นปัญหาหลักของสหภาพยุโรป
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 83 Spring 2015: First Results)

QA10. Please tell me whether each of the following statements evokes a positive or negative feeling for you.

แผนภูมิที่ 2: มุมมองของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากในและนอกยุโรป
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 83 Spring 2015: First Results)

QA18.6. What is your opinion on each of the following statements?
Please tell me for each statement, whether you are for it or against it.

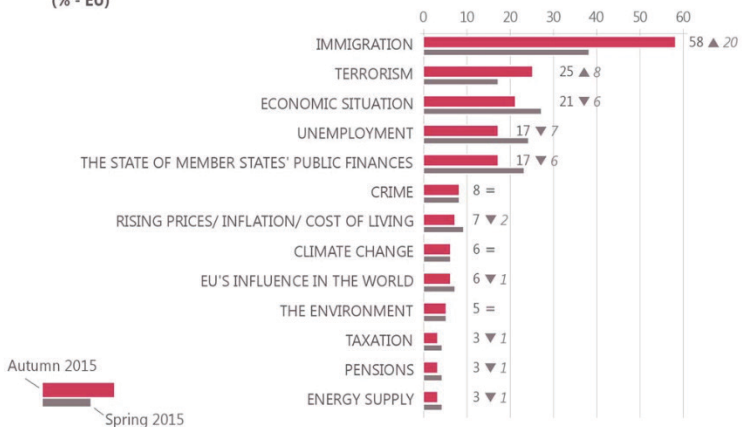

แผนภูมิที่ 3: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 83 Spring 2015: First Results)

ต่อมา เมื่อเราได้ศึกษาผลลัพธ์จากแบบสำรวจของเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2015 จะเห็นได้ว่าประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพนั้นเริ่มจะมีบทบาทมากขึ้น โดยชาวยุโรปยกให้ประเด็นนี้เป็นปัญหาใหญ่ที่สุดทั้งในระดับสหภาพ ร้อยละ 58 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 จากแบบสำรวจเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2015) และในระดับชาติอยู่ที่ร้อยละ 36 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 13 จากแบบสำรวจเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2015) พร้อมกันนั้นประเด็นเรื่องการก่อการร้าย (ชาวยุโรปร้อยละ 25) ได้ขึ้นมาเป็นประเด็นใหญ่ในระดับสหภาพเป็นอันดับที่สองแทนที่ปัญหาทาง

เศรษฐกิจอีกด้วย ส่วนความรู้สึกที่ชาวยุโรปมีต่อผู้อพยพจากประเทศนอกสหภาพยุโรปเป็นไปในแง่ลบมากขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ก่อการร้าย ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสในเดือนเดียวกันนี้ นอกจากนี้ มีจำนวนชาวยุโรปที่ต้องการให้มั่นนโยบายร่วมกันของสหภาพยุโรปลดลงจากแบบสำรวจเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2015 ร้อยละ 5 และต้องการให้มีมาตรการในการจัดการกับการอพยพที่ผิดกฎหมายเพิ่มขึ้นทั้งในระดับสหภาพและระดับชาติร้อยละ 36

QA5 What do you think are the two most important issues facing the EU at the moment?
(% - EU)

แผนภูมิที่ 4: ประเด็นปัญหาหลักของสหภาพยุโรป
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 84 Autumn 2015: First Results)

QB4 Please tell me whether each of the following statements evokes a positive or negative feeling for you.
 (% - EU)

Autumn 2015

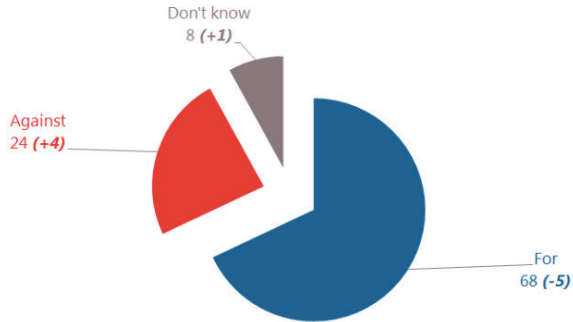
Spring 2015

แผนภูมิที่ 5: มุมมองของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากในและนอกยุโรป
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 84 Autumn 2015: First Results)

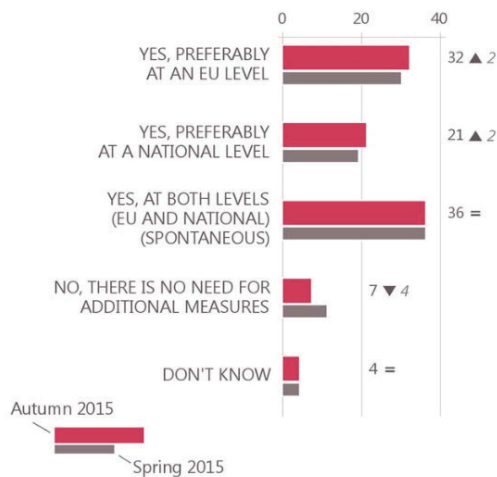
QA15.6 What is your opinion on each of the following statements? Please tell me for each statement, whether you are for it or against it.

A common European policy on migration (% - EU)

แผนภูมิที่ 6: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 84 Autumn 2015: First Results)

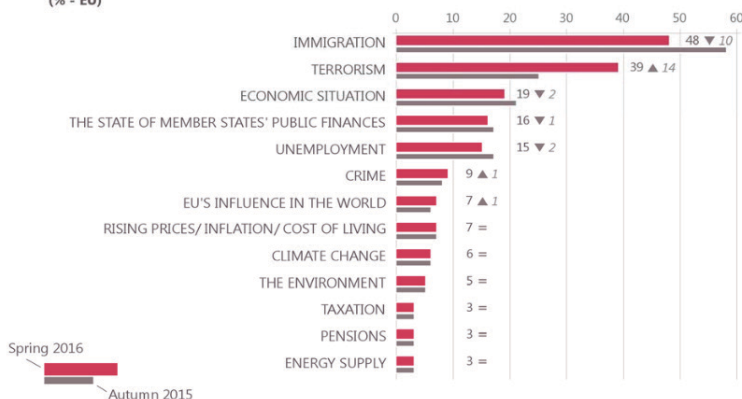
QB5 In your opinion, should additional measures be taken to fight illegal immigration of people from outside the EU?
(% - EU)

แผนภูมิที่ 7: ความเห็นของชาวยุโรปต่อการเพิ่มมาตรการในการจัดการกับผู้อพยพ
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 84 Autumn 2015: First Results)

จากแบบสำรวจเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2016 มีจำนวนชาวยุโรปที่มองว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพเป็นปัญหาใหญ่ลดลงเป็นจำนวนร้อยละ 48 (ลดลงร้อยละ 10 จากแบบสำรวจเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2015) แต่ยังคงเป็นอันดับที่หนึ่งอยู่ ส่วนอันดับที่สอง ยังคงเป็นเรื่องการก่อการร้าย ซึ่งจำนวนชาวยุโรปที่คิดว่าประเด็นนี้เป็นปัญหาใหญ่คิดเป็นร้อยละ 39 (เพิ่มมาร้อยละ 14 จากแบบสำรวจเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2015) ในระดับประเทศ ชาวยุโรปจะให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้ลดลง เป็นรองจากเรื่องปัญหาทางเศรษฐกิจ ส่วนความรู้สึกเกี่ยวกับผู้อพยพจากในและนอกสหภาพยุโรปนั้นไม่มีความแตกต่างจากแบบสำรวจเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2015 มากนัก และผลลัพธ์ทางสถิติที่ได้จากแบบสำรวจในด้านนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพนั้น ไม่มีความแตกต่างจากแบบสำรวจเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2015 มากนักเช่นกัน

QA5 What do you think are the two most important issues facing the EU at the moment?
 (% - EU)

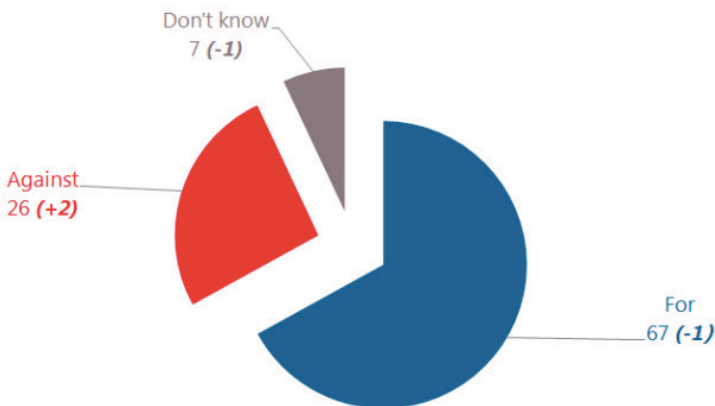
แผนภูมิที่ 8: ประเด็นปัญหาหลักของสหภาพยุโรป
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 85 Spring 2016: First Results)

QB4 Please tell me whether each of the following statements evokes a positive or negative feeling for you.
(% - EU)

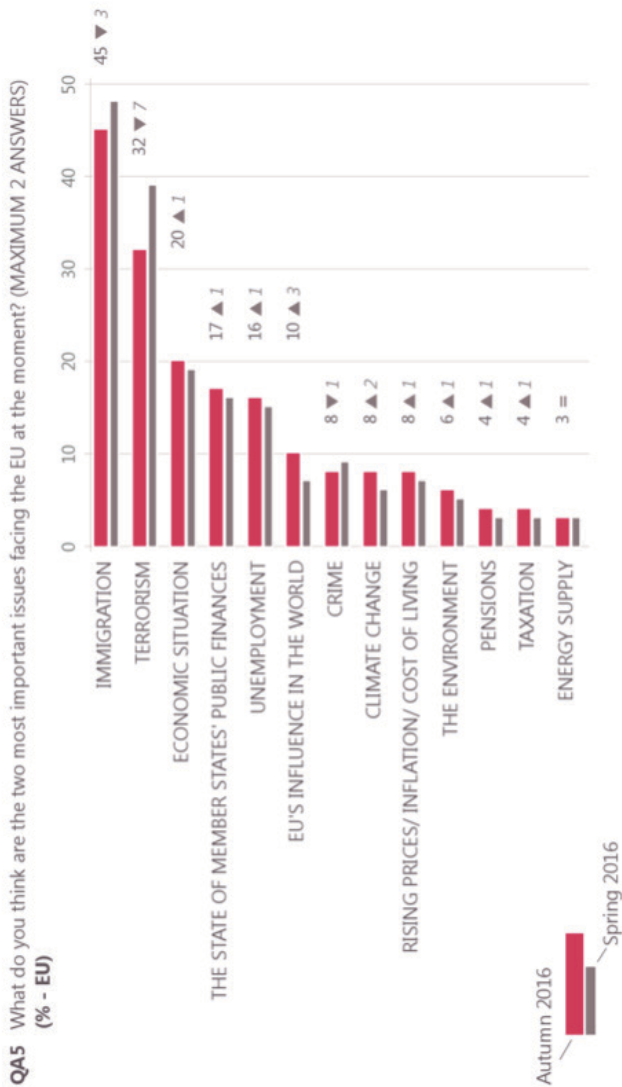
แผนภูมิที่ 9: มุมมองของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากในและนอกยุโรป
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 85 Spring 2016: First Results)

A common European policy on migration (% - EU)

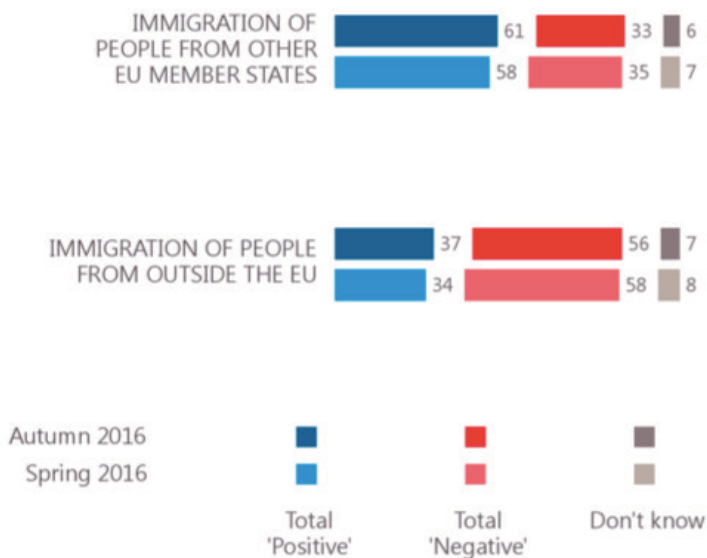
แผนภูมิที่ 10: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 85 Spring 2016: First Results)

สำหรับแบบสำรวจเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2016 ปัญหาเรื่องผู้อพยพและการก่อการร้ายยังคงได้รับความสำคัญมากเป็นอันดับหนึ่งและสองอยู่ ถึงแม้ว่าสถิติจากผลสำรวจจะลดลงบ้างเล็กน้อย ในระดับประเทศ ผู้อพยพยังคงอยู่ที่อันดับสองรองจากปัญหาการว่างงานเช่นเดิม ทั้งนี้ ความรู้สึกของชาวยุโรปต่อผู้อพยพทั้งจากในและนอกสหภาพยุโรป รวมถึงความรู้สึกของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเกี่ยวกับผู้อพยพนั้นไม่ได้มีความเปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนัก

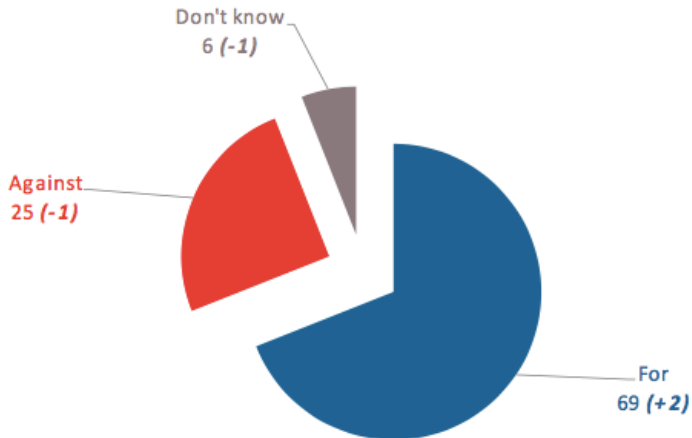
แผนภูมิที่ 11: ประเด็นปัญหาหลักของสหภาพยุโรป
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 83 Spring 2015: First Results)

QB4 Please tell me whether each of the following statements evokes a positive or negative feeling for you.
 (% - EU)

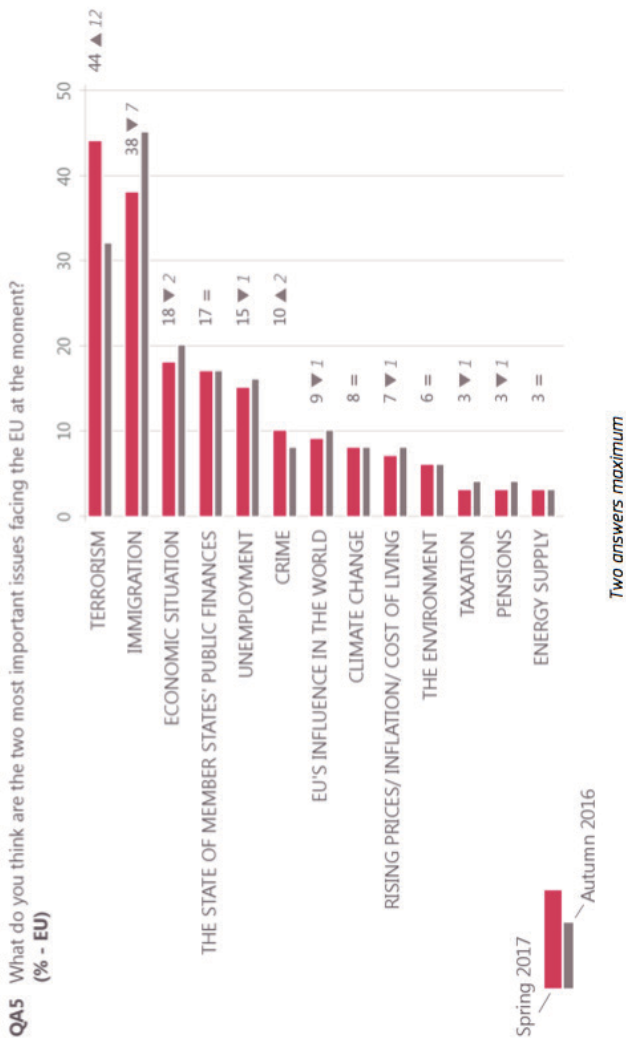
แผนภูมิที่ 12: มุมมองของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากในและนอกยุโรป
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 86 Autumn 2016: First Results)

A common European policy on migration (% - EU)

แผนภูมิที่ 13: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 86 Autumn 2016: First Results)

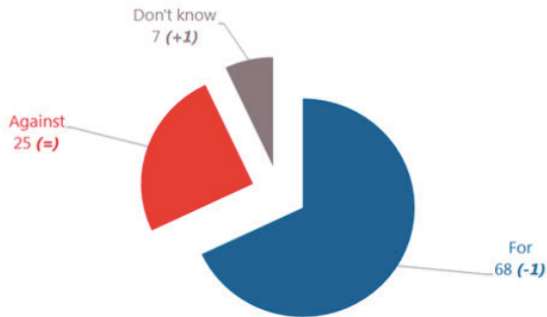
จากแบบสำรวจของเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2017 ชาวยุโรปกลับคิดว่าประเด็นเรื่องการก่อการร้ายเป็นปัญหาที่ใหญ่กว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพ โดยมีผู้ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องการก่อการร้ายเพิ่มมาร้อยละ 12 จากแบบสำรวจของเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2016 เป็นร้อยละ 44 และมีผู้ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นเกี่ยวกับผู้อพยพน้อยลงร้อยละ 7 จากแบบสำรวจของเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2016 เหลือเพียงร้อยละ 38 ส่วนในระดับประเทศ ประเด็นเรื่องผู้อพยพยังคงได้รับความสนใจน้อยกว่าภาวะว่างงานในขณะนั้น นอกจากนี้ ความคิดเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปในการรับมือกับปัญหาผู้อพยพไม่เปลี่ยนแปลงไปจากแบบสอบถามก่อนหน้านี้มากนัก ในแบบสำรวจนี้ไม่ได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบความรู้สึกของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากประเทศในและนอกสหภาพยุโรปเหมือนแบบสำรวจก่อนหน้านี้

แผนภูมิที่ 14: ประเด็นปัญหาหลักของสหภาพยุโรป
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 87 Spring 2017: First Results)

QA16.6 What is your opinion on each of the following statements? Please tell me for each statement, whether you are for it or against it.

A common European policy on migration (% - EU)

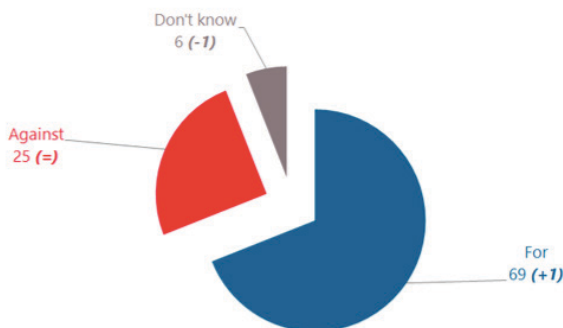

แผนภูมิที่ 15: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 87 Spring 2017: First Results)

ต่อมา ในแบบสำรวจเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2017 พบว่าชาวยุโรปให้ความสำคัญกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพและการก่อการร้ายพอ ๆ กัน อยู่ที่ร้อยละ 39 และ 38 ตามลำดับ ส่วนในระดับประเทศ ปัญหาเกี่ยวกับผู้อพยพยังคงอยู่ที่อันดับสอง รองจากภาวะว่างงานอยู่เหมือนเดิม นอกจากนี้ ความเห็นของชาวยุโรปในรือนโยบายร่วมเพื่อรับมือกับปัญหาผู้อพยพไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนักจากแบบสำรวจก่อน ๆ และเช่นเดียวกับแบบสำรวจก่อนหน้านี้ แบบสำรวจนี้ก็ไม่ได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบความรู้สึกของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากประเทศในและนอกสหภาพยุโรปเช่นกัน

จากแบบสำรวจต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าในช่วงแรก ๆ หลังจากเกิดวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยขึ้นใน ค.ศ.2015 แน่นนอนว่าชาวยุโรปจะมีความกังวลต่อประเด็นเรื่องผู้อพยพที่หลั่งไหลเข้ามาจำนวนมหาศาลเป็นธรรมดา ดังจะเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องผู้อพยพได้กลายมาเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด อย่างไรก็ดี จากแบบสำรวจกลับพบว่าชาวยุโรปมองว่าประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาของสหภาพยุโรปที่ควรจะร่วมกัน

QA16 What is your opinion on each of the following statements? Please tell me for each statement, whether you are for it or against it.
A common European policy on migration (% - EU)

แผนภูมิที่ 16: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 88 Autumn 2017: First Results)

แก๊ซ ในขณะนี้ชาวยุโรปจำนวนไม่น้อยยังคงเห็นว่าในระดับประเทศ
 นั้นยังคงมีประเด็นปัญหาอื่น ๆ โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจและภาวะ
 การว่างงานที่เป็นปัญหามากกว่า ทั้งนี้ หลังจากที่มีเหตุการณ์การ
 ก่อการร้ายและความรุนแรงในหลายประเทศสมาชิก ประเด็นปัญหา
 ด้านผู้อพยพและการก่อการร้ายก็ได้รับความสนใจมากขึ้นโดยเฉพาะใน
 ระดับสหภาพยุโรป มากไปกว่านั้น ประชาชนจำนวนมากยังต้องการให้
 สหภาพยุโรปมีนโยบายร่วมเพื่อรับมือกับปัญหาผู้อพยพนี้อีกด้วย

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ก่อนที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม
 ในยุโรป เราจำเป็นต้องกล่าวถึงนิยามของคำดังกล่าวก่อน ต้น
 กำเนิดของคำว่า “multiculturalism” นั้นไม่มีแน่ชัดว่าเริ่มนำมาใช้
 ที่ใด แต่มีหลักฐานว่าเริ่มปรากฏในช่วงทศวรรษ 1960-1970 ในทวีป
 อเมริกาเหนือโดยชนกลุ่มใหญ่ เพื่อแสดงถึงแนวคิดเสรีนิยมทางการเมือง

และความเท่าเทียม⁸ และคำนี้ก็ยังถูกใช้โดยชนกลุ่มน้อยเพื่อเป็นการเรียกร้องให้สังคมยอมรับความแตกต่างในอัตลักษณ์ของตน⁹ Riva Kastoryano ได้กล่าวว่าคำนี้สามารถก่อให้เกิดความสับสนได้ โดยสามารถตีความคำนี้ได้ในหลายทิศทาง เนื่องจาก “...เป็นสถานการณ์ที่เกิดจากความหลากหลายของวัฒนธรรม จากพหุนิยมหรือแม้กระทั่งจากสังคมอุตสาหกรรม...”¹⁰ แต่ในปัจจุบันนั้น คำนี้มีความหมายที่ไม่ตายตัวและกว้างขวางมาก ๆ อาจหมายรวมถึงหลาย ๆ สิ่ง ตั้งแต่งานเทศกาลที่รวบรวมวัฒนธรรมหลากหลายวัฒนธรรมไปจนถึงการอนุญาตให้มีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นต้น แต่โดยรวมแล้ว multiculturalism หรือความหลากหลายทางวัฒนธรรมอาจหมายถึงสภาพของการมีหลากหลายวัฒนธรรมอยู่ในสังคมหนึ่ง หรืออาจหมายถึงการยอมรับวัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคมหนึ่ง ทั้งในด้านชนชาติ ภาษา วัฒนธรรม วิถีปฏิบัติ และการแต่งกาย เป็นต้น รวมถึงการส่งเสริมให้กลุ่มวัฒนธรรมเหล่านั้นดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของตน

ในอดีต คำนี้ถูกนำมาใช้อย่างหลากหลายเพื่อจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ในยุโรปตะวันตก การใช้คำนี้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้อพยพทางเศรษฐกิจชั่วคราวมาเป็นผู้อพยพที่มาอยู่อย่างถาวรและสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เป็นการนำประเด็นเรื่องอัตลักษณ์เข้ามาเกี่ยวข้องในประเด็นการเมือง ส่วนในประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะฝรั่งเศส เยอรมนี อังกฤษ และเนเธอร์แลนด์ การใช้คำนี้จะสื่อความหมายเช่นเดียวกับเมื่อครั้งถูกใช้ในทวีปอเมริกาเหนือในช่วงทศวรรษที่ 1960 โดยใช้เพื่อหมายถึงการยอมรับและการให้ชนกลุ่มน้อยหรือผู้อพยพในประเทศเหล่านั้น

8 Stevie-Jade Hardy, *Everyday Multiculturalism and 'Hidden' Hate* (Palgrave Macmillan, 2017), 15.

9 *An Identity for Europe: The Relevance of Multiculturalism in EU Construction*, Riva Kastoryano, ed. (Palgrave Macmillan, 2009), 4.

10 Ibid., 2

มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและสังคมของประเทศเหล่านั้น เป็นการลดช่องว่างระหว่างชาวท้องถิ่นและผู้อพยพ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมและความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ¹¹ เป็นต้น ต่อมาในช่วงทศวรรษ 1980 ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้จึงได้นำหลักการเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาแบ่งปันกันและร่วมกันสร้างค่านิยมและอัตลักษณ์ร่วมกันชาวยุโรปในเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมขึ้นมา โดยเน้นย้ำว่า “...ไม่ใช่เพื่อกดขี่ความแตกต่างทางเชื้อชาติ แต่เพื่อสร้างจิตวิญญาณร่วม...”¹²

อย่างไรก็ตาม การสร้างอัตลักษณ์และค่านิยมร่วมในลักษณะนี้ กลับกลายเป็นการเน้นย้ำประเด็นเรื่องการแบ่งแยกให้ชัดเจนมากขึ้น ยิ่งกว่าเดิมไปอีก เนื่องจากประเด็นดังกล่าวนี้ทำให้ชาวยุโรปเกิดความพยายามที่จะกำหนดนิยามหรืออัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้น ตามที่ได้กล่าวไปในส่วนก่อนหน้า ความหลากหลายทางวัฒนธรรมถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์และสภาพสังคมของยุโรปมาตั้งแต่แรกเริ่มแล้วก็จริง แต่ในปัจจุบันนี้ ดูเหมือนว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นจะถูกตีความไปในแง่ลบมากยิ่งขึ้นและมีความหมายที่จำกัดวงแคบลง แน่นอนว่าความล้มเหลวนี้นี้ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นจากกระแสวิกฤติการณ์ผู้อพยพยุโรปใน ค.ศ.2015 เป็นครั้งแรก แต่เค้าร่างของความล้มเหลวดังกล่าวได้ค่อย ๆ เริ่มก่อตัวขึ้นตั้งแต่อันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ก่อการร้ายหรือความรุนแรงต่าง ๆ ที่มีมาก่อนหน้านี้แล้ว โดยใน ค.ศ.2010 นางอังเกลา แมร์เคิล นายกรัฐมนตรีหญิงของประเทศเยอรมนี ได้กล่าวในสุนทรพจน์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งแยกทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนว่า “วิถีทางนี้ [ความหลากหลายทางวัฒนธรรม] ได้ประสบความสำเร็จอย่างสิ้นเชิง” (“This [multiculturalism]

11 Ibid., 6.

12 Ibid., 8.

approach has utterly failed.”)¹³ ซึ่งในบริบทดังกล่าว นางแมร์เคิลกล่าวถึงประเทศเยอรมนีในประเด็นเรื่องการจัดการกับผู้อพยพชาวมุสลิมจำนวนมากที่อพยพมายังเยอรมนีในขณะนั้น โดยระบุว่าแนวคิดในการทำให้ผู้คนจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาอยู่ร่วมกันไม่ใช่แนวคิดที่สามารถทำให้เป็นจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมเรียกร้องให้ผู้อพยพพยายามบูรณาการตนเองเข้ากับสังคมเยอรมันซึ่งรวมไปถึงวัฒนธรรมแบบเยอรมันมากยิ่งขึ้นด้วย¹⁴ ทั้งนี้ ความรู้สึกต่อต้านสังคมพหุวัฒนธรรมที่ก่อตัวขึ้นไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงในประเทศเยอรมนีเท่านั้น แต่หากพิจารณาไปยังการเมืองภายในของประเทศยุโรปอื่น ๆ ด้วยแล้ว จะเห็นได้ว่าประเทศอื่น ๆ (หรืออย่างน้อยรัฐบาลของประเทศเหล่านั้น) ก็เริ่มจะมีแนวโน้มที่จะไม่พอใจกับผู้อพยพที่มาจากนอกทวีปยุโรปด้วยเช่นกัน ทำให้เริ่มมีท่าทีที่ไม่พอใจหรือความพยายามต่าง ๆ ในการกีดกันไม่ให้ผู้อพยพจากนอกทวีปยุโรปเข้ามาอีก

ความท้าทายต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม

แนวคิดหลักเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ค่อนข้างกำกวมและเป็นปัญหาอยู่แล้ว กลับถูกท้าทายและทำให้เป็นปัญหามากขึ้นไปอีกเมื่อการก่อการร้ายได้กลายมาเป็นภัยคุกคามหลักของโลก ในการนี้ อัตลักษณ์ทางศาสนาโดยเฉพาะศาสนาอิสลามได้ถูกใช้เป็นแกนหลักของการแบ่งแยกทางวัฒนธรรม ซึ่งยิ่งเป็นการตอกย้ำปัญหาความแบ่งแยกทางวัฒนธรรมให้ชัดเจนมากขึ้นไปอีก หนึ่งในตัวอย่าง

13 Matthew Weaver, “Angela Merkel: German multiculturalism has ‘utterly failed,’” *The Guardian*, October 17, 2010, <https://www.theguardian.com/world/2010/oct/17/angela-merkel-german-multiculturalism-failed> (accessed on May 5, 2018).

14 Ibid.

ที่เห็นได้ชัดของการแบ่งแยกทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความแตกต่างทางศาสนานี้ก็คือ การผลิตซ้ำวาทกรรมต่อต้านศาสนาอิสลามโดยสื่อต่าง ๆ โดยเราสามารถสังเกตเห็นได้จากบทความหรือสื่อสารสนเทศหลายช่องทางว่ากลุ่มที่มักจะเป็นเป้าหมายของการแบ่งแยกหรือโจมตีมากที่สุดน่าจะเป็นชาวมุสลิมในยุโรป ทั้งนี้ เป็นเพราะเหตุการณ์ก่อการร้ายแทบจะทั้งหมด โดยเฉพาะเหตุการณ์หลังจากเหตุโศกนาฏกรรมตึกเวิร์ลเทรดเซ็นเตอร์ใน ค.ศ.2001 เป็นฝีมือของผู้ก่อการร้ายชาวมุสลิม นอกจากนี้ กลุ่มรัฐอิสลาม (Islamic State หรือ IS) ก็ได้ออกมาอ้างความรับผิดชอบในเหตุการณ์ก่อการร้ายในทวีปยุโรปหลายครั้ง เช่น เหตุการณ์วางระเบิด ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ค.ศ.2015 กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม ค.ศ.2016 และที่เมืองแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ ค.ศ.2017 เป็นต้น แน่นอนว่าเหตุการณ์ความรุนแรงเหล่านี้ทำให้ชาวยุโรปเองและประชาชนทั่วโลกเกิดความหวาดกลัวและเสียขวัญกำลังใจเป็นอย่างมาก และในเมื่อกลุ่มรัฐอิสลามออกมาอ้างความรับผิดชอบเช่นนั้นได้ทำให้ผู้คนมีภาพลักษณ์ในทางลบต่อชาวมุสลิมว่าเป็นคนหัวรุนแรงและมองว่าหลักคำสอนและหลักปฏิบัติของชาวมุสลิมหลายประการขัดต่อค่านิยมและอัตลักษณ์ของยุโรป โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องมนุษยธรรมและความเท่าเทียมทางเพศ ชาวยุโรปมองว่าสตรีชาวมุสลิมจะถูกกดขี่และจำกัดสิทธิเสรีภาพมากกว่าผู้ชาย ซึ่งมุมมองเหล่านี้ยิ่งทำให้ภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมในสายตาชาวโลกแย่ลงไปกว่าเดิมอีกและเกิดการแบ่งแยกก็ตก้นชาวมุสลิมมากยิ่งขึ้นไปอีก

สามารถกล่าวได้ว่าเหตุการณ์ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่การหลั่งไหลเข้ามาของผู้อพยพมหาศาลจากภูมิภาคตะวันออกกลางซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมนั้น ได้ยิ่งทำให้ความหวังของยุโรปในการสร้างสังคมที่เคารพแนวคิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมยังเป็นเรื่องยากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออัตลักษณ์ทางศาสนาอิสลามถูกเหมารวมว่ามีความเชื่อมโยงกับการก่อการร้ายอย่างแยกขาดออกจากกันไม่ได้

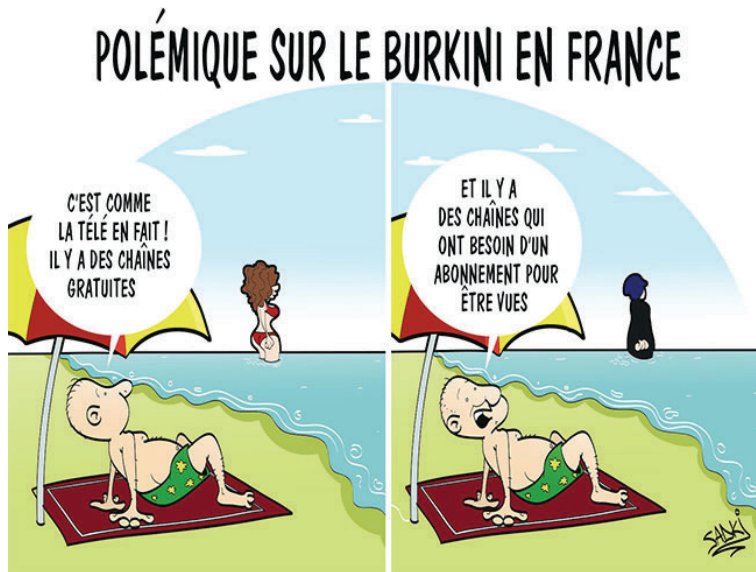
ในการนี้ จากเดิมที่คำว่าชนชาติเป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มคนจากประเทศหนึ่ง ๆ กลายเป็นการเหมารวมชาวมุสลิมด้วย เราสามารถสังเกตท่าทีของชาวยุโรปในการกีดกันวัฒนธรรมชาวมุสลิม ในรูปแบบของข้อจำกัดในการแต่งกาย โดยเฉพาะผู้หญิงชาวมุสลิมในประเทศยุโรปหลาย ๆ ประเทศ โดยเริ่มที่ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกที่ออกกฎหมายห้ามสวมใส่หรือประดับสัญลักษณ์ทางศาสนาที่เห็นได้ชัดเจนในที่สาธารณะ ใน ค.ศ.2011 หลังจากนั้นมา หลาย ๆ ประเทศก็ได้ออกกฎหมายในลักษณะนี้ตามมา เช่น เบลเยียม (ค.ศ.2011) เนเธอร์แลนด์ (ค.ศ.2016) อิตาลี (ค.ศ.2016) เป็นต้น¹⁵ นอกจากนี้ ยังมีกรณีรุนแรงหรืออาชญากรรมร้ายแรงต่อชาวมุสลิม โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการแต่งกายหรือหลักคำสอนทางศาสนาต่าง ๆ ที่ทำให้เห็นถึงการแบ่งแยก จนทำให้เกิดความไม่พอใจและขัดแย้ง จนนำไปสู่ความรุนแรงอยู่บ่อย ๆ ตั้งแต่เหตุการณ์การฆาตกรรมผู้กำกับภาพยนตร์ชาวดัตช์ เทโอ ฟาน โกเกท์ (Theo van Gogh) ใน ค.ศ.2004 จนถึงโศกนาฏกรรมชาร์ลี Hebdo ใน ค.ศ.2015 เป็นต้น

บทสรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น เราจะเห็นได้ว่าทวีปยุโรปมีประวัติอันยาวนานและถึงแม้ว่าแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะไม่ได้เริ่มต้นในยุโรปก็ตาม แต่ชาวยุโรปได้นำแนวคิดที่ว่านี้มาใช้และสร้างขึ้นมาเป็นอัตลักษณ์และค่านิยมเป็นของตนเอง และได้นำมาประกอบใช้ ในกระบวนการการตัดสินใจและแนวทางในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ในตอนเริ่มต้น เจตนาเป็นเจตนาที่ดี เนื่องจากเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียม ส่งเสริมหลักมนุษยธรรมและเป็นการส่งเสริมในการยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน แต่แนวคิดนี้กลับทำให้ชาวยุโรปพยายาม

15 “The Islamic veil across Europe,” *BBC News*, January 31, 2017, <http://www.bbc.com/news/world-europe-13038095> (accessed on May 5, 2018).

ค้นหาและสร้างอัตลักษณ์ของตัวเอง กำหนดนิยามของ “ความเป็นยุโรป” และพร้อมกันนั้นก็ได้กีดกันความแตกต่างออกไปด้วย และด้วยเหตุการณ์ความรุนแรงหลายเหตุการณ์ก็ทำให้ชาวยุโรปเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อผู้อพยพ ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดจากผลลัพธ์จากแบบสำรวจ Eurobarometer ที่สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนชาวยุโรปมองว่าปัญหาผู้อพยพและภัยการก่อการร้ายเป็นประเด็นที่เร่งด่วนและสำคัญ พร้อมเรียกร้องให้มีมาตรการในการรับมือร่วมกันในระดับภูมิภาค จากในบทความนี้ เราจึงเห็นได้ว่า “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” นั้น ได้นำมาสู่ปัญหาสังคมมากมายที่จนถึงปัจจุบัน ทางสหภาพยุโรปก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างเต็มที่ และที่สำคัญคือ ได้เปลี่ยนความหมายและใจความของความหลากหลายทางวัฒนธรรมอีกด้วย

คำบรรยายในภาพ: ท่าทีต่อ Burkini ในฝรั่งเศส “เหมือนการดูโทรทัศน์เลย!
บางรายการได้ดูฟรี (ช่องซ้าย) บางรายการต้องเสียเงิน (ช่องขวา)”

สหภาพยุโรปในฐานะผู้นำของโลก ในการสถาปนาสันติภาพในเรื่อง ข้อตกลงนิวเคลียร์กับอิหร่าน

*European Union as a global's actor
in establishing peace in Iran Nuclear Deal*

ณัฐนันท์ พันบนธนานันท์

นักวิชาการอิสระ
กรุงเทพมหานคร

Nathanan Phuenbonthananan

*Independent scholar
Bangkok*

วันที่ส่งบทความ (Received): July 8, 2019
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ (Revised): August 9, 2019
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): August 20, 2019

บทคัดย่อ

นับตั้งแต่มีการก่อตั้งของเสาหลักที่สองด้านนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงร่วมจากสนธิสัญญามาสทริชท์ในปี 1992 บนฐานความร่วมมือระดับรัฐบาล (intergovernmentalism) ทำให้สหภาพยุโรปถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่สามารถมีจุดยืนร่วมต่อวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ในโลก เนื่องจากการตัดสินใจด้านนโยบายต่างประเทศที่ใช้วิธีฉันทามติ แต่ความกระตือรือร้นในการเจรจาแผนปฏิบัติการร่วมฉบับสมบูรณ์เกี่ยวกับโครงการพัฒนานิวเคลียร์อิหร่าน (JCPOA) จนประสบความสำเร็จนำมาซึ่งความแปลกใจของประชาคมโลก ขณะเดียวกันก็ได้ยอมรับถึงความเป็นตัวแสดงของสหภาพยุโรป โดยที่คำถามการวิจัยของรายงานคือ เพราะเหตุใดสหภาพยุโรปภายใต้การนำของสามชาติใหญ่อย่างฝรั่งเศส เยอรมนี สหราชอาณาจักร ถึงสามารถบรรจุแผนปฏิบัติการร่วมได้ โดยที่ข้าพเจ้าตั้งสมมุติฐานว่าผลประโยชน์แห่งชาติทางด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างสามชาติสำคัญกับอิหร่านมีน้ำหนักอย่างมากที่ทำให้แผนปฏิบัติการร่วมนี้ประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: แนวคิดอำนาจนำเชิงปทัสสถาน, ทฤษฎีเน้นความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกแบบเสรีนิยม, ผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ, ผลประโยชน์เชิงภูมิรัฐศาสตร์, นโยบายต่างประเทศและความมั่นคงร่วม

Abstract

Since the foundation of the Maastricht Treaty in 1992 to establish the Common Foreign and Security Policy to manage the international crisis, European Union's foreign policy has become skepticism. Partly due to its unanimity decision that impede the effectiveness of CFSP. However, the successfulness of Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) has paved way for EU's recognition as an International actor. Thus, this has led to my research question as why European Union which is dominated by large 3 nations like France, Germany and United Kingdom has come into commonality. Hence, I assumed that the national interest such as economic and security interest have enabled this nuclear deal.

Keywords: Normative Power, Liberal Intergovernmentalism, economic interest, geopolitical interest, Common Foreign and Security Policy

1. ความเชื่อ เกี่ยวกับการเป็นผู้นำเชิง ปทัสสถานของสหภาพยุโรปและทฤษฎีความ ร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกแบบเสรีนิยม (Liberal Intergovernmentalism)

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกแบบเน้นกฎเกณฑ์ (rules-based international order) ไปสู่ระเบียบที่คาดเดาได้ยากจากหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกเมื่อเร็ว ๆ นี้ อาทิ ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) แห่งสหรัฐอเมริกาไม่ได้ลงนามในสนธิสัญญาปารีสเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือจะเป็นการที่เขาได้เพิกถอนสภาพความเป็นสมาชิกจาก “แผนปฏิบัติการร่วมฉบับสมบูรณ์เกี่ยวกับโครงการพัฒนานิวเคลียร์อิหร่าน หรือ Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA)” อันเป็นแผนปฏิบัติที่เกิดจากสมาชิการของคณะมนตรีด้านความมั่นคงแห่งสหประชาชาติร่วมกับเยอรมนีและอิหร่าน จึงส่งผลให้ความร่วมมือแบบพหุนิยมในโลกถูกท้าทาย¹ อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2019 ที่ผ่านมา ผู้แทนระดับสูงในนามของสหภาพยุโรป นางเฟเดอริกา โมเกรินี (Federica Mogherini) ได้กล่าวว่า สหภาพยุโรปจะเป็นผู้ผลักดันให้ระเบียบโลกกลับมาอยู่บนฐานแห่งกฎหมายและสนับสนุนหลักการประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน เพื่อสันติภาพของโลกผ่านความร่วมมือแบบพหุนิยม เช่น การสนับสนุนแผนปฏิบัติการร่วมฉบับสมบูรณ์เกี่ยวกับโครงการพัฒนานิวเคลียร์อิหร่านต่อไป²

1 Allan Gyngell, “The Changing Rules-Based International Order: Now What?,” *Australian Institute of International Affairs*, July 20, 2018, <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/the-changing-rules-based-international-order-now-what/> (accessed on May 5, 2019).

2 Maja Kocijancic, “Statement by High Representative/Vice-President Federica Mogherini on the International Day of Multilateralism and Diplomacy for Peace,” *European Union External Action*, April 23, 2019, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/61313/statement-high-representativevice-president-federica-mogherini-international-day_en (accessed on May 4, 2019).

ดังนั้น บทที่หนึ่งนี้จะเป็นการเริ่มต้นค้นคว้าเกี่ยวกับโครงการพัฒนานิวเคลียร์อิหร่านอันเป็นผลให้เกิดความกังวลใจของสหประชาชาติ จึงทำให้สหภาพยุโรปต้องการเข้ามาเป็นสะพานในการเชื่อมผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อหาข้อยุติ จากนั้นจะเป็นการอธิบายกรอบแนวคิดเน้นความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกแบบเสรีนิยม (Liberal Intergovernmentalism) ในการวิเคราะห์ความร่วมมืออันถูกผลักดันโดยสามชาติสำคัญ (EU3) ว่ามีความครอบคลุมมากกว่าแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจเชิงปทัสสถานของยุโรป (Normative Power Europe) อย่างที่สหภาพยุโรปได้พยายามประกาศตนเสมอมา

โครงการพัฒนานิวเคลียร์อิหร่านเป็นที่มาของความกังวลระหว่างประเทศ

เดิมทีอิหร่านเป็นชาติที่ให้ความสำคัญต่อการมีเทคโนโลยีนิวเคลียร์เป็นทุนเดิม หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองภายใต้การสนับสนุนของประธานาธิบดี ดไวต์ ไอเซนฮาวร์ (Dwight Eisenhower) อิหร่านในยุคของราชวงศ์ปาเลวีได้เข้าร่วมโครงการอะตอมเพื่อสันติภาพและทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency: IAEA) ในปี 1958 ซึ่งสหรัฐอเมริกามองว่าการที่อิหร่านมีโครงการนิวเคลียร์จะทำให้อิหร่านเป็นรัฐกันชนให้แก่อเมริกาจากสหภาพโซเวียตได้³ สถาบันด้านพลังงานของชาติตะวันตกหลายชาติโดยเฉพาะซีเมนส์เยอรมนี ฝรั่งเศส และสหรัฐฯ ได้เห็นพ้องที่จะสร้างพลังงานนิวเคลียร์ไฟฟ้า 23,000 เมกะวัตต์ให้แก่อิหร่าน

3 Seyed Hossein Mousavian and Mohammad Mehdi Mousavian, “Building on the Iran Nuclear Deal for International Peace and Security,” *Journal for Peace and Nuclear Disarmament* Vol. 1, No. 1 (2018): 169.

ภายหลังจากการปฏิวัติอิหร่านในปี 1979 รัฐบาลคณะปฏิวัติล้มเลิกแผนการนิวเคลียร์กับสหรัฐฯ เนื่องจากมองว่าเป็นยุทธศาสตร์ของอเมริกาในการแทรกแซงอิหร่าน ทำให้สหรัฐฯ คว่ำบาตรและโดดเดี่ยวอิหร่านโดยการบังคับให้ฝรั่งเศสและเยอรมนีถอนตัวจากโครงการพัฒนานิวเคลียร์ ส่งผลให้อิหร่านต้องหันไปพึ่งพาตนเองในการพัฒนานิวเคลียร์ และในปี 1995 อิหร่านลงนามสัญญาจำนวน 800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อให้กระทรวงพลังงานอะตอมของรัสเซียเข้ามาสานต่อโครงการของชาติตะวันตกที่ทำค้างไว้ ในท้ายที่สุดปี 2002 อิหร่านสามารถผลิตพลังงานเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ได้อย่างประสบความสำเร็จ สร้างความตื่นตระหนกให้แก่สหประชาชาติเป็นอย่างมาก แต่ผู้นำสูงสุดของอิหร่านในขณะนั้น อายาโกลเลาะห์ อะลี คอเมเนอี (Ayatollah Ali Khamenei) ได้ให้การปฏิเสธมาโดยตลอด โดยอ้างว่าผลิตยูเรเนียมสำหรับใช้พลังงานภายในประเทศเท่านั้น⁴ กันยายนในปีถัดมาทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศก็ได้ยืนยันว่าอิหร่านได้ผลิตอาวุธยูเรเนียมจริง โดยต้องการให้อิหร่านแสดงข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับการผลิต แต่อิหร่านซึ่งมีท่าทีทางการเมืองที่กำกวมไม่ปฏิบัติตาม ส่งผลให้เกิดความตึงเครียดในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ⁵ โดยสหรัฐฯ ในสมัยของประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W. Bush) ผู้ตีตราอิหร่านว่าเป็น “Axis of Evil” มีแนวคิดที่ต้องการเผชิญหน้าโดยตรงกับอิหร่าน ในขณะที่สหภาพยุโรปพยายามไกล่เกลี่ยผ่านวิธีการทูตแบบข่มขู่ เช่น ให้อิหร่านลดการสะสมยูเรเนียมเพื่อแลกกับความสัมพันธ์ทางการค้ากับสหภาพยุโรป แต่ก็ไม่เป็นผลเมื่อประธานาธิบดี มาห์มูด อาห์มาดิเนจาต (Mahmoud Ahmadinejad) มีท่าทีที่แข็งกร้าวไม่

4 Ibid., 170-171.

5 Clara Portela, “The EU’s Evolving Response to Nuclear Proliferation Crises: from Incentives to Sanctions,” *EU Non-Proliferation Consortium*, July 2015, https://www.sipri.org/sites/default/files/EUNPC_no-46.pdf (accessed on May 4, 2019).

ยอมรับ ทำให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติออกมติคว่ำบาตรอิหร่านในปี 2006-2009 และ 2010 ในที่สุด⁶

การอธิบายของแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจเชิงปทัสสถานของยุโรป (Normative Power Europe)

ก่อนทศวรรษที่ 1990 สหภาพยุโรปตระหนักดีถึงความสำเร็จในการใช้เครื่องมือด้านเศรษฐกิจในการดำเนินนโยบายต่างประเทศกับประเทศที่สาม แต่ภายหลังจากที่มีสนธิสัญญามาสทริชท์ (Maastricht Treaty, 1993) อันเป็นสนธิสัญญาที่ประกอบด้วยสามเสาหลัก ซึ่งนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงร่วม (Common Foreign and Security Policy: CFSP) เป็นเสาหลักอันดับที่สอง⁷ ได้ถูกตั้งขึ้นเพื่อจัดการกับวิกฤตระหว่างประเทศ เช่น กรณีอิรักบุกคูเวต หรือสงครามยูโกสลาเวีย⁸ เป็นต้น ซึ่งนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ของบทบาทของสหภาพยุโรปในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ต้องอาศัยกรอบแนวคิดใหม่ในการวิเคราะห์ตัวแสดงนี้ด้วย ดังนั้นนักวิชาการ เอียนแมนเนอร์ส (Ian Manners) ได้เสนอว่าควรมองสหภาพยุโรปเป็นอำนาจด้านปทัสสถาน กล่าวคือ สหภาพยุโรปจะเผยแพร่บรรทัดฐานของตน เช่น การเคารพในสิทธิมนุษยชน เสรีภาพ ความเสมอภาคและหลักนิติธรรม (มาตรา 2 ในสนธิสัญญาสหภาพยุโรป) อันเป็นมาตรฐานใน

6 The UNSC passed resolutions 1696, 1737, 1803 and 1835 in order to impose sanctions on Iran and demand the full suspension of enrichment and heavy water activities in Iran. In 2010, UNSC passed another Resolution 1929 that sanctions Iran on arm embargo and tightened restrictions on financial and shipping enterprises.

7 Karen E. Smith, "EU External Relations," in *European Union Politics*, Michelle Cini, ed. (Oxford University Press, 2003), 234.

8 Wiraj Sripong, "Commonality in EU's Foreign Policy Under Intergovernmentalism: The Case Study of EU's Proactive Reaction Towards Iran" (Master Thesis, Chulalongkorn University, 2011), 18.

กระบวนการบูรณาการยุโรปออกสู่ประชาคมระหว่างประเทศ⁹ โดยการเผยแพร่ปทัสถานนี้สามารถกระทำผ่านกระบวนการ “แพร่กระจาย (contagion)” และ “การถ่ายโอน (transference)” ซึ่งกระบวนการแรกหมายถึง ตัวแสดงที่ติดต่อกับสหภาพยุโรปได้เลียนแบบปทัสถานของสหภาพยุโรปโดยที่สหภาพยุโรปไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยว ส่วนการถ่ายโอนนั้นหมายถึงการส่งต่อค่านิยมและปทัสถานของสหภาพยุโรปสู่บุคคลที่สามผ่านการค้า การแลกเปลี่ยนสินค้า และการให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคและทางการเงิน อาจจะถ่ายโอนผ่านการให้รางวัลหรือลงโทษโดยวิธีการทางเศรษฐกิจก็ได้ ซึ่งจากสนธิสัญญาสหภาพยุโรป มาตรา 3 ที่กล่าวว่าสหภาพยุโรปมีพันธะในการสนับสนุนปทัสถานและสันติภาพสู่โลกโดยการโน้มน้าวที่ดี หรือดึงดูดใจให้ทำตามมากกว่าที่จะใช้วิธีการทางทหาร โดยเอียน แมนเนอร์ส คิดว่านี่คืออำนาจอุดมคติของสหภาพยุโรปที่มีความถูกต้องเที่ยงธรรม (validity)เหนือผลประโยชน์แห่งชาติ¹⁰

นอกจากนี้แมนเนอร์สยังได้เสนอว่าอำนาจเชิงปทัสถานของยุโรปอันเกิดจากการยอมรับร่วมกันของรัฐสมาชิกจะทำให้ค่านิยมและบรรทัดฐานเหล่านี้มีผลผูกพันพวกตนด้วย โดยเฉพาะกติกายุโรปด้านสิทธิมนุษยชนอันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สหภาพจะทำกิจกรรมกับบุคคลที่สามด้วย¹¹ แต่อย่างไรก็ตามนักวิชาการ แฟรงค์ ชิมเมลเฟนนิก (Frank Schimmelfennig) ได้ตั้งข้อสังเกตว่านโยบายต่างประเทศของ

9 Ana Skolimowska, “The European Union as a ‘Normative Power’ in International Relations. Theoretical and Empirical Challenges,” *Year Book of Polish European Studies* Vol. 18 (2015): 112. https://www.ce.uw.edu.pl/pliki/pw/18-2015_skolimowska.pdf (accessed on May 6, 2019).

10 Kyan Mortazavi, “The EU’s Normative Power and Its Effectiveness and Coherence with Regards to Iran,” *Academia*, n.d., https://www.academia.edu/36062727/THE_EUS_NORMATIVE_POWER_AND_ITS_EFFECTIVENESS_AND_COHERENCE_WITH_REGARDS_TO_IRAN?auto=download (accessed on May 6, 2019).

11 Ibid.

สหภาพยุโรปไม่ได้คงเส้นคงวาตลอด เพราะมีความแตกต่างทางนโยบายกับบุคคลที่สามที่แตกต่างกันไป ซึ่งทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงประสิทธิภาพของนโยบายเกี่ยวกับปทัสถานของสหภาพยุโรป¹² ดังจะเห็นได้จากความแตกต่างของชาติสมาชิกต่าง ๆ ในกรณีผลประโยชน์แห่งชาติของแต่ละสมาชิกขัดแย้งกับปทัสถานของสหภาพยุโรป ยกตัวอย่างเช่นกรณีอิรักในปี 2003¹³ อีกทั้งความร่วมมือกันโดยรัฐบาลสมาชิก (intergovernment) ที่วางอยู่บนหลักการอำนาจอธิปไตยที่เท่าเทียมกันของรัฐส่งผลให้การตัดสินใจของนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงร่วมเป็นแบบฉันทามติ (unanimity) มากกว่าที่จะเป็นแบบเสียงข้างแบบที่ได้รับการยอมรับ (Qualified Majority Voting: QMV) เพราะนโยบายต่างประเทศเป็นประเด็นที่ยึดโยงกับอำนาจอธิปไตยของรัฐอย่างมาก¹⁴ บางครั้งความยึดมั่นในในรัฐอำนาจอธิปไตยก็ขัดกันกับแนวคิดอำนาจอธิปไตยที่สหภาพยุโรปต้องการส่งออกความเป็นสถาบันที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน¹⁵ เหล่านี้นำไปสู่คำถามว่าหรือแท้จริงแล้วยุโรปไม่ได้ยึดมั่นกับค่านิยมของตนอย่างที่ท่านอยากให้นานาชาติเชื่อตลอดเวลา หรือปัจจัยภายในอย่างเช่นผลประโยชน์แห่งชาติ ความเสถียรของชาติสมาชิกอันเป็นอุปสรรคที่ทำให้ยุโรปไม่สามารถเป็นตัวแสดงเชิงปทัสถาน ซึ่งวิธีที่เป็นไปได้ที่สุดในการหาคำตอบเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของยุโรปก็คือการวิเคราะห์การนำค่านิยมของยุโรปไปใช้ต่อประเทศที่สามนั่นเอง¹⁶

12 Sandra Lavenex and Frank Schimmelfennig, “EU rules beyond EU borders: theorizing external governance in European politics,” *Journal of European Public Policy* Vol. 16, No. 6 (2009): 792.

13 Mortazavi, “The EU’s Normative Power and Its Effectiveness and Coherence with Regards to Iran.”

14 Smith, “EU External Relations,” 234.

15 Mortazavi, “The EU’s Normative Power and Its Effectiveness and Coherence with Regards to Iran.”

16 Ibid.

การอธิบายของแนวคิดเน้นความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกแบบเสรีนิยม (Liberal Intergovernmentalism)

การเจรจานิวเคลียร์กับอิหร่านอันยาวนานกว่า 20 เดือนก็จบลงด้วยแผนปฏิบัติร่วมฉบับสมบูรณ์ที่สหภาพยุโรปสามารถภาคภูมิใจกับนโยบายต่างประเทศร่วมที่มักถูกกล่าวหาว่าไร้ประสิทธิภาพในการจัดการกับวิกฤตด้านการสะสมอาวุธนิวเคลียร์¹⁷ แต่อย่างไรก็ตาม สตีเวน บล็อกแมนส์ (Steven Blockmans) และ แอสทริด วีอูด (Astrid Viaud) ก็ได้กล่าวว่า “ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและตลาดที่สหภาพยุโรปจะได้รับการจากยกเลิกการคว่ำบาตรจะเป็นการกัดเซาะบทบาทของสหภาพยุโรปในฐานะผู้เจรจาที่ซื่อตรง”¹⁸ ดังนั้น กรอบทฤษฎีด้านอำนาจเชิงปทัสสถานของแมนเนอร์อาจจะไม่สะท้อนถึงความกระตือรือร้นในความร่วมมือของชาติสมาชิกในสหภาพยุโรปในการผลักดันแผนปฏิบัติการร่วมนี้ หากผู้เขียนเห็นว่าการใช้แนวคิดเน้นความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกแบบเสรีนิยมจะสามารถอธิบายถึงเหตุปัจจัยได้อย่างครอบคลุมกว่า

แอนดริว โมราฟเชก (Andrew Moravscik) ได้เสนอแนวความคิดที่เน้นความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกแบบเสรีนิยมในงานเขียนเรื่อง “Preference and Power in the European Community: A Liberal Intergovernmentalist Approach”¹⁹ อันเป็นทฤษฎีที่ร่วมกันของทั้งสองแนวคิดได้แก่สัจนิยม (มองว่ารัฐเป็นตัวแสดงหลักในการบูรณาการยุโรป) และเสรีนิยมใหม่ (มองว่ารัฐสามารถร่วมมือและมีผลประโยชน์ระหว่างกันได้) โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานว่ารัฐเป็นตัวแสดงที่มี

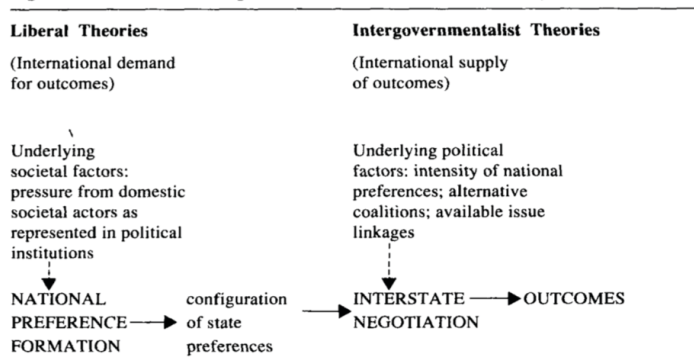
17 Portela, “The EU’s Evolving Response to Nuclear Proliferation Crises,” 1.

18 Steven Blockmans and Astrid Viaud, “EU Diplomacy and the Iran Nuclear Deal: Staying Power?,” *CEPS*, July 14, 2017, <https://www.ceps.eu/ceps-publications/eu-diplomacy-and-iran-nuclear-deal-staying-power/> (accessed May 6, 2019).

19 Andrew Moravscik, “Preferences and Power in the European Community: A Liberal Intergovernmentalist Approach,” *Journal of Common Market Studies* Vol. 31, No. 4 (1993).

เหตุผลในการเลือกใช้เครื่องมือใดก็ตามที่เห็นสมควรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่รัฐตั้งไว้ภายใต้สภาวะอนาธิปไตย นอกจากนี้ทฤษฎีความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกแบบเสรีนิยมยังประสานการเมืองภายในและระหว่างประเทศอีกด้วย เพราะการเมืองระดับประเทศคือการสะท้อนความพึงพอใจต่อนโยบายของคนภายในชาติ และนโยบายของสหภาพยุโรปก็มาจากการต่อรองกันของรัฐต่าง ๆ โดยการตัดสินใจที่จะร่วมมือกันของรัฐในระดับระหว่างประเทศผ่าน 3 ระดับจนออกมาเป็นนโยบายร่วม ซึ่งสามารถแสดงได้ดังรูป²⁰

Figure 1: The Liberal Intergovernmentalist Framework of Analysis

แผนภูมิที่ 1: กรอบการวิเคราะห์ของแนวคิด
เน้นความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกแบบเสรีนิยม
(แหล่งที่มา: Michelle Cini (2003))

20 Michelle Cini, *Intergovernmentalism* (Oxford University Press, 2003), 102-103.

เริ่มแรกคือ “ความพึงพอใจแห่งชาติ” อันเป็นด้านอุปสงค์ในการร่วมมือของรัฐ ซึ่งความมุ่งหมายของรัฐจะเกิดขึ้นจากแรงกดดันภายในจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในประเทศซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้นำทางเศรษฐกิจที่ต้องการให้รัฐทำตามผลประโยชน์แห่งชาติ โดยโมราฟเชกยกตัวอย่างเหตุผลที่ทำให้ ชาร์ล เดอโกล์ (Charles de Gaulle) ไม่ยอมรับสหราชอาณาจักรเข้าเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจก็เพราะกลุ่มผลประโยชน์ด้านเกษตรกรรมที่กลัวราคาผลผลิตจะสูงขึ้น เป็นต้น²¹

จากนั้นเป็น “การจัดลำดับของความพึงพอใจแห่งรัฐ (configuration of state preferences)” โดยที่ระดับนี้จะเป็นการต่อรองกันของตัวแสดงที่เป็นรัฐต่าง ๆ ว่าผลของประโยชน์ของรัฐใดที่มีน้ำหนักมากกว่า ซึ่งแน่นอนว่าเรื่องอำนาจและขีดความสามารถอันไม่เท่าเทียมของรัฐมีผลอย่างมาก โดยเฉพาะสามชาติใหญ่ในการเจรจาต่อรองเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (positive-sum outcomes)

อันดับสุดท้ายคือ “ผู้แทนระดับสถาบัน (institutional delegation)” กล่าวคือ สหภาพยุโรปเป็นสถาบันที่ถูกตั้งขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเจรจาระหว่างรัฐ เนื่องจากสถาบันจะเปิดเผยข้อมูลแก่ทุกรัฐ เพื่อลดความไม่แน่นอนของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมรัฐและควบคุมพฤติกรรมให้รัฐสมาชิกปฏิบัติตาม²²

ซึ่งรายงานฉบับนี้จะวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจแห่งชาติของสามรัฐใหญ่อย่างฝรั่งเศส เยอรมนี และสหราชอาณาจักรในการบรรลุนโยบายร่วมจากการเจรจาประเด็นพลังงานนิวเคลียร์กับอิหร่าน เนื่องจากสามชาติหลักนี้มีบทบาทอย่างมากในการผลักดันนโยบายต่างประเทศของสหภาพยุโรป ซึ่งการใช้แนวคิดความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกเสริมกันนี้สามารถอธิบายจุดยืนร่วมของสหภาพยุโรปได้ลึกซึ้งกว่าแนวคิดอำนาจนำเชิงปทัสถาน

21 Ibid., 103-104.

22 Ibid., 104.

2. ความสำคัญทางภูมิเศรษฐศาสตร์ของ อิหร่านต่อสหภาพยุโรปของสามชาติใหญ่ ในทฤษฎีความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิก แบบเสรีนิยม

ประโยชน์สำคัญของการมีสหภาพยุโรปอันเป็นผู้เจรจาหลักกับอิหร่านในโครงการพัฒนานิวเคลียร์คือการลดต้นทุนในการเจรจาของรัฐเดี่ยว ดังนั้น เพื่อให้เกิดทางออกของวิกฤตการณ์นี้ รัฐต่าง ๆ จึงต้องร่วมมือกันเพื่อหาทางแก้ความกังวลร่วม ซึ่งก็คือ ท่าทีที่ท้าทายของอิหร่านต่อการพัฒนานิวเคลียร์ โดยที่ต้องไม่ลืมว่าการออกนโยบายในความร่วมมือระดับรัฐบาลของสมาชิกสหภาพยุโรปจะเป็นการลงคะแนนเสียงแบบฉันทามติ โดยบทที่สองนี้จะเป็นการวิเคราะห์ให้เห็นถึงความกังวลของสามชาติหลักต่อการพัฒนานิวเคลียร์ของอิหร่านอันเป็นอุปสรรคในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจต่อกันและกัน

อันที่จริงแล้ว สหภาพยุโรปและอิหร่านมีความสัมพันธ์กันอย่ายาวนานนับศตวรรษ โดยแรกเริ่มยุโรปเป็นทั้งภัยคุกคามด้านความมั่นคงของอิหร่านและสามารถเป็นรัฐกันชนในการปกป้องอิหร่านได้ เช่น ในช่วงศตวรรษที่ 19 อิหร่านมีความสัมพันธ์ทางการทูตที่แน่นแฟ้นกับฝรั่งเศสเพื่อให้ฝรั่งเศสถ่วงดุลอำนาจกับจักรวรรดิอังกฤษและรัสเซีย และต่อมาอิหร่านก็หันไปสถาปนาความสัมพันธ์กับอังกฤษเพื่อให้อังกฤษถ่วงดุลอำนาจกับสหภาพโซเวียต หรือจะเป็นในช่วงราชวงศ์ปาเลવીในปี 1960-1970 ที่อิหร่านหันไปพึ่งพิงยุโรปเพื่อต้องการลดภาวะขึ้นต่อกันในทางการเมืองและเศรษฐกิจกับสหรัฐอเมริกา²³ โดยสมาชิกสหภาพยุโรปอย่างออสเตรเลีย ฝรั่งเศส และเยอรมนี ได้สนับสนุนโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของอิหร่านอย่างที่ไม่ท้อถอยไปในปีที่แล้ว อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของทั้งสหภาพยุโรปและอิหร่านก็มีความขัดแย้งกันอยู่

23 Adam Tarock, "Iran-western Europe relations on the Mend," *British Journal of Middle Eastern Studies* Vol. 26, No. 1 (2007): 47.

บ้างขึ้นอยู่กับความดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของผู้นำอิหร่านในแต่ละช่วง เช่น ประธานาธิบดี มุฮัมหมัด คาตามิ (Mohammad Khatami) ที่ค่อนข้างเป็นอิสลามสายกลางในช่วงปี 1987 จะทำให้ความสัมพันธ์ของยุโรปกับอิหร่านเป็นไปได้ค่อนข้างราบรื่น²⁴ แต่ถ้าเป็นช่วงประธานาธิบดี มาห์มูด อาห์มาดิเนจาดี ที่มีท่าทีที่ค่อนข้างแข็งกร้าวและทะเยอทะยานที่เร่งสะสมอาวุธนิวเคลียร์ก็จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างยุโรปกับอิหร่านเข้าขั้นชะงักงัน²⁵

แต่อย่างไรก็ตามทั้งยุโรปและอิหร่านต่างก็มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ถือว่าค่อนข้างสำคัญต่อกันและกัน เริ่มจากตัวเลขทางการค้าที่สูงถึง 29 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในช่วงปี 1996²⁶ และจากมุมมองของอิหร่านเอง การที่สหภาพยุโรปนำเข้าทรัพยากรน้ำมันร้อยละ 90 จากอิหร่านในปี 2009 ก็ทำให้อิหร่านมีรายรับประมาณ 24 พันล้านยูโรในปีงบประมาณ 2010²⁷ ในขณะเดียวกันทรัพยากรน้ำมันและแก๊สธรรมชาติจำนวนมากของอิหร่าน (อิหร่านมีน้ำมันและแก๊สธรรมชาติสำรองมากเป็นอันดับสี่ของโลก)²⁸ รวมถึงขนาดตลาดที่ใหญ่ ก็เป็นแรงดึงดูดให้สหภาพยุโรปเข้าไปลงทุนในอิหร่าน จากการเจรจาการค้าและความร่วมมือ (Trade and Cooperation Agreement: TCA) ที่เริ่มต้นในปี 2003 และถูกยกเลิกไปในปี 2005 เมื่อมีประเด็นด้านการสะสมอาวุธยูเรเนียม²⁹ อย่างไรก็ตาม ภาวะพึ่งพากันของทั้งสองตัวแสดงก็ถูกชะงักงันโดยประเด็นอาวุธนิวเคลียร์ซึ่งเป็นอุปสรรคใหญ่สำหรับการค้าและความร่วมมือเชิงสันติ ส่งผลให้สามชาติใหญ่มีบทบาทนำ

24 Ibid, 42.

25 Portela, "The EU's Evolving Response to Nuclear Proliferation Crises," 8.

26 Tarock, "Iran-western Europe relations on the Mend," 42.

27 Sripong, "Commonality in EU's Foreign Policy Under Intergovernmentalism," 66.

28 "The World's Largest Oil Reserve by Country," *World Atlas*, January 8, 2018, <https://www.worldatlas.com/articles/the-world-s-largest-oil-reserves-by-country.html> (accessed on May 9, 2019).

29 Portela, "The EU's Evolving Response to Nuclear Proliferation Crises," 8.

อย่างมากในการทำให้สหภาพยุโรปมีจุดยืนร่วมต่อวิกฤตการณ์นิวเคลียร์
ที่ต่างออกไปจากวิกฤตอิรักในปี 2003³⁰

ความพึงพอใจแห่งชาติของฝรั่งเศส

นอกจากการนำฝรั่งเศสมาเป็นผู้ถ่วงดุลอำนาจกับชาติ
มหาอำนาจอื่น ๆ ของอิหร่านแล้ว ฝรั่งเศสกับอิหร่านก็มีความสัมพันธ์
ที่เรียกได้ว่าแปรปรวนตลอดเวลา ภายหลังจากการที่สหรัฐฯ มีบทบาท
มากขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และจุดยืนทางการเมืองของอิหร่าน
ที่ “ไม่ทั้งตะวันตกและตะวันออก (neither West nor East)” ทำให้
ฝรั่งเศสไม่เข้าใจการแสดงออกทางการเมืองของอิหร่านเท่าใดนัก³¹ แต่
ความสัมพันธ์ของทั้งสองก็ได้รับการพัฒนาหลังจากที่ฝรั่งเศสต่อต้าน
การคว่ำบาตรอิหร่าน-ลิเบียในปี 1995 ทำให้อิหร่านมีท่าทีที่เป็น
มิตรมากขึ้นกับชาติตะวันตก เพราะเห็นแล้วว่าชาติตะวันตกไม่จำเป็นต้อง
ทำตามนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ แต่เพียงอย่างเดียว และ
อิหร่านก็ต้องการความช่วยเหลือจากฝรั่งเศสในการลงทุนและเทคโนโลยี
ความรู้ (technical know-how) ในโครงการพัฒนาลานดอลลาห์สหรัฐฯ
ในโครงการฟื้นฟูในระยะแรกในปี 1989-1993 และระยะที่สองใน
ปี 1995-1999 หลังจากที่เกิดสงครามอิรัก-อิหร่านจบลง ในทางกลับกัน
อิหร่านก็ยื่นข้อเสนอที่ชาติตะวันตกไม่อาจปฏิเสธได้ซึ่งก็คือการลงทุน
ด้านทรัพยากรน้ำมัน³²

ด้วยความที่ฝรั่งเศสต้องพึ่งพาน้ำมันจากอิหร่านและต้องการ
ลดการนำเข้าน้ำมันจากรัสเซียเป็นทุนเดิม ฝรั่งเศสมีความปรารถนา
ให้อิหร่านกลายมาเป็นตัวเลือกด้านอุปทานที่จะส่งออกน้ำมันมาใน

30 Sripong, “Commonality in EU’s Foreign Policy Under Intergovernmental-ism,” 67.

31 Tarock, “Iran-western Europe relations on the Mend,” 47-48.

32 Ibid.

ฝรั่งเศส จะเห็นได้จากการที่บริษัทน้ำมันแห่งชาติของอิหร่าน (National Iranian Oil Company: NIOC) ให้บริษัท Total S.A. บรรษัทข้ามชาติ ด้านพลังงานรายใหญ่สัญชาติฝรั่งเศสเข้ามาลงทุนด้านพลังงาน ธรรมชาติในอ่าวเปอร์เซียอันเป็นแหล่งที่มีแก๊สสำรองมากที่สุดในโลก รองจากรัสเซีย ซึ่งคาดว่าจะสามารถผลิตปริมาณแก๊สได้มากถึง 29 พันล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อปี³³ และในเดือนกันยายนปี 1997 บริษัท Total S.A. ได้เซ็นสัญญา 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในการลงทุนพัฒนาบ่อแก๊ส ธรรมชาติที่ 2 และที่ 3 ใน South Pars ซึ่งข่าวที่ได้รับการตีพิมพ์ เมื่อปี 2018 ชี้ให้เห็นว่ามีการคอร์รัปชันในสัมปทานแหล่งพลังงาน ธรรมชาติแห่งนี้ โดย บริษัท Total S.A. ได้จ่ายเงินจำนวน 30 ล้าน ดอลลาร์สหรัฐให้กับคนกลางเพื่อที่จะให้นาย เมห์ดี ฮาเชมี ราฟซานจานี (Mehdi Hashemi Rafsanjani) ลูกชายของประธานาธิบดี อัคบาร์ ฮาเชมี ราฟซานจานี (Akbar Hashemi Rafsanjani) ให้การช่วยในการ เจริญสัมปทานบริษัทสัญชาติฝรั่งเศสนี้ โดยที่จำนวนที่บริษัทถูกปรับคือ 570,000 ดอลลาร์สหรัฐ³⁴ หลักฐานเหล่านี้เป็นการยืนยันถึงทฤษฎีเน้น ความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกแบบเสรีนิยมที่ เอนดรีว โมราฟเชก ได้ เสนอมาว่ารัฐบาลจะถูกกดดันจากกลุ่มผู้นำทางเศรษฐกิจเพื่อให้ดำเนิน นโยบายต่างประเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตน

โดยหลังจากปี 1999 บริษัท Total S.A. ก็ได้ลงทุนเพิ่มขึ้น ร่วมกับบริษัท Eni ของอิตาลีบ่อน้ำมัน Doroud และ Balal นอกจากนี้ อิหร่าน-ฝรั่งเศสยังมีโครงการความร่วมมือที่จะสร้างท่อลำเลียงน้ำมัน จากเมือง Baku ในประเทศอาเซอร์ไบจานไปสู่ฝั่งแคสเปียนในอิหร่าน³⁵

33 Ibid, 52.

34 “French Court Fines Oil Group Total in Iran Bribery Case,” *The Iran Project*, December 22, 2018, <https://theiranproject.com/blog/2018/12/22/french-court-fines-oil-group-total-in-iran-bribery-case/> (accessed on May 9, 2019).

35 Manouchehr Moradi, “Caspian Pipeline Politics and Iran-EU Relations,” *UNISCI Discussion Papers*, January 2006, <https://www.ucm.es/data/cont/media/www/pag-72531/UNISCI10Moradi.pdf> (accessed on May 9, 2019).

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพลังงานมีความสำคัญอย่างมากเศรษฐกิจของฝรั่งเศสโดยบริษัท Total S.A. มีความต้องการให้ฝรั่งเศสมีความสัมพันธ์ที่เสถียรและเป็นมิตรกับอิหร่าน รวมถึงแรงกดดันภายในประเทศจากสาธารณชนที่ไม่ต้องการให้เกิดการใช้เครื่องมือทางทหารต่ออิหร่าน ดังนั้นหากรัฐบาลฝรั่งเศสไม่ใช้เครื่องมือทางการทูตในการเจรจาและใช้มาตรการที่แข็งกร้าวก็จะทำให้เกิดความไม่พอใจของประชาชนต่อรัฐบาลฝรั่งเศสได้ โดยเมื่อหลังจากเจรจายกเลิกการคว่ำบาตรอิหร่านหลังความสำเร็จของแผนปฏิบัติการร่วม (JCPOA) อิหร่านได้กลายมาเป็นผู้ส่งออกน้ำมันอันดับหนึ่งให้แก่ฝรั่งเศสผ่านบริษัท Total S.A. โดยมีการบริโภคภายในฝรั่งเศสมากกว่า 200,000 บาร์เรลในเดือนกันยายน 2016³⁶ รวมถึงการส่งออกธัญจากฝรั่งเศสอย่าง PSA Group (บริษัทเครื่องใหญ่ของเปอโยต์ ซีตรอง และโอเปิล) และ Renault เพื่อเป็นผู้ขายรถยนต์สัญชาติยุโรปแรกในอิหร่านนับตั้งแต่มีการยกเลิกการคว่ำบาตร³⁷ แต่อย่างไรก็ตาม ณ ปัจจุบัน บรรษัทข้ามชาติเหล่านี้ของฝรั่งเศสก็ประสบกับปัญหาการชู้คว่ำบาตรจากสหรัฐอเมริกาดังจะกล่าวต่อไปในบทที่สี่

ความพึงพอใจแห่งชาติของเยอรมนี

จากประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอิหร่านและเยอรมนี เยอรมนีเป็นชาติที่ไม่เคยมีความคิดที่จะแสวงหาอาณานิคมหรือใช้กำลังทางการทหารกับอิหร่าน และความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีก็ปราศจากเงื่อนไขทางการเมืองทำให้อิหร่านมอง

36 “Iran Becomes Top Oil Exporter to France,” *Financial Tribune*, November 15, 2016, <https://financialtribune.com/articles/energy/53694/iran-becomes-top-oil-exporter-to-france> (accessed on May 9, 2019).

37 “French Leverage in Iran Auto Industry,” *Financial Tribune*, May 17, 2017, <https://financialtribune.com/articles/auto/64658/french-leverage-in-iran-auto-industry> (accessed on May 9, 2019).

เยอรมนีว่ามีมิตรไมตรีกับตนเสมอมา³⁸ และตั้งแต่ปฏิวัติอิหร่านในปี 1979 เยอรมนีก็ยังคงดำรงความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับอิหร่านในบรรดาสามชาติใหญ่ทั้งหมดและมีการจัดตั้งหอการค้าเยอรมนี-อิหร่าน (1975) เพื่ออำนวยความสะดวกในความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี เช่น บริษัทซีเมนส์เยอรมันที่ได้รับความไว้วางใจจากอิหร่านให้ก่อตั้งสถานีไฟฟ้านิวเคลียร์ในเมือง Bushehr³⁹ เป็นต้น โดยถึงแม้สหรัฐอเมริกาจะคว่ำบาตรอิหร่าน แต่เยอรมนียังคงรักษาสถานะการค้าในฐานะคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดของอิหร่านดั้งเดิม โดยที่เยอรมนีส่งออกเครื่องยนต์ ผลิตภัณฑ์เหล็ก และเคมีไปสู่อิหร่าน อันมาซึ่งดุลการค้าที่เป็นบวก (trade surplus) แก่ชาติอินทรีเหล็กจำนวนมากถึง 4,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปีในช่วงศตวรรษ 1990⁴⁰

จากทฤษฎีความพึงพอใจแห่งชาติของโมราฟเชก เยอรมนีใช้เครื่องมือทางการทูตในการดำเนินความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับอิหร่าน เนื่องจากไม่ต้องการให้มีผลกระทบต่อการค้าการลงทุนระหว่างกัน บรรษัทข้ามชาติใหญ่ของเยอรมนีที่เป็นอุตสาหกรรมหนักจำพวกผลิตรถยนต์หรืออุปกรณ์ทางวิศวกรรมได้แก่ Mercedes Benz, Volkswagen, ZF Friedrichshafen, MAN และบรรษัทจำพวกเคมีภัณฑ์และยาอย่าง Linde และ BASF โดยมีบรรษัทเยอรมนีกว่า 12,000 ที่มีตัวแทนการขายในอิหร่าน ทำให้ชาติอินทรีเหล็กเป็นชาติที่มีตัวเลขส่วนแบ่งตลาดในอิหร่านมากที่สุดในปี 2005 คิดเป็นร้อยละ 14.4 ของส่วนแบ่งตลาดทั้งหมดของเปอร์เซีย⁴¹ ถึงแม้จะมีการคว่ำบาตรของคณะมนตรีด้านความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (2006-2010) และโดนกดดันอย่างมากสหรัฐฯ แต่ในปี 2008 ยอดการส่งออกของเยอรมนีกลับ

38 Tarock, "Iran-western Europe relations on the Mend," 53.

39 Ibid, 54.

40 Ibid.

41 Nader Habibi, "The Cost of Economic Sanctions of Major Exporter to Iran," *Payvand*, May 5, 2006, <http://www.payvand.com/news/06/may/1046.html> (accessed on May 9, 2019).

เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 8.9 คิดเป็นยอดขาย 3,230 ล้านยูโร 4,300 ล้านยูโร ในปี 2009 และ 4,700 ล้านยูโรในปี 2010⁴² ซึ่งผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ด้านพลังงานของอิหร่านต่อเยอรมนีก็คล้ายคลึงกันกับของฝรั่งเศสในที่ต้องการกระจายความเสี่ยงจากภาวะการขึ้นต่อพลังงานจากรัสเซีย⁴³

ความสัมพันธ์ทางการค้าของทั้งสองชาติแสดงให้เห็นว่าภาคธุรกิจในเยอรมนีมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล⁴⁴ ยกตัวอย่างเช่น คำพูดของอดีตรัฐมนตรีว่าการค้าต่างประเทศเยอรมันวิจารณ์ว่าการคว่ำบาตรเป็นเรื่องที่ “เหนือความเข้าใจ (totally incomprehensible)” เพราะถึงแม้บริษัทขนาดใหญ่ของเยอรมนีจะได้รับผลประโยชน์ทางการค้าจากขนาดของส่วนแบ่งตลาด แต่บริษัทขนาดกลาง-เล็กได้รับความเสียหายเนื่องจากไม่ต้องการเสี่ยงต่อการคว่ำบาตรจากสหรัฐฯ ทำให้เยอรมนีสูญเสียงานไปกว่า 10,000 ตำแหน่งในอิหร่าน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศ⁴⁵ ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในเยอรมนีได้มีส่วนร่วมในการทำให้ความพึงพอใจแห่งชาติของรัฐอินทรีเหล็กเป็นไปในแนวทางสันติมากกว่าที่ใช้วิธีแข็งกร้าวในการพยายามเจรจาทางการทูตเพื่อหาข้อสรุปให้แก่วิกฤตการณ์นิวเคลียร์อันเป็นความกังวลของนานาชาติ แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาล

42 “Germany-Iran Trade Grows 9% in 2010,” *Mehr News Agency*, April 29, 2011, <http://www.payvand.com/news/11/apr/1280.html> (accessed on May 9, 2019).

43 Ali Fathollah-Nejad, “Germany’s Relations with Iran beyond the Nuclear Deal: Readjusting Foreign and Development Policy,” *Foreign Policy and the Next German Government*, No. 7 (2017), https://dgap.org/sites/default/files/article_downloads/12_fathollah-nejad_iran.pdf (accessed on May 9, 2019).

44 Sripong, “Commonality in EU’s Foreign Policy Under Intergovernmentalism,” 72.

45 “Iran-Germany Trade Prospering,” *Tehran Times*, November 4, 2010, <https://www.tehrantimes.com/news/229816/Iran-Germany-trade-prospering> (accessed on May 9, 2019).

เยอรมันยังต้องให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นสาธารณะอันเป็นปัจจัยผลักดันต่อการดำเนินนโยบายของรัฐ ซึ่งจากผลการสำรวจของ BBC World Service Poll ในปี 2012 ถึงแม้คนเยอรมันร้อยละ 96 ไม่เห็นด้วยต่อการสะสมอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่าน แต่ขณะเดียวกันก็มองว่าการครอบครองนิวเคลียร์ของอิหร่านเป็นภัยต่อความมั่นคงของเยอรมนีสูง ซึ่งถ้าการเจรจาไม่ได้ผล พลเมืองเยอรมนีร้อยละ 80 อนุมัติให้มีการใช้มาตรการที่ค่อนข้างเผด็จชนาและจำนวนร้อยละ 50 พอดิคิดว่าการใช้กำลังทางทหารสามารถเกิดขึ้นได้⁴⁶ ซึ่งรัฐบาลเยอรมนีต้องชั่งใจอย่างมากกับความคิดเห็นสาธารณะที่ค่อนข้างแตกนี้กับผลประโยชน์ของชนชั้นนำทางเศรษฐกิจในการเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมที่สุดเพื่อยับยั้งการสะสมอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่าน แต่ในที่สุดในปี 2015 เยอรมนีเลือกใช้เครื่องมือทางการทูตโดยมีประธานาธิบดีฟรังค์-วัลเทอร์ ชไตน์ไมเออร์ (Frank-Walter Steinmeier) เป็นผู้ร่วมเจรจาหลักทำให้อิหร่านสัญญาว่าจะไม่พัฒนาอาวุธนิวเคลียร์⁴⁷

ความพึงพอใจแห่งชาติของสหราชอาณาจักร

ตัวแสดงสุดท้ายใน EU3 คือสหราชอาณาจักร ซึ่งมีประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยดีนักกับอิหร่าน โดยในช่วงที่รัสเซียยังคงปกครองโดยกษัตริย์ ซึ่งอังกฤษได้ร่วมมือกับรัสเซียในการแทรกแซงกิจการภายในประเทศอิหร่าน และหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง สหราชอาณาจักรร่วมมือกับหน่วยข่าวกรองของสหรัฐอเมริกาในการโค่นล้มรัฐ Mossadeq ในปี 1953 และผู้นำการปฏิวัติ อยาโตะลอะห์

46 “A Global No to a Nuclear-Armed Iran,” *Pew Research Center*, May 18, 2012, <https://www.pewglobal.org/2012/05/18/a-global-no-to-a-nuclear-armed-iran/> (accessed on May 9, 2019).

47 Jefferson Chase, “Iran Nuclear Deal: Germany’s Special Role and Plans,” *Deutsche Welle*, May 8, 2018, <https://www.dw.com/en/iran-nuclear-deal-germany-special-role-and-plans/a-43701214> (accessed on May 9, 2019).

โคหมัยนี (Ayatollah Khomeini) มองสหราชอาณาจักรว่าเป็นเจ้าจักรวรรดินิยมที่พร้อมทำทุกวิถีทางเพื่อผลประโยชน์ของตน⁴⁸ ประกอบกับความคิดเห็นที่ไม่ลงรอยกันของวัฒนธรรมที่ต่างกันสุดขั้วที่มีต่อ “ฟัตวา (fatwa)” อันเป็นหนังสือที่มีถ้อยคำดูหมิ่นศาสนาอิสลามนบีมุฮัมมัด และคัมภีร์อัลกุรอานซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในอังกฤษ โดยที่อิหร่านได้ร้องขอให้อังกฤษหยุดตีพิมพ์แต่อังกฤษให้การปฏิเสธเพราะอ้างเสรีภาพในการแสดงออก ทำให้ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสองชาติหยุดชะงักลง แต่ภายหลังจากการเสียชีวิตของ โคหมัยนี ในปี 1989 อิหร่านเห็นว่าไม่ควรทำให้ฟัตวากลายเป็นประเด็นการเมือง (politicized) และรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับอังกฤษในที่สุด⁴⁹

ในด้านเศรษฐกิจ สหราชอาณาจักรมีจำนวนการส่งออกที่เพิ่มขึ้นจาก 296 ล้านปอนด์สเตอร์ลิงไปสู่ 443.8 ล้านปอนด์สเตอร์ลิงในปี 2000 ถึงปี 2004 จากการที่อิหร่านหันมาปรับใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีมากขึ้น⁵⁰ แต่ในช่วงปี 2005-2007 ดุลการค้าระหว่างประเทศได้ลดลงจาก 425.1 ล้านปอนด์สเตอร์ลิงตกลงเหลือ 333.9 ล้านปอนด์สเตอร์ลิง จากนั้นก็กลับมาเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย (11.6 ล้านปอนด์สเตอร์ลิงระหว่างปี 2007-2008) นอกจากนี้ส่วนประเด็นด้านพลังงานน้ำมันแสดงให้เห็นว่าสหราชอาณาจักรไม่ได้พึ่งพาน้ำมันเท่ากับฝรั่งเศสและเยอรมนี โดยบริษัทน้ำมันแห่งบริติช (British Petrol: BP) ได้ถอนการลงทุนจากโครงสร้างพื้นฐานของอิหร่าน โดยที่สหราชอาณาจักรนำเข้าทรัพยากรน้ำมันจากสหรัฐอเมริกาตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีดีไวต์ ไฮเซนฮาวเวอร์

48 Tarock, “Iran-western Europe relations on the Mend,” 58.

49 Ibid, 58-59.

50 Judy Dempsey, “Hint of Iran Sanctions Tugs at Trade Ties,” *New York Times*, January 22, 2006, <https://www.nytimes.com/2006/01/22/world/americas/hint-of-iran-sanctions-tugs-at-trade-ties.html> (accessed on May 9, 2019).

จากนอร์เวย์ อัลจีเรีย ไนจีเรียและมากกว่าอิหร่าน⁵¹ แต่อย่างไรก็ตาม สหราชอาณาจักรได้รับผลกระทบจากความสัมพันธ์ทางการเงินที่มีต่ออิหร่าน ในช่วงที่มีการคว่ำบาตรรอบที่ 2 ในปี 2010⁵² กล่าวโดยสรุป ในกรณีของสหราชอาณาจักรจะแตกต่างจากตัวแสดงชาติสำคัญที่เหลือใน EU3 เพราะเหตุผลด้านความมั่นคงมีน้ำหนักมากกว่าเหตุผลทางเศรษฐกิจในการผลักดันแผนปฏิบัติการร่วมกับอิหร่าน เนื่องจากไม่ได้มีภาวะที่ขัดต่อกันด้านการค้าทางพลังงานที่สูงอย่างเช่นอีกสองชาติที่กล่าวไป โดยในบทต่อไปจะกล่าวถึงความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของอิหร่านในประเด็นด้านความมั่นคงที่มีต่อสหภาพยุโรปโดยเฉพาะตัวแสดงหลักสามชาติเพื่อรวบยอดให้เห็นถึงการบรรลุจุดยืนของสหภาพยุโรป

3. ความสำคัญของภูมิรัฐศาสตร์ของ **อิหร่านต่อสหภาพยุโรปและการต่อรอง** **ทางผลประโยชน์ของชาติสมาชิกในการหา** **จุดยืนร่วม**

นอกจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอันเกิดจากกลุ่มชนชั้นนำที่เป็นปัจจัยในการก่อร่างสร้างภาพพจน์แห่งชาติ (national preference) ที่ส่งผลให้แต่ละรัฐบาลของกลุ่ม EU3 กระตือรือร้นในการผลักดันแผนปฏิบัติการร่วม (JCPOA) แล้ว ยังมีปัจจัยทางด้านการเมืองและความมั่นคงที่แต่ละชาติให้น้ำหนักมากกว่าหรือเท่าเทียมกับปัจจัยทางเศรษฐกิจอันนำไปสู่ความร่วมมือของชาติสมาชิกในระดับ

51 David Sheppard, "US Becomes UK's Top Oil Supplier for First Time since Suez," *Financial Times*, February 6, 2019, <https://www.ft.com/content/8be711e0-2931-11e9-a5ab-ff8ef2b976c7> (accessed on May 9, 2019).

52 "Iran Investment Monthly," *Turquoise Partners*, December 2011, <http://www.turquoisepartners.com/media/1148/iim-dec11.pdf> (accessed on May 9, 2019).

ที่สอง “การจัดลำดับของความพึงพอใจแห่งรัฐ (configuration of state preferences)” จากทฤษฎีเน้นความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกแบบเสรีนิยมของโมราฟเชก ซึ่งก็คือการต่อรองผลประโยชน์ของชาติสมาชิกในสหภาพยุโรปนั่นเอง

การสะสมอาวุธนิวเคลียร์ในอิหร่านมีความยืดหยุ่นกับประเด็นเรื่องความมั่นคงในภูมิภาคตะวันออกกลางเป็นอย่างมาก เนื่องจากความไร้เสถียรภาพทางการเมืองในภูมิภาคนี้จะเป็นอุปสรรคในการที่สหภาพยุโรปจะใช้อิหร่านในการเป็นตัวเลือกที่จะกระจายความเสี่ยง (diversification) ด้านทรัพยากรน้ำมันมาจากรัสเซีย ดังจะเห็นได้จากภาวะการพึ่งพากันของประเทศยุโรปกลางและตะวันออกต่อบริษัทน้ำมัน Gazprom ของรัสเซีย เช่น ประเทศมัลตา ไซปรัส และลักเซมเบิร์ก มีสถานะการพึ่งพาลังงานจากรัสเซียสูงมากกว่าร้อยละ 90 ทำให้ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า รัสเซียเป็นผู้ส่งออกน้ำมันรายหลักรายหนึ่งให้แก่สหภาพยุโรป⁵³ และยิ่งเมื่อเกิดความขัดแย้งกับรัสเซียในประเด็นเกี่ยวกับภูมิรัฐศาสตร์ในปี 2014 ซึ่งนโยบายต่างประเทศของรัสเซียคือการอ้างอิทธิพลของตนกับอดีตรัฐที่เคยอยู่ในสหภาพโซเวียตอย่างยูเครนผ่านการควบคุมการส่งแก๊สธรรมชาติที่เคยสร้างในสมัยสงครามเย็น ในขณะที่สหภาพยุโรปดำเนินนโยบายเพื่อนบ้านตะวันออก (Neighborhood and Eastern Partnership Policy) ในการเผยแพร่ปทัสถานและขยายเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้รัสเซียตัดการส่งแก๊สเข้าสู่ยูเครน และสหภาพยุโรปก็ตอบโต้ผ่านวิธีการด้านภูมิรัฐศาสตร์โดยการหันไปสนับสนุนเส้นทางลำเลียงแก๊สธรรมชาติ เช่น Nabucco Pipeline จากทะเลแคสเปียน (นอกจากประเทศอาเซอร์ไบจานจากการรวมทุนจากบริษัท RWE จากเยอรมนี Bulgargaz จากบัลแกเรีย MOL จากฮังการี

53 “From Where Do We Import Energy and How Dependent are We?,” Eurostat, 2016, <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/energy/bloc-2c.html> (accessed on May 9, 2019).

และ OMV จากออสเตรีย) และ Southern Gas Corridor โดยลำเลียง
กลับไปสู่ยูเครนโดยที่ไม่ต้องผ่านรัสเซีย⁵⁴

สำหรับประเด็นด้านความมั่นคงของฝรั่งเศสในฐานะสมาชิก
ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติและสมาชิกของ
สนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Non-Proliferation Treaty:
NPT) ฝรั่งเศสมองว่าตนคือชาติที่ฝังงสนธิสัญญานี้ ประกอบกับ
ความกังวลว่าการแพร่ขยายอาวุธของอิหร่านจะมีความเกี่ยวข้องถึง
กลุ่มก่อการร้ายมุสลิมหัวรุนแรงโดยการแลกเปลี่ยนความรู้และกลุ่ม
ก่อการร้ายจะหันมาโจมตีสหภาพยุโรป⁵⁵ เนื่องจากฝรั่งเศสเคยมี
ประสบการณ์อันเลวร้าย หลังจากที่ยุทธสนธิสัญญาทำให้สมาชิกราชวงศ์
ปาเลวแห่งอิหร่านและผู้ลี้ภัยทางการเมืองหัวรุนแรงอย่าง อับดุลฮัสซัน
บานิชาดร์ (Abdulhassan Banisadr) เข้าไปหลบภัยในปารีส โดยที่
กลุ่มคนเหล่านี้ได้พยายามที่จะล้มล้างการปฏิบัติของคอมมิวนิสต์ก่อน
ให้เกิดความไม่พอใจนำไปสู่เหตุการณ์วางระเบิดในกรุงปารีส 12 ครั้ง
ระหว่างปี 1985-1986⁵⁶ ซึ่งทางการฝรั่งเศสเชื่อว่ากลุ่มก่อการร้าย
ฮิซบอลลอฮ์ (Hezbollah) ที่ได้รับการสนับสนุนโดยรัฐอิสลามอิหร่าน
เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อการร้ายครั้งนี้⁵⁷ โดยฝรั่งเศสเชื่อว่าหากการ
เจรจาแผนปฏิบัติการร่วมกันสำเร็จก็จะสามารถลดภัยคุกคามจากการ
โจมตีของกลุ่มก่อการร้ายได้⁵⁸

54 Marco Siddi, "The Role of Power in EU–Russia Energy Relations: The Interplay between Markets and Geopolitics," *Europe-Asia Studies* Vol. 70, No. 10 (2018). <https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/09668136.2018.1536925?scroll=top&needAccess=true> (accessed on May 9, 2019).

55 Sripong, "Commonality in EU's Foreign Policy Under Intergovernmentalism," 67.

56 Tarock, "Iran-western Europe relations on the Mend," 46.

57 Alain Bauer, "Hybridization of Conflicts," *ETH Zürich*, June 3, 2014, <https://www.ethz.ch/content/specialinterest/gess/cis/center-for-securities-studies/en/services/digital-library/articles/article.html/180365> (accessed on May 9, 2019).

58 Sripong, "Commonality in EU's Foreign Policy Under Intergovernmentalism," 69.

หลังจากพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง เยอรมนีไม่ได้เป็นสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ทำให้เยอรมนีพยายามหาวิถีทางที่จะก้าวขึ้นมามีบทบาทในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยที่ไม่มีตัวเลือกด้านความเข้มแข็งทางการทหาร ดังนั้นอำนาจเชิงปทัสสถานจึงเป็นตัวเลือกที่เหลืออยู่⁵⁹ เยอรมนีจึงมีท่าทีเชิงรุกในการเป็นผู้นำของสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์และประสบความสำเร็จในที่สุด รัฐอินทรียเหล็กได้รับการยอมรับในฐานะผู้เจรจาหลัก EU3 และ UNSC+1 หรือ P5+1 (บวกเยอรมนี) โดยที่จุดยืนอันกำกวมต่อโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของอิหร่านเช่น การเปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วนต่อ IAEA ความล่าช้าในการลงสนธิสัญญาเพิ่มเติม (Additional Protocol) ของอิหร่านเพื่อลดปริมาณยูเรเนียม ได้สร้างความกังวลต่อเยอรมนีเช่นเดียวกันกับฝรั่งเศสและการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่ผู้ก่อการร้ายภายในภูมิภาคและในเยอรมนีเอง⁶⁰ โดยหลังจากที่เกิดเหตุการณ์ฉกฉวยการณั้ผู้ลี้ภัยในเยอรมนีในปี 2015 ซึ่งผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่คือชาวซีเรีย อัฟกานิสถาน อิรัก และอิหร่าน ฯลฯ เพราะเหตุการณ์ความไม่สงบในภูมิภาคและการก่อการร้าย ทำให้นายกรัฐมนตรีหญิง แองเกลา แมร์เคิล (Angela Merkel) ของเยอรมนีได้ประกาศว่าเยอรมนีและสหภาพยุโรปจะยังคงปกป้องแผนปฏิบัติการร่วมฉบับนี้อยู่แม้สหรัฐฯ จะถอนความร่วมมือออกไปแล้วก็ตาม อีกทั้งนางแมร์เคิลยังได้เน้นย้ำถึงความมั่นคงแห่งชาติของเยอรมนีหากภูมิภาคตะวันออกกลางอันเปรียบได้ดังประตูหลังบ้านของยุโรป ซึ่งถ้าหากภูมิภาคนี้มีเสถียรภาพทางการเมืองและโอกาสทางเศรษฐกิจก็จะหมายถึงการลดแรงจูงใจที่ผู้ลี้ภัยจะหลั่งไหลเข้าสู่ภูมิภาคยุโรปและเดินทางกลับบ้านตนเอง⁶¹

59 Ibid, 70.

60 Ibid.

61 Seyed Hossein Mousavian, "EU-Iran Relations after Brexit," *Survival of Global Politics and Strategy* Vol. 58, No. 5 (2016): 89.

นอกจากนี้สหราชอาณาจักรยังมีมุมมองว่าอิหร่านเป็นผู้ทำลายเสถียรภาพทางการเมืองในภูมิภาคจากการสะสมอาวุธนิวเคลียร์ภายใต้การโฆษณาชวนเชื่อว่าเป็นไปเพื่อผลประโยชน์พลเมือง อังกฤษในฐานะผู้พิทักษ์สนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์อย่างเช่นสองชาติที่กล่าวมา ต้องการให้อิหร่านลดการสะสมยูเรเนียมในปริมาณที่ IAEA กำหนดไว้ แต่อิหร่านค่อนข้างมีทัศนคติแง่ลบต่อสหราชอาณาจักรโดยอันเกิดจากความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างระหองระแหงตั้งแต่ช่วงเริ่มปฏิวัติอิหร่านและการสหราชอาณาจักรก็ได้รับบทเรียนจากการให้ความสนับสนุนสหรัฐอเมริกาในสงครามต่ออิรักที่แตกต่างจากฝรั่งเศสและเยอรมนี แม้จะเป็นการสวนทางต่อความต้องการของสาธารณชนชาวอังกฤษและไม่พบหลักฐานว่าอิรักครอบครองอาวุธนิวเคลียร์จริง นักวิชาการจำนวนหนึ่งมองว่าการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรีโทนี แบลร์ (Tony Blair) ก็เพื่อรักษาความสัมพันธ์ข้ามแอตแลนติกกับสหรัฐอเมริกา แต่หลังจากสงครามอิรักจบลง ประกอบกับความหวาดกลัวภัยก่อการร้ายจากการโจมตีกรุงลอนดอนเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2005 สหราชอาณาจักรก็เปลี่ยนจุดยืนไปเข้าร่วมกับสหภาพยุโรปอันเป็นการปฏิบัติตามแรงกดดันของประชาชน⁶²

ในระดับการต่อรองผลประโยชน์ระหว่างประเทศ สามชาติใหญ่และชาติสมาชิกเห็นพ้องกันถึงภัยของการสะสมอาวุธนิวเคลียร์ ดังนั้น จึงเห็นความจำเป็นของการร่วมมือกัน เพื่อลดการแพร่กระจายของอาวุธไม่ให้นำไปสู่การติดอาวุธของกลุ่มก่อการร้าย⁶³ ประกอบกับบริบทบังคับด้านภูมิรัฐศาสตร์ เช่น สงครามอิรักเมื่อปี 2003 ความล้มเหลวของอำนาจทางทหารของสหรัฐฯ ในอัฟกานิสถานและอิรัก เหตุการณ์ Arab Spring ในปี 2010 และการเกิดขึ้นของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐอย่างกลุ่ม ISIS และ al-Qaeda อีกทั้งสงครามกลางเมืองซีเรีย เป็น

62 Sripong, "Commonality in EU's Foreign Policy Under Intergovernmentalism," 73-74.

63 Ibid, 75-76.

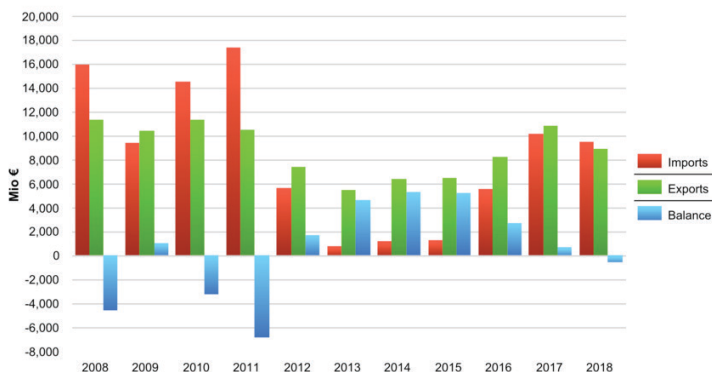
แรงผลักดันให้ EU3 มองหายุทธศาสตร์ที่ได้ประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่ายมากกว่าที่จะใช้การเผชิญหน้า โดยที่เหตุการณ์ความไม่สงบยังส่งผลกระทบไปสู่ความมั่นคงด้านพลังงานและอุปสรรคต่อการค้าระหว่างสหภาพยุโรปและอิหร่าน โดยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจถือว่าเป็นแง่มุมที่สำคัญของการเจริญเติบโตของสหภาพยุโรปจากวิกฤตยูโรโซนในช่วงปี 2010⁶⁴ จากรูปแสดงตัวเลขดุลการค้าโดยรวมระหว่างสหภาพยุโรปและอิหร่าน จากที่สหภาพยุโรปเคยเห็นคู่ค้าที่สำคัญอันดับหนึ่งของอิหร่านได้กลายมาเป็นอันดับที่ 5 ในปี 2016 โดยตามหลังสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและจีน จากกราฟการค้า จะเห็นได้ว่าตั้งแต่เกิดวิกฤตซัพไพร้ม (2008) อันเป็นช่วงที่คณะมนตรีด้านความมั่นคงคว่ำบาตรอิหร่านรอบที่สอง (2006-2010) ดุลการค้าของสหภาพยุโรปโดยรวมติดลบ (ยกเว้นปี 2009) แต่หลังจากปี 2013 หลังประธานาธิบดีฮัสซัน โรฮานี (Hassan Rouhani) ผู้ที่ยึดถืออิสลามสายกลางและเริ่มมีนโยบายออกสู่ตะวันตกมากขึ้นขณะการเลือกตั้ง ดุลการค้าของสหภาพยุโรปกลับขึ้นมาเป็นบวกผ่านการส่งออกสินค้าหลักจำพวกเครื่องบินและเคมีภัณฑ์⁶⁵

64 Mousavian and Mousavian “Building on the Iran Nuclear Deal for International Peace and Security,” 179-180.

65 “European Union, Trade in Goods with Iran,” *European Commission*, March 6, 2019, https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_iran_en.pdf (accessed on May 10, 2019).

Total goods: EU Trade flows and balance, annual data 2008 - 2018

Source Eurostat Comext - Statistical regime 4

แผนภูมิที่ 2: มูลค่าและดุลการค้าสินค้านำเข้าของสหภาพยุโรป ค.ศ.2008-2018
(แหล่งที่มา: European Commission)

ในระดับที่สาม ผู้แทนระดับสถาบัน กล่าวคือ เมื่อหลังจากที่ชาติสมาชิกเห็นพ้องที่จะยกเลิกการคว่ำบาตรอิหร่านและสถาปนาความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างสหภาพยุโรปกับอิหร่าน ตัวเลือกเชิงสถาบันที่รัฐสมาชิกสามารถใช้ได้คือ ผู้แทนระดับสูงของเสาที่สองที่ว่าด้วยนโยบายด้านการต่างประเทศและความมั่นคงร่วม (High Representative/ Vice President of CFSP) โดยที่บทบาทสหภาพยุโรปในการเจรจากับอิหร่านตั้งแต่ที่เกิดวิกฤตนิวเคลียร์ปี 2003 จนถึงบรรลุแผนปฏิบัติการร่วม JCPOA ในปี 2015 สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะตามความคิดเห็นของ ทาร์ยา โครนแบร์ก (Tarja Cronberg)⁶⁶

66 Tarja Cronberg, "No EU, No Iran Deal: the EU's choice between multilateralism and the transatlantic link," *The Nonproliferation Review* Vol. 24, No. 3-4 (2017): 246.

ช่วงปี 2003-2005 อันเป็นช่วงที่รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศของแต่ละชาติใน EU3⁶⁷ ดำเนินการเจรจาทางการทูตกับอิหร่านโดยตรงเพื่อให้อิหร่านยอมเซ็นโปรโตคอลเพิ่มเติมในการรับประกันว่าจะใช้นิวเคลียร์ในทางสันติเท่านั้น โดยปลายปี 2004 HR/VP ของสหภาพยุโรป Javier Solana ก็เข้ามามีบทบาทในการเจรจาในฐานะเสียงของสหภาพโดยรวมอย่างเป็นทางการครั้งแรก ช่วงปี 2006-2010 คาเวียร์ โซลานา (Javier Solana) ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่าง การเจรจา P5+1 โดยการใกล้ชิดให้อิหร่านยอมรับการสะสมยูเรเนียมเพื่อแลกกับการไม่ถูกคว่ำบาตรแต่อิหร่านให้การปฏิเสธ ถัดมาคือระหว่างปี 2010-2013 ภายใต้ HR/VP แคทเธอริน แอชตัน (Catherine Ashton) สหภาพยุโรปทำหน้าที่เป็นสถาบันที่คอยควบคุมให้สมาชิกปฏิบัติตามกฎ เนื่องจากอิหร่านยังคงสะสมยูเรเนียมถึงร้อยละ 20 โดยอ้างว่าเพื่อการทดลองทางการแพทย์ UNSC คว่ำบาตรทางการค้า การธนาคาร การเดินทางและการลงทุนด้านน้ำมันและแก๊สของอิหร่าน และช่วงสุดท้ายก่อนจะลงนามในแผนปฏิบัติการร่วม 2013-2015 ซึ่งสหภาพยุโรปมีบทบาทนำในเจรจาทำให้อิหร่านยอมลดยูเรเนียมผ่าน Joint Plan of Action (JPOA) ในเดือนตุลาคม 2013 และสร้างกรอบความร่วมมือระยะยาวในการจำกัดนิวเคลียร์อิหร่านใน JCPOA สำเร็จในกรกฎาคม 2015 ในสมัยของ เฟเดอริกา โมเกรินี⁶⁸

ดังจะเห็นได้จากความพยายามในการเจรจากับอิหร่านระหว่าง บรัสเซลส์และเตหะราน โดยที่ความร่วมมือทวิภาคีระหว่างกันจะรวมถึง “ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ พลังงาน สิ่งแวดล้อม ผู้อพยพ ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม การปกป้องพลเมือง ความร่วมมือทาง

67 Dominique de Villepin of France, Jack Straw of the United Kingdom and Joschka Fischer of Germany

68 Cronberg, “No EU, No Iran Deal,” 246-251.

วิทยาศาสตร์และนิวเคลียร์ และวัฒนธรรม”⁶⁹ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเป็นตัวแสดง (actorness) ของสหภาพยุโรปในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงร่วมอย่างซึ่งสหภาพยุโรปอยากให้เวทีนานาชาติมองเห็นสมอบมา⁷⁰ แต่อย่างไรก็ตามหลังจากที่มีการถอนตัวของสหรัฐอเมริกา แผนปฏิบัติการร่วมก็มีเค้าร่างส่อแววที่จะถึงทางตัน โดยการประกาศกร้าวคว่ำบาตรของประธานาธิบดีทรัมป์ต่อรัฐสมาชิกใด ๆ ที่ยังคงดำเนินกิจกรรมกับอิหร่านอยู่⁷¹ นำมาซึ่งคำถามสำคัญถึงความมีประสิทธิภาพของนโยบายต่างประเทศของสหภาพและการถ่วงดุลระหว่างความสัมพันธ์ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกกับสหรัฐอเมริกาและการอ้างซึ่งแผนปฏิบัติการร่วมกับอิหร่านดังกล่าวในบทถัดไป

4. ความท้าทายของการดำรงอยู่ของ แผนปฏิบัตีร่วมฉบับสมบูรณ์เกี่ยวกับ โครงการพัฒนานิวเคลียร์อิหร่านและ การคาดการณ์ในอนาคต

ความสำเร็จของแผนปฏิบัติการร่วมฉบับสมบูรณ์เป็นผลงานชิ้นสำคัญของประธานาธิบดี บาร์ก โอบามา (Barack Obama) เมื่อเขาดำรงตำแหน่งสมัยที่สองในการยกเลิกการคว่ำบาตรอิหร่าน แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติสหรัฐอเมริกาก็ยังไม่ได้ยกเลิกมาตรการแซ่แข็งทางเศรษฐกิจและการเงินของอิหร่าน ดังจะเห็นได้จากศาลยุติธรรมสูงสุด

69 “EU High Level Delegation of HR/VP Federica Mogherini and EU Commissioners to Visit Iran,” *European Commission*, April 14, 2016, <https://ec.europa.eu/energy/en/news/eu-high-level-delegation-hrvp-federica-mogherini-and-eu-commissioners-visit-iran> (accessed on May 9, 2019).

70 Lynne Dryburgh, “The EU as a Global Actor? EU Policy Towards Iran,” *European Security* Vol. 17, No. 2-3 (2008): 267-268.

71 Cronberg, “No EU, No Iran Deal,” 255.

(US Supreme Court) ของสหรัฐฯ ยังคงยึดสกุลเงินของอิหร่านเป็นจำนวนกว่า 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมถึงกฎหมายห้ามการเดินทางเข้าประเทศจากอิหร่านและมาตรการคว่ำบาตรระลอกใหม่จากคองเกรส⁷² และเมื่อประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ เข้ารับตำแหน่งในปี 2017 ได้ทำการถอนสภาพสมาชิกออกจากแผนปฏิบัติการร่วม เพราะทรัมป์เห็นว่าเป็น “ข้อตกลงที่แย่มากที่สุด” ทำให้ผู้นำทั้งสามชาติใหญ่ ได้แก่ เทเรซา เมย์ (Theresa May) แองเกลา แมร์เคิล และเอมมานูเอล มาครง (Emmanuel Macron) ตอบกลับทันทีว่า “พวกเราไม่พึงพอใจทุกฝ่าย การอ้าง JCPOA คือผลประโยชน์ทางความมั่นคงร่วมของเรา”⁷³

โดยที่ผลประโยชน์ทางความมั่นคงร่วมของสหภาพยุโรปอย่าง ที่ประจักษ์ คือ การแข่งขันการส่งสมอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคที่ลดลงจะสามารถลดสถานะทางแพร่ด้านความมั่นคง (security dilemma) สหภาพยุโรปมีทัศนคติต่อประเทศอิหร่านในมุมมองที่แตกต่างกันออกไปจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งสหภาพยุโรปคิดว่าการบูรณาการอิหร่านเข้าสู่ประชาคมระหว่างประเทศ หรือ การมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (constructive engagement) คือวิถีทางที่จะลดผลประโยชน์ที่ซ่อนเร้นของอิหร่านในการผลิตอาวุธนิวเคลียร์⁷⁴ ทำให้อิหร่านมีนโยบายต่อภูมิภาคเดียวกันที่เป็นมิตรมากขึ้น เพราะในทางภูมิรัฐศาสตร์อิหร่านมีแนวโน้มที่จะแสวงหาความเป็นอำนาจนำ (hegemony) ในตะวันออกกลาง ทำให้เกิดความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านรอบ ๆ

72 Mousavian and Mousavian “Building on the Iran Nuclear Deal for International Peace and Security,” 181.

73 “Joint Statement from Prime Minister Theresa May, Chancellor Angela Merkel, and President Emmanuel Macron following President Trump’s Statement on the United States’ New Iran Strategy,” *Iran Watch*, October 13, 2017, <https://www.iranwatch.org/library/governments/france/president/joint-statement-prime-minister-theresa-may-chancellor-angela-merkel-president-emmanuel-macron> (accessed on May 10, 2019).

74 Cronberg, “No EU, No Iran Deal,” 256-257.

อย่างเช่น ซาอุดีอาระเบีย เลบานอน ซีเรีย อิรัก บาห์เรน เยเมน และ
 อิสราเอลได้ รวมถึงการสนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายฮิซบอลลอฮ์ (กองกำลัง
 อิสลามชีอะห์หัวรุนแรงในเลบานอนที่ได้รับการสนับสนุนจากอิหร่าน)
 การถอนตัวของสหรัฐฯ อาจกระตุ้นให้อิหร่านหันไปพึ่งพาการผลิต
 ยูเรเนียมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันประเทศตนจากประเทศ
 เพื่อนบ้านที่เป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ อย่างซาอุดีอาระเบีย และอิสราเอล
 โดยผลประโยชน์ทางภูมิรัฐศาสตร์ของสหภาพยุโรปจะเกิดได้จากการที่
 อิหร่านมีเสถียรภาพในรัฐตนเอง นำมาสู่ความมีเสถียรภาพด้านอุปทาน
 พลังงานเชื้อเพลิงและแก้ไขความขัดแย้งในตะวันออกกลางเพื่อลด
 จำนวนผู้ลี้ภัยที่หลั่งไหลเข้าสู่ยุโรป⁷⁵

ในด้านเศรษฐกิจ สหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาที่มีความ
 คิดที่สวนทางกัน ซึ่งการคว่ำบาตรของสหรัฐฯ ก่อให้เกิดผลกระทบ
 แก่ประเทศที่ดำเนินธุรกิจกับอิหร่าน โดยมีความเสี่ยงที่จะถูกลงโทษ
 ทางการค้าจากอเมริกา อย่างเช่น การห้ามเข้าร่วมในตลาดการเงิน
 ของสหรัฐฯ (ในเครือ SWIFT banking ทั้งหมด) ซึ่งกลุ่มธุรกิจภาคการ
 เงินจากสหภาพยุโรปที่ยังคงดำเนินกิจกรรมทางการค้ากับอิหร่านจะ
 ถูกคว่ำบาตรในการร่วมกิจกรรมกับธนาคารของอเมริกา⁷⁶ ในการแก้
 ปัญหาทางแพ่งนี้ สหภาพยุโรปได้พยายามคิดหาเครื่องมือทางการเงิน
 เพื่อใช้ในการปกป้องบริษัทของตน เป็นพาหนะที่มีจุดประสงค์พิเศษ
 (Special-Purpose Vehicle: SPV) ที่เรียกว่า Instex ในการรักษา
 การค้าข้ามดินแดนระหว่างอิหร่านและสหภาพยุโรปโดยไม่ต้องผ่าน

75 Ali Fathollah Nejad, "Europe and the Future of Iran Policy: Dealing with a dual Crisis," *Brookings*, October 22, 2018, <https://www.brookings.edu/research/europe-and-the-future-of-iran-policy-dealing-with-a-dual-crisis/> (accessed on May 10, 2019).

76 Cronberg, "No EU, No Iran Deal," 257.

การแลกเปลี่ยนการเงินกับสหรัฐอเมริกา⁷⁷ แต่อย่างไรก็ตาม มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า Instex นี้ไม่ผ่านกฎหมาย Paris-based Financial Action Task Force โดยสหรัฐฯ วิจารณ์ว่า Instex สามารถให้อิหร่านโอนถ่ายเงินไปสู่กลุ่มก่อการร้ายอิซุลลอฮ์⁷⁸

อีกทั้งข้อท้าทายเชิงปทัสฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่สหภาพยุโรปยึดถือดังที่ปรากฏในสนธิสัญญา มาสทริคท์ ทั้งยุโรปและอิหร่านมีท่าทีกระตือรือร้นในการลงนามในแผนปฏิบัติร่วมในช่วงปี 2013-2015 ซึ่งอยู่ในสมัยของประธานาธิบดีโรฮานีผู้เน้นทางแนวทางปฏิบัติ (pragmatic) ได้กล่าวอ้างว่าจะพัฒนาสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในอิหร่าน ที่ดูเหมือนจะสอดคล้องกับแนวคิดอำนาจนำเชิงปทัสฐานของเอียน แมนเนอร์ส ที่กล่าวว่าค่านิยมของยุโรปสามารถแพร่กระจายหรือถ่ายโอนไปให้รัฐที่สามที่ดำเนินกิจกรรมด้วยได้ แต่ในความเป็นจริงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในอิหร่านกลับเลวร้ายลง ดังจะเห็นได้จากกฎหมายโทษตัดสินประหารชีวิตที่ยังคงดำเนินอยู่ในอิหร่าน สหภาพยุโรปต่อต้านการประหารชีวิตในทุกกรณี ภาคประชาสังคมยังไม่มีอิสระในการรวมตัวและแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ แสดงให้เห็นว่าตัวแสดงที่สามอย่างอิหร่านไม่ได้ซึมซับพฤติกรรมและเปลี่ยนแปลงตนเองโดยมีสหภาพยุโรปเป็นต้นแบบ⁷⁹

77 Lionel Laurent, "Europe Tries to Sidestep the U.S. Finance System," *Bloomberg*, May 2, 2019, <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2019-05-02/iran-europe-sidesteps-the-u-s-finance-system-with-instex> (accessed on May 10, 2019).

78 Francois Murphy, "EU-Iran Trade Vehicle Unlikely to Meet Anti-Money-Laundering Norms," *Reuters*, May 8, 2019, <https://www.reuters.com/article/us-usa-iran-sanctions/eu-iran-trade-vehicle-unlikely-to-meet-anti-money-laundering-norms-u-s-idUSKCN1SD24L> (accessed on May 10, 2019).

79 Nejad, "Europe and the Future of Iran Policy."

ล่าสุดความเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2019 อิหร่านมีท่าทีที่เริ่มหมดความอดทนกับสหรัฐฯ เรื่องการคว่ำบาตรประเทศคู่ค้ากับอิหร่าน โดยประธานาธิบดีโรฮานีได้ส่งคำเตือนถึงสหรัฐฯ ให้ยกเลิกการคว่ำบาตรภายใน 60 วัน มิเช่นนั้น อิหร่านจะถอนสมาชิกภาพออกจากแผนปฏิบัติการร่วมเช่นกันและหันไปสะสมยูเรเนียม ขณะเดียวกัน ไมค์ ปอมเปโอ (Mike Pompeo) รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศของอเมริกา ก็ตอบกลับด้วยการส่งวนทาท่าที่อิหร่านอาจจะไม่ทำจริงอย่างที่ตนประกาศ⁸⁰ ความตึงเครียดในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่านจะเป็นบททดสอบสหภาพยุโรป โดยเฉพาะสามชาติใหญ่ในการเลือกใช้เครื่องมือทางการทูตเพื่อถ่วงดุลความสัมพันธ์ข้ามแอตแลนติกกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งสหภาพยุโรปอาจรอเวลาและหวังถึงรัฐบาลชุดถัดไปของสหรัฐฯ ที่ไม่มีท่าทีเผชิญหน้าเท่ากับทรัมป์ ในขณะที่เดียวกันการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อธำรงรักษา JCPOA ในฐานะข้อตกลงที่สหภาพยุโรปมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์กับอิหร่านก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยที่ยุโรปจะสามารถรักษาความสัมพันธ์กับทั้งสองทางได้หากสหภาพยุโรปมีแนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างอิสระ⁸¹

80 Keith Johnson and Robbie Gramer, "Iran Sends a Threat, and Europe Scrambles," *Foreign Policy*, May 8, 2019, <https://foreignpolicy.com/2019/05/08/iran-sends-a-threat-and-europe-scrambles-tehran-jcpoa-nuclear-deal-trump-sanctions-europe-middle-east-deal-unravel/?fbclid=IwAR3Wqe-FrWT6pHyoRWQLRH8WRNPYQLZWVxHigPDyzxrg3KhdOlXAGuZWUuo> (accessed on May 10, 2019).

81 Cornelius Adebahr, "Europe and Iran: The Economic and Commercial Dimensions of a Strained Relationship," *Istituto Affari Internazionali* Vol. 18, No. 24 (2018): 14.

5. บทสรุปการวิจัย

ไม่บ่อยนักที่สหภาพยุโรปสามารถมีจุดยืนร่วมในประเด็นที่เกี่ยวกับความมั่นคงในเวทีความสัมพันธ์ระดับประเทศ จากกรณีที่มีความคิดเห็นที่ต้องค่อนข้างแตกต่างในสงครามอิรัก 2003 ทำให้หลายคนมองเพียงผิวเผินว่าที่สหภาพยุโรปต้องการแผนปฏิบัติร่วมกันเกี่ยวกับโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของอิหร่าน (JCPOA) เพื่อต้องการแสดงอำนาจเชิงปทัสสถานของตน ซึ่งข้าพเจ้ามองว่าไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจตัวแสดงนี้ หากต้องพิจารณาผ่านทฤษฎีแนวความร่วมมือโดยรัฐบาลสมาชิกแบบเสรีนิยม (Liberal Intergovernmentalism) ที่ถูกเสนอโดยแอนดริว โมราฟเชก ภายใต้กรอบความร่วมมือระดับรัฐ (intergovernmentalism) ถูกผลักดันโดยสามชาติใหญ่อย่างฝรั่งเศส เยอรมนี และสหราชอาณาจักร ซึ่งความกระตือรือร้นในการเจรจาครั้งนี้สามารถอธิบายผ่าน ความพึงพอใจแห่งชาติหรือผลประโยชน์แห่งชาติที่ถูกกำหนดโดยกลุ่มชนชั้นที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ นำไปสู่การต่อรองระหว่างรัฐและการเลือกใช้สถาบันอย่างสหภาพยุโรปในดำเนินนโยบายต่างประเทศ แม้บางครั้งการรักษาแผนปฏิบัติร่วมกันจะขัดต่อปทัสสถานทางสิทธิมนุษยชนอย่างที่ยุโรปกล่าวอ้างก็ตาม

โดยที่ความพึงพอใจแห่งชาติของสามตัวแสดงหลัก ได้แก่ ผลประโยชน์ทางการค้าเศรษฐกิจของอิหร่านที่มีต่อสามชาติใหญ่ เช่น พลังงานน้ำมันและแก๊สธรรมชาติ ส่วนผลประโยชน์ทางภูมิรัฐศาสตร์คือการลดภัยคุกคามของการสะสมอาวุธนิวเคลียร์อันนำไปสู่การแพร่ขยายอาวุธต่อกลุ่มก่อการร้าย ความไร้เสถียรภาพในภูมิภาคตะวันออกกลาง จนนำไปสู่วิกฤตผู้ลี้ภัยที่หลั่งไหลเข้าไปในยุโรปนั่นเอง ซึ่งถึงแม้ตัวแสดงสำคัญอย่างสหรัฐอเมริกาจะถอนตัวจากข้อตกลงแล้วก็ตาม แต่สามชาติใหญ่มักร่วมกันรื้อฟื้นที่จะผดุงแผนปฏิบัติร่วมกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ของชาติตน นับไปสู่ความท้าทายต่อความมีประสิทธิภาพของนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงร่วมของสหภาพยุโรปในการ

ถ่วงดุลความสัมพันธ์กับทั้งอิหร่านและสหรัฐอเมริกา ซึ่งถ้าสำเร็จ ก็
จะทำให้สหภาพยุโรปภายใต้การนำของสามชาติสามารถเป็นตัวแสดง
ระดับโลกที่มีความสำคัญไม่แพ้ตัวแสดงที่เป็นรัฐชาติ

ARCIGAY
Associazione LGBT italiana

การศึกษาเปรียบเทียบ ความแตกต่างของสิทธิใน การสมรสเพศสภาพเดียวกันใน เนเธอร์แลนด์ โปแลนด์ และอิตาลี

*Comparison of Same-Sex Marriage Rights
between the Netherlands, Poland and Italy*

พิสิฐ หรรษไพบุลย์

นักวิชาการอิสระ
อุตรดิตถ์

Pisit Hansaphiboon

*Independent scholar
Uttaradit*

วันที่ส่งบทความ (Received): July 9, 2019
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ (Revised): August 10, 2019
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): August 13, 2019

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้ศึกษาการแพร่กระจายของบรรทัดฐานว่าด้วยการสมรสเพศเดียวกันในสหภาพยุโรป โดยศึกษาผ่านกรณีศึกษา 3 ประเทศ ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ อิตาลี โปแลนด์ ทั้งนี้ เมื่อมองผ่านกรอบทฤษฎีวิวัฒนาการชีวิตของบรรทัดฐานแล้วจะพบว่าทั้งสามประเทศมีบทบาทต่อบรรทัดฐานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เนเธอร์แลนด์เป็นผู้นำทางบรรทัดฐานโดยเป็นชาติแรกที่ยกกฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกัน สองคืออิตาลีในฐานะผู้ตามทางบรรทัดฐานเพราะถึงแม้จะไม่มีกฎหมายการสมรสเพศเดียวกัน แต่ก็มีกฎหมายที่ให้สิทธิในลักษณะที่คล้ายกันคือกฎหมายคู่ชีวิต ในขณะที่โปแลนด์นั้นเป็นรัฐที่ยังไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานเพราะยังไม่มีกรรับรองสถานะใด ๆ บทบาทที่แตกต่างกันนี้เกิดจากการที่ปัจจัยภายในของแต่ละรัฐไม่เหมือนกัน โดยรัฐที่สภาพแวดล้อมทางศาสนาเปิดพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งมีวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ดี โอกาสที่กฎหมายดังกล่าวจะได้รับ การผ่านในสภาก็จะมีมากขึ้น ทั้งนี้อีกปัจจัยที่ควรค่าแก่การนำมาศึกษา คือปัจจัยภายนอกที่รัฐอื่นได้แก่องค์การระหว่างประเทศที่รัฐเป็นสมาชิก ซึ่งในที่นี้คือสหภาพยุโรป ที่มีลักษณะเป็นมหาอำนาจทางบรรทัดฐาน และให้คุณค่ากับประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะสร้างแรงกดดันในทางใดทางหนึ่งให้รัฐต่าง ๆ รับบรรทัดฐานไปปฏิบัติ นอกจากนี้การบูรณาการและมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างรัฐสมาชิกก็จะส่งผลให้จะต้องมีการยอมรับผลการตัดสินใจของรัฐหนึ่งที่มีความก้าวหน้าทางสิทธิสมรสเพศเดียวกันมากกว่าและเป็นเหตุให้บรรทัดฐานแพร่กระจายมากขึ้น

คำสำคัญ: การสมรสเพศเดียวกัน, กรอบทฤษฎีวิวัฒนาการชีวิตของบรรทัดฐาน, เนเธอร์แลนด์, อิตาลี, โปแลนด์

Abstract

This paper compares the differences between 3 states, namely the Netherlands, Italy and Poland, which play different roles regarding same-sex marriage norm within the European Union. With Finnimore & Sikkink's norm's life circle theory, these 3 states can be defined as 3 different roles: The Netherlands as a norm leader with same-sex marriage legislation, Italy as a norm follower with civil union legislation and Poland as a non-adopter with no recognition on same-sex relations at all. These differences are contributed by their unique natures within states. The countries with more space opened for LGBT by religious and better democracy tend to advance LGBT legislation more than those with lesser space and poorer democracy. However, the other elements which can drive this norm to diffuse in the new country is international organisation, in this case, the European Union. The international organisation plays an important role as the space for norm entrepreneurs, LGBT social movements, to introduce their LGBT norm and to build their connection aboard. Moreover, it can put some pressures on member states to diffuse the norm into their domestic spheres. Especially, when this norm is driven within the EU, the normative and supranational power with humanitarian values and democratic values. Accordingly, there are some probabilities that this norm will cascade more and more in the future.

Keywords: Same-sex marriage, Norm's life cycle theory, the Netherlands, Italy, Poland

สหภาพยุโรปเป็นองค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาคที่ให้
 คุณค่าอย่างมากกับสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย โดยถือคุณค่า
 ดังกล่าวเป็นหนึ่งในคุณสมบัติที่รัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตาม หรือหากรัฐ
 ใดต้องการเป็นส่วนหนึ่งขององค์การก็จะผ่านคุณสมบัติดังกล่าวก่อน
 จะเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกได้ สิทธิมนุษยชนที่สำคัญมากประเด็นหนึ่ง
 คือสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ในปัจจุบัน
 เกิดขบวนการเคลื่อนไหวภายใต้สัญลักษณ์ธงสีรุ้งเพื่อเรียกร้องสิทธิ
 ดังกล่าวอย่างกว้างขวางในหลายประเทศทั่วยุโรป ในเชิงสถาบันนั้น
 สหภาพยุโรปรับรองสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่าง
 เป็นทางการผ่านลายลักษณ์อักษรที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในสนธิสัญญา
 อัมสเตอร์ดัมใน ค.ศ.1997 ตามที่มาตรา 6a ระบุว่า “...จะต้องดำเนิน
 การอย่างเหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงและป้องกันไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติ
 บนฐานของเพศสภาพ ชาติพันธุ์หรือชนชาติกำเนิด ศาสนาหรือความเชื่อ
 ความพิการ อายุ หรือเพศวิถี”¹ ต่อมาก็มีการเรียกร้องสิทธิของกลุ่ม
 บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น เช่นเดียวกับการเกิดขึ้น
 ของกฎหมายระหว่างประเทศที่มากขึ้นเพื่อรับรองสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้นั้น โดยเริ่มจากการปกป้องสิทธิในเพศวิถี (sexual orientation) ไป
 จนถึงการปกป้องสิทธิในการแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศ (sexual
 expression or gender identity)² ทั้งนี้สิทธิดังกล่าวนี้ประกอบด้วย
 หลายระดับ ตั้งแต่การรับรองให้กิจกรรมทางเพศของบุคคลผู้มีความ
 หลากหลายทางเพศนั้นถูกกฎหมาย การห้ามกีดกันด้วยเพศวิถีและการ
 แสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศในการรับเข้าทำงาน ตลอดจนการรับรอง

1 “Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union,” *Official Journal of the European Union* 55 (2009): 297.

2 Philippa Stroud, “The evolution of international human rights norms: From sexual orientation to gender identity,” *Leiden University*, June 9, 2017, <https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/52578/Stroud%20C%20Philippa-s1885170-MA%20Thesis%20POWE-2017.pdf?sequence=1> (accessed on May 3, 2018).

สิทธิตามกฎหมายในการสมรสเพศสภาพเดียวกัน หรือแม้กระทั่งการรับรองบุตรที่กำเนิดจากคู่สมรสเพศสภาพเดียวกัน

แม้ว่าการรับรองสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการเข้าทำงานหรือเสรีภาพในการเลือกเพศวิถีนั้นจะเป็นที่แพร่หลายในทุกรัฐสมาชิก อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบความแตกต่างของสิทธิในการสมรสเพศสภาพเดียวกัน จะพบว่าแต่ละรัฐมีระดับการปกป้องสิทธิดังกล่าวแตกต่างกัน โดยสามารถจัดประเภทรัฐในสหภาพยุโรปได้เป็น 3 ประเภท³ คือ 1) กลุ่มรัฐที่มีกฎหมายรับรองสถานะการสมรสเพศสภาพเดียวกัน ได้แก่ เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี ไอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก มอลตา เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน สวีเดน อังกฤษ และออสเตรีย (ใน ค.ศ. 2019) 2) กลุ่มรัฐที่มีกฎหมายคุ้มครองรับรองการจดทะเบียนในฐานะสถานะคู่ชีวิต (Civil Union) ซึ่งได้แก่ โครเอเชีย ไซปรัส สาธารณรัฐเช็ก เอสโตเนีย กรีซ ฮังการี อิตาลี และสโลวีเนีย 3) กลุ่มรัฐที่ไม่มีกฎหมายรับรองการจดทะเบียนสมรส คู่ชีวิต หรือสถานะอื่นใดที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยระบุให้การสมรสต้องเกิดจากคู่รักที่มีเพศสภาพชาย-หญิงเท่านั้น ได้แก่ บัลแกเรีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย โปแลนด์ และสโลวาเกีย⁴ ข้อมูลดังกล่าวจึงนำไปสู่การศึกษาเปรียบเทียบระดับการรับรองสิทธิตามกฎหมายของการแต่งงานเพศสภาพเดียวกันในบทความชิ้นนี้

การศึกษากฎหมายรับรองสถานะสมรสของเพศเดียวกันนั้นมีประโยชน์ต่อการศึกษาสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ กล่าวคือ สะท้อนถึงความก้าวหน้าทางบรรทัดฐานด้านสิทธิมนุษยชนของบุคคลกลุ่มนี้ เพราะกฎหมายดังกล่าวนั้นท้าทายต่อคุณค่าและนิยามของการแต่งงานในรูปแบบดั้งเดิมซึ่งฝังรากลึกอยู่

3 Chris Harris, "Which countries in Europe allow gay marriage?," *Euronews*, July 13, 2017, <http://www.euronews.com/2017/07/13/which-countries-in-europe-allow-gay-marriage> (accessed on May 15, 2018).

4 Ibid.

ในความเข้าใจของสังคมว่าการแต่งงานจะต้องเป็นชาย-หญิงโดยเพศสภาพเท่านั้น ขณะที่บรรทัดฐานใหม่นั้นเสนอให้การสมรสเป็นของ ชาย-ชาย หรือ หญิง-หญิง ก็ได้ เพื่อตอบสนองต่อเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศที่มีความหลากหลายมากขึ้นในปัจจุบัน โดยนับจากนี้ในบทความเมื่อกล่าวถึงการแต่งงานเพศเดียวกัน คำว่า “เพศเดียวกัน” จะเป็นการหมายถึงเพศสภาพโดยกำเนิด (sex) ซึ่งมีเพียงแค่สองเพศคือ ชาย-หญิงตามนิยามแบบดั้งเดิมอันขัดขวางสิทธิในการสมรสของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ และคำดังกล่าวนั้นก็แตกต่างจากเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศที่มีความลื่นไหลและไม่ถูกจำกัดกรอบเพียงแค่สองเพศ

บทความชิ้นนี้ศึกษาความแตกต่างของระดับการรับรองสิทธิตามกฎหมายในการสมรสเพศสภาพเดียวกันในฐานะบรรทัดฐานระหว่างประเทศ โดยศึกษาผ่านกรณีศึกษา 3 ประเทศที่มีระดับการรับรองสิทธิดังกล่าวตามกฎหมายที่แตกต่างกันคือเนเธอร์แลนด์ อิตาลี และโปแลนด์ ทั้งนี้การศึกษานำไปสู่ข้อเสนอของผู้เขียนที่ว่าบรรทัดฐานดังกล่าวนี้เป็นผลลัพธ์จากการปะทะสังสรรค์กันระหว่างบรรทัดฐานภายในสังคมและบรรทัดฐานระหว่างประเทศ กล่าวคือในระดับรัฐปัจจัยทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา และปัจจัยทางการเมืองซึ่งก็คือความเป็นประชาธิปไตยเป็นตัวแปรหลักที่ชี้วัดว่าการผ่านร่างกฎหมายรับรองสิทธิการสมรสเพศสภาพเดียวกันจะเกิดขึ้นหรือไม่ ในขณะเดียวกันก็เป็นตัวกำหนดบทบาทของรัฐที่มีต่อบรรทัดฐานว่าด้วยสิทธิดังกล่าวในเวทีระหว่างประเทศ โดยรัฐที่จะกลายเป็นผู้นำบรรทัดฐานนี้จะต้องเป็นรัฐที่พื้นฐานความเชื่อทางศาสนาเปิดพื้นที่ให้กับค่านิยมการสมรสในรูปแบบเพศสภาพเดียวกัน พร้อมกันนั้นก็มีความเป็นประชาธิปไตยที่สูงระดับหนึ่ง ในทางกลับกันรัฐที่ความเชื่อทางศาสนาไม่เปิดพื้นที่ให้นิยามรูปแบบใหม่รวมถึงมีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับต่ำ บรรทัดฐานนี้จะไม่เกิดขึ้นจากสังคมระดับรัฐ ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นอย่างสุดโต่งไปในทางใดทางหนึ่ง แต่สามารถเกิดการ

ประนีประนอมและอยู่ร่วมกันของบรรทัดฐานเก่าและบรรทัดฐานใหม่ได้ กล่าวคือ หากสภาพภายในเอื้ออำนวยก็จะเกิดการรับรองการสมรสเพศเดียวทางตามกฎหมายเช่นเดียวกับเนเธอร์แลนด์ ในทางกลับกันก็จะไม่เกิดการรับรองใด ๆ เช่นเดียวกับโปแลนด์ กระนั้นแล้วก็สามารถเกิดการประนีประนอมและเกิดการรับรองภายใต้กฎหมายรับรองคู่ชีวิตเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในกรณีอิตาลี

อย่างไรก็ตาม ไม่อาจปฏิเสธได้ว่ายังมีปัจจัยภายนอกประเทศที่ส่งผลต่อการผ่านร่างกฎหมาย กล่าวคือแม้จะปัจจัยภายในจะไม่เอื้อต่อการเกิดขึ้นของบรรทัดฐานการสมรสเพศเดียวจากระดับรัฐ แต่ตัวแสดงรัฐก็จะประสบกับแรงกดดันและกระแสการเผยแพร่บรรทัดฐานจากสังคมระหว่างรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐดังกล่าวต้องการความรู้สึกลึกถึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมระหว่างประเทศนั้นหรือองค์การนั้น หรือจะต้องปฏิสัมพันธ์กับตัวแสดงอื่นในองค์การมากขึ้น ทั้งนี้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศซึ่งเป็นผู้นำเชิงบรรทัดฐานจะสามารถผลักดันวาระและเผยแพร่บรรทัดฐานดังกล่าวสู่รัฐสมาชิกอื่น ๆ ได้มากขึ้น ก็ด้วยการอาศัยสหภาพยุโรปเป็นเครื่องมือในฐานะช่องทางการนำเสนอบรรทัดฐาน และเชื่อมโยงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมข้ามชาติ นอกจากนี้ยังสามารถอาศัยประโยชน์ของสหภาพยุโรปในแง่ที่ว่าองค์การระหว่างประเทศที่มีลักษณะเป็นมหาอำนาจเชิงบรรทัดฐาน (Normative Power) และองค์การที่มีอธิปไตยเหนือรัฐ (Supranational) ที่ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน การเปลี่ยนเชิงบรรทัดฐานว่าการสมรสเพศเดียวกันจะเกิดขึ้นเช่นเดียวกับการรับรองสิทธิความหลากหลายทางเพศอันได้แก่เพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในเวทีระหว่างประเทศนี้

ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนข้อเสนอดังกล่าว บทความชิ้นนี้ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ หนึ่งคือ กรอบทฤษฎีในการศึกษา เมื่อสิทธิการสมรสเพศเดียวกันตามกฎหมายกลายเป็นบรรทัดฐานระหว่างประเทศ จึงมีประโยชน์อย่างมากที่จะต้องเข้าใจธรรมชาติของวัฏจักรบรรทัดฐาน

ว่า บรรทัดฐานหนึ่งนั้นเกิดขึ้นในสังคมระหว่างประเทศและมีการแพร่กระจายอย่างไร มีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนใดที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของบรรทัดฐานใดกับบรรทัดฐาน อีกทั้งปัจจัยเหล่านั้นก่อร่างสร้างตำแหน่งให้กับตัวแสดงรัฐมีบทบาทกับบรรทัดฐานอย่างไร สองคือการนำเสนอกรณีศึกษาทั้ง 3 ประเทศ ซึ่งได้แก่ เนเธอร์แลนด์ โดยเป็นการนำตัวแบบด้านบทบาทที่มีต่อบรรทัดฐานในทฤษฎีมาเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจัยของแต่ละประเทศ ในส่วนนี้จะเป็นการทำความเข้าใจถึงสถานการณ์สิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในภาพรวมผ่านข้อเท็จจริงเบื้องต้นของทั้ง 3 ประเทศ เพื่อไปสู่การศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแสดงรัฐเหล่านี้ต่อไป สามคือองค์ประกอบของการสมรส ในการที่จะเข้าใจปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนของบรรทัดฐานได้อย่างถ่องแท้ จำเป็นจะต้องเข้าใจถึงธรรมชาติ นิยาม และคุณค่าที่แฝงหรือกำกับอยู่กับการสมรสภายใต้กรอบการมองของสังคมก่อน เพื่อให้สามารถระบุได้ว่าฐานคิดใดในคุณค่าเก่าเปิดพื้นที่ให้หรือกีดกันสังคมจากบรรทัดฐานใหม่ รวมถึงปัจจัยทางการเมืองที่จะนำไปสู่กระบวนการผ่านร่างกฎหมายในทางปฏิบัติด้วย สี่คือปัจจัยภายในอันได้แก่ ศาสนาซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคมและความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นปัจจัยทางศาสนา โดยจะเป็นการอธิบายถึงการที่เปิดพื้นที่ให้กับแนวคิดการสมรสเพศเดียวกันในเนเธอร์แลนด์ การกีดกันและจำกัดกรอบของการสมรสในโปแลนด์ รวมถึงการประนีประนอมระหว่างบรรทัดฐานเก่าและบรรทัดฐานใหม่ในอิตาลี นอกจากนี้จะกล่าวถึงความจำเป็นประชาธิปไตยว่าเกี่ยวข้องและมีบทบาทอย่างไรต่อการผลักดันให้เกิดการผ่านร่างกฎหมายสิทธิการสมรสเพศเดียวกันในรัฐสภา ห้าคือปัจจัยภายนอก โดยเป็นการศึกษาถึงบทบาทของสหภาพยุโรปในฐานะพื้นที่ในการนำเสนอบรรทัดฐานและตัวแสดงองค์การระหว่างประเทศที่ช่วยผลักดันให้รัฐสมาชิกรับบรรทัดฐานไปปฏิบัติมากขึ้น โดยจะนำกล่าวถึงการเผยแพร่บรรทัดฐานที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในอดีต และ

เสนอถึงอิทธิพลที่ควรเป็นในการผลักดันวาระปัจจุบัน จากนั้นในส่วนสุดท้ายคือการสรุปประเด็นในการศึกษา

กรอบทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาสิทธิตามกฎหมายในการสมรสเพศเดียวกันนั้น เป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับบรรทัดฐาน เพื่อให้สามารถอธิบายได้ว่าบรรทัดฐานว่าด้วยการรับรองการสมรสเพศเดียวกันนั้นมีพลวัตการเปลี่ยนแปลงในระดับรัฐและระหว่างรัฐอย่างไร ในส่วนนี้จะเป็นการอธิบายถึงคำจำกัดความหน้าที่ และวัฏจักรของบรรทัดฐาน คำจำกัดความของบรรทัดฐานคือ มาตรฐานของความเหมาะสมด้านพฤติกรรม (standard of behavioural appropriateness)⁵ โดยมีสองประเด็นที่ควรคำนึงคือ 1) บรรทัดฐานนั้นไม่ใช่ความคิดแต่เป็นพฤติกรรม เนื่องจากบรรทัดฐานเป็นเรื่องของชุดความเข้าใจอันเด่นชัดร่วมระหว่างองคาвањеต่าง ๆ ที่ผลักดันให้แต่ละตัวแสดงเต็มใจที่จะแสดงพฤติกรรมทั้งหลายออกมา ตัวแสดงทั้งหลายจะตีกรอบการแสดงพฤติกรรมตามความเข้าใจมากกว่าเพียงแค่คำนึงถึงโดยไม่ปฏิบัติตาม⁶ 2) บรรทัดฐานเป็นเรื่องของความถูกต้องเหมาะสม (oughtness) ซึ่งเป็นตัวกำหนดกรอบว่าองคาвањеหนึ่ง ๆ “ควร” แสดงพฤติกรรมเช่นไร ลักษณะอย่างมีนัยสำคัญหนึ่งของบรรทัดฐานคือการที่ตัวแสดงใช้อ้างเป็นความชอบธรรมในการดำเนินแนวทางของตน บรรทัดฐานมีอยู่มิใช่เพราะได้รับการนำมาบังคับใช้ แต่เพราะตัวแสดงเห็นว่าเป็นความชอบธรรม⁷ ด้วยเหตุนี้เมื่อกล่าวถึงบรรทัดฐานจึงเป็นการกล่าวถึงความถูกต้องเหมาะสมมากกว่า

5 Martha Finnemore and Kathryn Sikkink, “Norm dynamics international and political change,” *International Organisation* 52, No. 4 (1998): 895.

6 Ibid.

7 Ibid.

จะเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตัวแสดงด้วยกฎกติกาที่กำหนดขึ้น
ดังนั้นการศึกษารั้วนี้จึงควรใช้ทฤษฎีสรรค์สร้างนิยมซึ่งเป็นกรอบการ
มองที่ช่วยให้ศึกษาเข้าใจถึงบรรทัดฐานได้ดีที่สุด

การศึกษาการรับรองสิทธิตามกฎหมายในการแต่งงานเพศ
เดียวกันในยุโรปจำเป็นต้องศึกษาในฐานะบรรทัดฐาน หากใช้ทฤษฎี
กลุ่มการคิดอย่างเป็นเหตุผล (rational choice theory) เป็นตัวแบบ
ของการศึกษาการรับรองสิทธิตามกฎหมายในการแต่งงานเพศ
เดียวกันจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ เพราะเหตุผลนิยม (rationalist)
เน้นผลประโยชน์ของรัฐในฐานะความจริงอันเที่ยงแท้ถาวร ซึ่งประเด็น
สิทธิดังกล่าวไม่ได้สะท้อนหรือเชื่อมโยงผลประโยชน์แห่งชาติแต่อย่างใด
 อีกทั้งกรอบการมองดังกล่าวยังละเลยความสำคัญของกระบวนการ
ขัดเกลาทางสังคมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเผยแพร่บรรทัดฐานการ
ผ่านร่างกฎหมายนั้นมิได้หมายถึงการที่ผลประโยชน์แห่งชาติเปลี่ยน
ไป แต่เป็นเพราะความเข้าใจของผู้คนว่าด้วยเหมาะสมหรือบรรทัดฐาน
นั้นเปลี่ยนไป บรรทัดฐานนั้นมีการเปลี่ยนไปตามกาลเวลาอยู่เสมอ โดย
บรรทัดฐานเดิมอาจถูกตั้งคำถามและแทนที่ด้วยบรรทัดฐานใหม่ได้
 เพราะในกรอบการมองแบบสรรค์สร้างนิยมนั้นความสัมพันธ์ระหว่าง
 สังคมและปัจเจกที่เป็นสมาชิกเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐานโดยมีลักษณะ
 แบบไป-กลับ กล่าวคือ สังคมเป็นผู้ขัดเกลาให้ตัวแสดงหน่วยเรียนรู้ว่า
 ตนมีสิทธิและความชอบธรรมในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างไร โดย
 การปฏิบัติตามหรือไม่นั้นในท้ายที่สุดย่อมมีผลตามมา ในขณะเดียวกัน
 ตัวแสดงหน่วยใดหน่วยหนึ่งก็จะเป็นผู้นำเสนอบรรทัดฐานใหม่ ๆ ที่
 ตัวแสดงอื่น ๆ จะรับไปปฏิบัติ ยึดถือและกลายเป็นมาตรฐานการปฏิบัติ
 ร่วมกัน หากเห็นว่าเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของตน หรือเห็นว่ามีความ
 จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานเดิมที่ตนยึดถือบรรทัดฐาน
 แต่ละชุดอาจสามารถอยู่ร่วมขัดกันอย่างสมบูรณ์แบบ ในทางกลับกัน
 ก็สามารถถูกหยาบยกเป็นประเด็นปะทะถกเถียงได้เสมอเช่นกัน ทั้งนี้

บรรทัดฐานที่ขัดกันนั้นอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สามารถอยู่ภายในสภาพแวดล้อมเดียวกันก็ได้⁸

ทฤษฎีหนึ่งที่กล่าวถึงพลวัตของบรรทัดฐานระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดีคือ ทฤษฎีว่าวัฏจักรของบรรทัดฐาน (Norm's life circle) โดยมาร์ธา ฟินเนมอร์ และแคธริน สิกคิง (Martha Finnemore and Kathryn Sikkink) ซึ่งแบ่งวัฏจักรออกเป็นทั้งสิ้น 3 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นการปรากฏขึ้นของบรรทัดฐาน 2) ขั้นแพร่กระจายของบรรทัดฐาน และ 3) ขั้นยึดถือเชื่อใช้อย่างแท้จริง⁹ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นแรก: ขั้นการปรากฏขึ้นของบรรทัดฐาน (norm emergence) เริ่มต้นจากการที่ตัวแสดงหนึ่งซึ่งอาจเป็นปัจเจกบุคคล รัฐ หรือองค์การที่ไม่ใช่รัฐปฏิบัติตนในฐานะผู้นำเสนอบรรทัดฐาน (norm entrepreneur)¹⁰ โดยนำเสนอบรรทัดฐานใหม่และโน้มน้าวเพื่อให้เกิดผู้นำทางบรรทัดฐาน (norm leader) ซึ่งเป็นรัฐ หมายถึงรัฐที่น้อมรับบรรทัดฐานใหม่และนำไปเผยแพร่ต่อให้เกิดผู้ตามเชิงบรรทัดฐาน¹¹ (norm follower) ซึ่งหมายถึงรัฐที่น้อมรับบรรทัดฐานต่อไป¹² ช่องทางอันทรงคุณูปการสำคัญในการเปิดประเด็นเกี่ยวกับบรรทัดฐานใหม่นี้คือองค์การระหว่างประเทศ เพราะเป็นช่องทางที่มีลักษณะเป็นองค์การ (organisational pathway)¹³ ไม่ว่าจะเป็นตัวแสดงประเภทใดก็ตาม ผู้นำเสนอเชิงบรรทัดฐานจะทำให้ประเด็นที่ตนต้องการนำเสนอเป็นที่สนใจ หรือแม้กระทั่งสร้างประเด็นใหม่ด้วยการใช้ภาษาที่มีการตั้งชื่อ การตีความ และทำให้เป็นเรื่องเป็นราว (dramatise) กับประเด็นเหล่านั้น¹⁴ ซึ่งนัก

8 Ibid., 889.

9 Ibid., 896.

10 Ibid.

11 Ibid., 897.

12 Ibid., 888.

13 Ibid., 899.

14 Ibid.

ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์เรียกวิธีการนี้ว่า “การจัดกรอบ” (framing)¹⁵ อย่างไรก็ดีตามบรรทัดฐานใหม่ไม่เคยเกิดขึ้นอย่างฉับพลันเสมือนเป็นส่วนเติมเต็มของสัญญาทางบรรทัดฐานในเวทีระหว่างประเทศ แต่กลับต้องปะทะถกเถียงกับบรรทัดฐานเดิมและการรับรู้ผลประโยชน์ที่สถิตอยู่แต่แรกเริ่มเสมอ บรรทัดฐานใหม่ใดก็ตามที่ได้รับการนำเสนอจะประสบกับการปะทะแข่งขันทางบรรทัดฐาน (norm contestation) ซึ่งเป็นการปะทะถกเถียงกันระหว่างตรรกะของความเหมาะสม (logic of appropriateness) ที่เกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน¹⁶ ผู้นำเสนอจะเพียรพยายามในการช่วงชิงและแทนที่ความเหมาะสมที่มีอยู่ก่อนแล้วด้วยนิยามที่อยู่ภายใต้บรรทัดฐานใหม่¹⁷ แน่แน่นอนว่าการนิยามผลประโยชน์ในรูปแบบใหม่นั้นเป็นวิธีที่เป็นไปได้มากกว่าการการกระทำที่ขัดผลประโยชน์ หากบรรทัดฐานใหม่สามารถดึงดูดความสนใจผู้ตามบรรทัดฐานเป็นจำนวนมากพอจนถึงจุดปลาย (tipping point) ก็จะไปสู่ขั้นต่อไปคือการแพร่กระจายของบรรทัดฐาน¹⁸

ขั้นที่สอง: การแพร่กระจายของบรรทัดฐานเกิดขึ้นหลังจุดปลาย พลวัตความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกรัฐเพื่อให้มีการเปลี่ยนถ่ายอัตลักษณ์ให้สอดคล้องมาตรฐานความเหมาะสมด้านพฤติกรรมของรัฐต่าง ๆ ที่พบเห็นได้อย่างเป็นที่ประจักษ์ในเวทีระหว่างประเทศ¹⁹ กระบวนการขจัดเกลารากเหง้าทางสังคมถือเป็นกลไกสำคัญในการแพร่กระจายบรรทัดฐาน องค์การระหว่างประเทศจึงมีบทบาทสำคัญในการแพร่กระจายนี้เพราะเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่เป็นสถาบันซึ่งมีบทบาทในการขจัดเกลารากเหง้าของรัฐ รัฐจะรับบรรทัดฐานไปปฏิบัติด้วยแรงกดดันของประเทศเพื่อนบ้าน (peer pressure) โดยมี 3 แรงจูงใจ

15 Ibid.

16 Ibid.

17 Ibid., 901.

18 Ibid.

19 Ibid., 902.

ในการตอบสนองต่อแรงกดดันดังกล่าว ได้แก่ 1) การสร้างความชอบธรรมระหว่างประเทศ (international legitimation) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของรัฐเพื่อให้ได้รับการยอมรับเพราะสื่อถึงชื่อเสียง ความไว้วางใจได้ และความน่าเชื่อถือของรัฐ นอกจากนี้ความชอบธรรมระหว่างประเทศยังส่งผลให้เกิดความชอบธรรมภายในรัฐในแง่ที่ว่าประชาชนยอมโดยทั่วกันว่าผู้นำยังมีความสามารถในการดำรงไว้ซึ่งอำนาจได้ 2) การคล้อยตาม (conformation) เป็นหลักฐานทางสังคมว่ารัฐปฏิบัติตามบรรทัดฐานและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมระหว่างประเทศ และ 3) การเคารพตนเอง (esteem) เป็นประเด็นเชิงลึกมากกว่า 2 แรงแจ้งใจข้างต้น กล่าวคือผู้นำปฏิบัติตามบรรทัดฐานเพราะต้องการมิใช่แค่เพียงให้ผู้อื่นยอมรับในตนเอง แต่ต้องการให้ตนเองยอมรับตนเองว่ามีดี ผู้นำอาจสูญเสียเกียรติและความภาคภูมิใจหากไม่สามารถมีอัตลักษณ์ที่ตีงามได้²⁰ เมื่อมีการแพร่กระจายของบรรทัดฐานโดนทั่วกันแล้ว อาจนำไปสู่การยึดถือเชื่อใช้อย่างแท้จริงซึ่งเป็นขั้นสุดท้าย รัฐจะปฏิบัติตามอย่างไม่ต้องคำถามหรือคิดทบทวน เช่นเดียวกับการประเมินการค้าทาสและทหารเด็ก ทั้งนี้กระบวนการข้างต้นอาจย้อนกลับ เพราะเกิดการตั้งคำถามกับบรรทัดฐานก็เป็นได้

ทั้งนี้บรรทัดฐานใหม่มีจำเป็นต้องแทนที่บรรทัดฐานเก่าได้อย่างสมบูรณ์แบบเสมอไป บรรทัดฐานใหม่สามารถดำรงอยู่ในความสนใจของตัวแสดงในเวทีระหว่างประเทศได้ อลาสแตร์ เอียน จอห์นสตัน (Alastair Iain Johnston) ได้นำเสนอเงื่อนไขที่ควรตระหนักถึงเกี่ยวกับการผสมผสานกันตามอุดมคติ (ideal combinations) ไว้ 4 ประการ กล่าวคือ การที่บรรทัดฐานใหม่จะสามารถอยู่ร่วมกับบรรทัดฐานเดิมได้ในสภาพแวดล้อมทางสังคม ผู้นำบรรทัดฐานจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อสภาพแวดล้อมมีลักษณะดังต่อไปนี้ ได้แก่ ประการแรก ตัวแสดงมีแรงจูงใจอย่างสูงภายใต้การตระหนักรู้ที่จะพินิจพิจารณา

20 Ibid.

ข้อมูลใด ๆ ที่มีความขัดแย้งกันทางทัศนคติ โดยข้อมูลนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นสภาพแวดล้อมที่อาจคุกคาม หรือมีความแปลกใหม่และขัดกับทัศนคติเดิม ประการที่สอง ผู้นำบรรทัดฐานมีอิทธิพลอย่างสูงต่อสมาชิกภายในกลุ่มขนาดเล็กที่มีความใกล้ชิดกันซึ่งผู้ตามรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งหรือต้องการเป็นส่วนหนึ่งในนั้น ประการที่สาม ทัศนคติตายตัวที่มีอยู่ก่อนแล้วและสวนทางกับข้อความใหม่ที่มีความขัดแย้งกันทางทัศนคตินั้น เป็นสิ่งที่มีอยู่น้อย หรือไม่มีอยู่เลยในตัวแสดง ประการที่สี่ ในเชิงสัมพัทธ์องค์ภาวะไม่ถูกรอบงำโดยหลักการ เมื่อประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงและถูกหลักการบดบังไว้²¹ เงื่อนไขทั้ง 4 ประการนี้จะเป็นตัวแปรสำคัญในการตัดสินว่าบรรทัดฐานใหม่จะสามารถอยู่ร่วมกับบรรทัดฐานเก่าหรือเข้าไปแทนที่ได้หรือไม่

กรณีศึกษา: เนเธอร์แลนด์ อิตาลี และโปแลนด์

จากทฤษฎีวิวัฒจักรชีวิตของบรรทัดฐานระหว่างประเทศจะเห็นว่าสถานะของตัวแสดงที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน คือ นำเสนอ บรรทัดฐาน ผู้นำทางบรรทัดฐาน และผู้ตามทางบรรทัดฐาน นอกจากนี้แม้ทฤษฎีจะไม่ได้กล่าวถึง แต่ก็เป็นที่รู้กันว่ายังมีตัวแสดงที่อยู่ในสังคมระหว่างประเทศแต่ยังไม่ได้รับบรรทัดฐานนั้นไปปฏิบัติ เมื่อจำแนกประเภทของตัวแสดงได้ตามข้างต้นแล้วจะพบว่า มีประเทศที่สามารถนำมาเป็นกรณีศึกษาดังนี้คือ เนเธอร์แลนด์ในฐานะผู้นำเชิงบรรทัดฐาน อิตาลีในฐานะผู้ตามทางบรรทัดฐาน และโปแลนด์ในฐานะตัวแสดงรัฐที่ยังไม่ได้รับบรรทัดฐานนั้นไปปฏิบัติ โดยจะไม่กล่าวถึงผู้นำเสนอ บรรทัดฐานเนื่องจากเป็นที่รู้กันดีว่าคือองค์การเคลื่อนไหวทางสังคมที่

21 Alastair Iain Johnston, "Treating International Institutions as Social Environments," *International Studies Quarterly*, 2001, <https://pdfs.semanticscholar.org/5879/a8927c508e97c4bf1844dcc7b9101229cca9.pdf> (accessed on May 15, 2018).

เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับบรรทัดฐานด้านสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ ที่ต้องอาศัย
ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐในการนำเสนอบรรทัดฐานเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความ
ขนานกันในการศึกษาจึงเลือกกรณีศึกษาเฉพาะตัวแสดงระดับรัฐ รวม
ถึงเพื่อเสนอภาพการปะทะกันของบรรทัดฐานเก่าและใหม่ในสังคม
ระดับรัฐด้วย

เนเธอร์แลนด์ในฐานะผู้นำทางบรรทัดฐาน

เนเธอร์แลนด์นั้นมีบทบาทสำคัญต่อการเผยแพร่บรรทัดฐาน
และความน่าสนใจต่อการเลือกมาเป็นกรณีศึกษา โดยถึงแม้จะไม่ใช่
รัฐที่ทรงอิทธิพลเทียบเท่าสหราชอาณาจักร เยอรมนี และฝรั่งเศส แต่
เนเธอร์แลนด์เป็นชาติแรกในยุโรปที่ผ่านร่างกฎหมายรับรองสถานะ
สมรสเพศเดียวกันใน ค.ศ.2001²² พร้อมกันนั้นได้ผ่านร่างกฎหมาย
รับรองบุตรที่เกิดกับครอบครัวเพศเดียวกันรวมถึงบุตรที่รับอุปการะให้
เป็นบุตรของทั้งสองบุคคลในคู่สมรสเพศเดียวกันด้วย²³ ความแตกต่าง
ของการสมรสเพศเดียวกันและต่างเพศ คือ บุตรที่เกิดกับคู่สมรสต่าง
เพศจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นบุตรของทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง
โดยปริยาย แต่จะกฎดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นกับคู่สมรสเพศเดียวกัน²⁴ ทั้งนี้
ต่อมาใน ค.ศ.2002 จะให้สิทธิความเป็นผู้ปกครองโดยปริยายกับอีก
ฝ่ายที่ไม่ได้เป็นให้ผู้กำเนิดบุตรโดยตรง เว้นแต่จะมีบุคคลที่สามยอมรับ

22 Justin McCarthy, "European Countries among Top Places for Gay People to Live," *Gallup News*, June 26, 2015, <http://news.gallup.com/poll/183809/european-countries-among-top-places-gay-people-live.aspx> (accessed on May 15, 2018).

23 Ibid.

24 Kees Waaldijk, "Major legal consequences of marriage, cohabitation and registered partnership for different-sex and same-sex partners in the Netherlands," *Universiteit Leiden*, 2004, <https://same-sex.web.ined.fr/pdf/DocTrav125/05Doc125TheNetherlands.pdf> (accessed on May 15, 2018).

สถานะผู้ให้กำเนิดบุตรก่อนบุตรจะคลอด²⁵ โดยก่อนหน้านั้นมีการผ่านร่างกฎหมายรับรองคู่ชีวิต (Partnerships) ใน ค.ศ.1998 ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการสมรสโดยครอบคลุมทั้งบุคคลเพศสภาพเดียวกันและต่างเพศ โดยไม่มีความแตกต่างกับการสมรสในแง่ของกระบวนการและข้อกำหนดมากนัก เว้นแต่บุตรที่เกิดกับบุคคลหนึ่งจะไม่นับถือว่าเป็นบุตรของอีกฝ่ายโดยปริยาย จะต้องทำการรับรองบุตรก่อน²⁶ ไม่เพียงเท่านั้นเนเธอร์แลนด์เป็นประเทศที่เอื้อต่อการเกิดขึ้นของสิทธิกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยเกิดกฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติจากการแสดงออกทางเพศใน ค.ศ.1994²⁷ โดยจะต้องไม่กีดกันการเข้าทำงาน การซื้อบ้าน การเข้าอยู่อาศัยทั้งในเคหสถานของรัฐและส่วนบุคคล อีกทั้งกิจกรรมทางเพศของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศก็ได้รับรองให้ถูกกฎหมายใน ค.ศ.1811²⁸

อิตาลีในฐานะผู้ตามทางบรรทัดฐาน

สื่อหลายสำนักกล่าวว่าสถานการณ์ปัจจุบันของอิตาลีนั้นเปรียบเสมือนประเทศที่ถูกแบ่งเป็นสองฝั่ง เพราะมีการปะทะกันระหว่างแนวคิดที่สนับสนุนสิทธิกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกับแนวคิดอนุรักษนิยมที่มีท่าทีขัดขวางการเรียกร้องสิทธิดังกล่าว เหตุผลที่ทำให้อิตาลีมีความน่าสนใจและมีประโยชน์ต่อการนำมาเป็นกรณีศึกษาคือการที่อิตาลีครอบคลุมพื้นที่การปกครองไปยังนครรัฐวาติกันซึ่งถือเป็นหัวใจของศาสนจักรคาทอลิกและมีพระสันตปาปาประมุขทางศาสนาพำนักอยู่ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ตามบรรทัดฐานที่สำคัญ โดยเห็นได้จากการที่อิตาลีได้ผ่านร่างกฎหมายรับรองสถานะคู่ชีวิต

25 Ibid.

26 Ibid.

27 Timothy Murphy, *Reader's Guide to Lesbian and Gay Studies* (Routledge, 2013), 418.

28 Ibid.

(civil union) ให้กับคู่รักเพศเดียวกันเมื่อ ค.ศ.2016 ที่ผ่านมา²⁹ แม้จะไม่ใช่การรับรองในฐานะคู่สมรส แต่ก็ทำให้อิตาลีเป็นกรณีศึกษาที่ให้ภาพการประนีประนอมระหว่างบรรทัดฐานเก่าและบรรทัดฐานได้เป็นอย่างดี ไม่เพียงแต่กฎหมายรับรองสถานะคู่ชีวิตเท่านั้น อิตาลีรับรองให้กิจกรรมทางเพศของกลุ่มคนรักเพศสภาพเดียวกันถูกต้องตั้งแต่ ค.ศ.1890³⁰ ทั้งนี้ยังรับรองสถานะของคู่สมรสเพศเดียวกันของชาวต่างชาติใน ค.ศ.2017³¹ โดยเกิดขึ้นเมื่อศาลสูงสุดอิตาลีรับรองสถานะสมรสของคู่เลสเบี้ยนชาวฝรั่งเศสโดยปฏิเสธคำอุทธรณ์ของศาลฎีกาแต่ยึดตามสถานะดั้งเดิมที่ได้รับจากสัญชาติกำเนิดซึ่งก็คือฝรั่งเศส³² รวมถึงในบางศาลนั้นมีการรับรองบุตรที่เกิดหรือบุตรบุญธรรมที่ได้รับการอุปการะโดยครอบครัวเพศสภาพเดียวกันชาวต่างชาติด้วย ดังนั้นจึงถือว่าอิตาลีเป็นผู้ตามทางบรรทัดฐานอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม อิตาลีก็ยังไม่ใช้รัฐที่เปิดรับบรรทัดฐานดังกล่าวอย่างเต็มที่เพราะจนกระทั่งปัจจุบันก็ยังไม่มีความหมายห้ามมิให้มีการกีดกันด้วยอัตลักษณ์ทางเพศในการรับเข้าทำงาน รวมทั้งสิทธิต่าง ๆ ข้างต้นก็ไม่ได้ครอบคลุมไปยังประชาชนสัญชาติอิตาลีโดยกำหนดอย่างทั่วถึงด้วย

29 Stephanie Kirchgaessner, “Italian senate passes watered-down bill recognising same-sex civil unions,” *The Guardian*, February 25, 2016, <https://www.theguardian.com/society/2016/feb/25/italy-passes-watered-down-bill-recognising-same-sex-civil-unions> (accessed on May 16, 2018).

30 Lucas Itaborahy and Jingshu Zhu, *State-sponsored Homophobia: A world survey of laws prohibiting same sex activity between consenting adults* (ILGA, 2013).

31 Roberta Lunghini, “Italian Court recognizes gay marriage officiated abroad for the first time,” *West Immigrazione*, February 7, 2017, <https://www.west-info.eu/italian-court-recognizes-gay-marriage-officiated-abroad-for-the-first-time/> (accessed on May 16, 2018).

32 Ibid.

โปแลนด์ในฐานะตัวแสดงที่ยังไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐาน

แม้ขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีจำนวนมากจะเพียรพยายามในการผลักดันประเด็นวาระทางสิทธิของกลุ่มตนเอง แต่ก็ไม่มีที่ท่าที่จะประสบความสำเร็จนัก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้โปแลนด์น่าสนใจต่อการนำมาเป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้ ปัจจุบันนี้โปแลนด์ยังไม่มีการรับรองสถานะของคู่สมรสเพศเดียวกันใด ๆ แม้จะมีการเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่รัฐสภา แต่ก็จะประสบกับเสียงคัดค้านอย่างล้นหลาม³³ โดยใน ค.ศ.1997 รัฐธรรมนูญได้ระบุให้การแต่งงานเป็นของผู้มีเพศสภาพชาย-หญิงอย่างชัดเจน และห้ามเพศเดียวกันสมรสกัน³⁴ ส่วนร่างกฎหมายคู่ชีวิตนั้นจะได้รับการเสนอเพื่อพิจารณาใน ค.ศ.2018³⁵ และซึ่งก็เป็นปีเดียวกับที่กฎหมายห้ามกีดกันด้วยอัตลักษณ์ทางเพศในที่ทำงานจะได้รับการพิจารณาหลังถูกเลื่อนในคราวที่แล้วด้วย นอกจากนี้โปแลนด์ก็ไม่มีกฎหมายรับรองบุตรไม่ว่าจะเป็นบุตรที่ได้รับการอุปการะหรือกำเนิดในครอบครัวเพศเดียวกัน จึงทำให้คู่สมรส คู่ชีวิต หรือครอบครัวเพศเดียวกันไม่มีอยู่ในสายตาของกฎหมาย อย่างเดียวที่พอจะเป็นการรับรองสิทธิของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในโปแลนด์ก็คือการรับรองว่ากิจกรรมทางเพศของผู้มีรสนิยมรักเพศสภาพเดียวกันถูกกฎหมาย โดยไม่เคยถือว่าผิดกฎหมายและได้รับการยืนยันใน ค.ศ.1932³⁶ ทั้งนี้ สถานการณ์สิทธิของกลุ่มคนดังกล่าวในโปแลนด์ในโปแลนด์ก็ยังไม่สู้ดีนักเพราะในขณะที่รัฐบาลไม่ได้ผ่านร่างกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิใด ๆ ก็ต้องเผชิญกับขบวนการเคลื่อนไหวที่ออกมาต่อต้านกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศด้วย

33 Richard Ammon, "A Brief History of Gay Poland," *Globalgayz*, <https://www.globalgayz.com/a-brief-history-of-gay-poland/> (accessed on May 16, 2018).

34 Ibid.

35 Ibid.

36 Ibid.

องค์ประกอบของการสมรส

เนื่องด้วยบรรทัดฐานว่าด้วยสิทธิในการสมรสเพศเดียวกัน นั้นมีความเกี่ยวข้องกับปริณิถนทางความคิดความเชื่อที่ว่าด้วยเรื่อง สถานะความสัมพันธ์ สถาบันครอบครัว ตลอดจนพิธีกรรมทางศาสนา อันเป็นการทับซ้อนกันของความเข้าใจหลาย ๆ ชุด จึงจำเป็นที่จะต้อง สังเคราะห์และจำแนกองค์ประกอบเพื่อให้เข้าใจว่าปัจจัยใดบ้าง ที่ส่งผล ต่อการทำลายบรรทัดฐานเดิม เปลี่ยนทิศทางการเข้าใจที่มีต่อการ สมรส หรือแม้กระทั่งเป็นอุปสรรคไม่ให้บรรทัดฐานใหม่นี้แทนที่ความ เชื่อแบบดั้งเดิม โดยการสมรสประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ³⁷ ได้แก่ หนึ่งคือพันธะระหว่างบุคคล (Personal Bond) กล่าวคือ คู่สมรสมี ความรู้สึกรักใคร่ มีความผูกพันทางใจต่อกัน สองคือการรับรู้ของสังคม (Social Recognition) หมายถึง การที่สังคมรอบข้างรับรู้สถานะความ สัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวของทั้งสองฝ่าย ยอมรับว่าความรักของคู่สมรสมีอยู่จริงและเป็นสิ่งที่ถูกต้อง สามคือพิธี ทางศาสนา (Religious Rites) กล่าวคือ คู่บ่าวสาวได้ผ่านพิธีกรรมที่มี ให้คำสาบานต่อหน้าพระผู้เป็นเจ้า บุคคล และ/หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือ รับคำอวยพรจากบุคคล หรือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น และองค์ประกอบ สุดท้ายคือข้อผูกพันทางกฎหมาย (Civil Contract) กล่าวคือ กฎหมาย ได้ให้การรับรองสถานะสมรสของคู่นี้ และให้ศักดิ์และสิทธิตามที่ กฎหมายกำหนด³⁸

ทั้งนี้ ไม่จำเป็นว่าทุกคู่สมรสจะต้องมีคุณสมบัติทั้ง 4 ข้อดังกล่าว จึงจะถือว่าเป็นคู่สมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะในบางคู่มิมีบริบท ที่ต่างออกไป³⁹ เช่น ในสังคมอินเดียนั้นคู่สมรสอาจไม่มีพันธะระหว่าง

37 Claire Snyder, *Gay Marriage and Democracy: Equality for All* (Rowman & Littlefield, 2005), 16.

38 Ibid.

39 Ibid.

บุคคลเนื่องจากการแต่งงานแบบคลุมถุงชน (arranged marriage) ในคู่สมรสที่มีลักษณะนิสัยสันโดษหรืออาศัยห่างไกลจากผู้คนนั้นการรับรู้ของสังคมก็จะไม่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตสมรส หรือในคู่สมรสที่ทั้งสองฝ่ายไม่นับถือศาสนาใด ๆ พิธีกรรมทางศาสนาก็จะไม่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตสมรสของคู่นี้ ซึ่งถึงแม้จะไม่ได้จัดพิธีสมรสตามธรรมเนียมของศาสนาแต่ถ้าจดทะเบียนสมรสก็จะได้รับสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย และกรณีสุดท้ายคือการไม่มีข้อผูกพันทางกฎหมาย สำหรับบางคู่นั้นอาจต้องการเพียงการแต่งงานที่เป็นเพียงพิธีการโดยไม่ต้องการข้อผูกพันทางกฎหมายใด ๆ ด้วยเหตุผลบางประการ⁴⁰ แต่อย่างไรก็ตาม คู่สมรสบางคู่ก็ไม่สามารถมีข้อผูกพันทางกฎหมายได้เนื่องจากกฎหมายมิได้ครอบคลุมหรือกำหนดให้สถานะสมรสของทั้งคู่นั้นถูกต้องตามกฎหมาย โดยบุคคลเหล่านี้ก็คงหนีไม่พ้นคู่สมรสเพศเดียวกันที่ไม่ได้รับการรับรองให้หลายประเทศ ทำให้เสียผลประโยชน์บางอย่างจากการที่กฎหมายไม่รับรองดังกล่าว เช่น มรดก การให้คำอนุญาตทางการแพทย์ การที่คู่สมรสแต่ละคู่นั้นขาดคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งไปไม่ใช่เรื่องผิด แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการขาดคุณสมบัตินั้นจะไม่มีผลลัพธ์ตามมา เช่น ถ้าหากคู่สมรสไม่มีพันธะระหว่างบุคคล ชีวิตสมรสอาจประสบปัญหาเนื่องจากขาดการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการอยู่ร่วมกันก่อนสมรส หรือหากไม่ผ่านพิธีทางศาสนาอาจไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่เคร่งครัดและผูกพันกับศาสนาแบบดั้งเดิม

องค์ประกอบที่ถ้าหากขาดแล้วอาจถือได้ว่าส่งผลกระทบมากที่สุดและเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ คือ การขาดสิทธิทางกฎหมาย หรือการขาดการรับรองสถานะสมรสของตนตามกฎหมาย ซึ่งถึงแม้ความสัมพันธ์จะเป็นเรื่องส่วนบุคคลของคู่สมรส แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าเมื่อสังคมก้าวเข้าสู่ระบบนิติรัฐแล้วการแต่งงานไม่ใช่เรื่องของบุคคลอีกต่อไป แต่เป็นเรื่องของรัฐ⁴¹ หรือถ้า

40 Ibid., 25.

41 Ibid., 32.

หากกล่าวให้ชัดเจนกว่านั้นคือ กลายเป็นเรื่องที่สังคมเห็นพ้องร่วมกันว่าถูกต้องเหมาะสมจึงจะสามารถออกมาเป็นกฎหมายได้ในสังคมประชาธิปไตย ดังนั้นการที่สังคมไม่ยอมรับคำนิยามของการสมรสที่เปลี่ยนไปจากเดิมก็จะทำให้การสมรสที่เหมือนจะเป็นเรื่องส่วนบุคคลนี้ ถูกกีดกันโดยสังคมและส่งผลไปยังคู่สมรสเอง ในสังคมที่การสมรสเพศเดียวกันไม่สามารถปรากฏขึ้นในฐานะบรรทัดฐานใหม่ที่เข้าไปอยู่ร่วมกับนิยามเดิมของการสมรสแบบชายหญิง กฎหมายรับรองสถานะจึงไม่เกิดขึ้น⁴² และทำให้คู่สมรสเพศเดียวกันประสบปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ไม่สามารถรับรองบุตรร่วมกันได้ ไม่สามารถให้การอนุญาตในการรักษาทางการแพทย์แทนกันได้ ไม่สามารถรับมรดกหรือมีสิทธิในสินสมรสหลังจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตโดยไม่มีพินัยกรรมได้⁴³ จะเห็นได้ว่าการสมรสนั้นเกี่ยวข้องกับทั้งในระดับเล็กไปจนถึงระดับใหญ่ที่สุดตั้งแต่บุคคล สังคม อำนาจอรัฐ และสุดท้ายคือระหว่างรัฐโดยอยู่ในรูปของบรรทัดฐานระหว่างประเทศ การศึกษาค้นคว้าจึงจำเป็นต้องศึกษาทั้งระดับภายในและระหว่างรัฐเพื่อให้เข้าใจแรงขับหรือแรงดันที่เกิดขึ้นในสังคมภาพกว้างของยุโรป โดยองค์ประกอบที่จะไม่นำมาพิจารณาคือพันธะระหว่างบุคคลเพราะการคลุมถุงไม่ใช่ปัญหาที่คู่สมรสเพศเดียวกันประสบ แต่เป็นองค์ประกอบด้านอื่น ๆ

ปัจจัยภายใน

จากการศึกษาองค์ประกอบของการสมรสจะพบว่าบริบททางสังคมและการเมืองมีบทบาทต่อการสมรสเพศเดียวกัน โดยประเด็นแรกที่ได้เห็นได้ชัดคือศาสนาซึ่งมีบทบาทในฐานะผู้ประกอบพิธี การศึกษาสภาพภูมิหลังด้านศาสนาจึงเป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจว่าบรรทัดฐานดังกล่าวสามารถมีพื้นที่ในสังคมรัฐได้อย่างไร อีกทั้งประเด็นที่การเมือง

42 Ibid.

43 Ibid.

ที่จะเป็นตัวชี้วัดว่าประเพณีวาระจะได้รับการผลักดันในรัฐสภาอย่างไร และบทบาทของประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในสังคมนั้นเสริมสร้างให้การเรียกร้องสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศประสบความสำเร็จได้อย่างไรโดยจะกล่าวในลำดับถัดไป สำหรับประเพณีแรกนั้นในกรณีศึกษาทั้ง 3 ประเทศมีภูมิหลังที่แตกต่างกันดังรายละเอียดต่อไปนี้ หนึ่งคือประชากรเนเธอร์แลนด์ไม่ระบุศาสนาของตนเองถึงร้อยละ 50 ในขณะที่มีประชากรนับถือศาสนาคริสต์คาทอลิกร้อยละ 23 เป็นประชากรที่นับถือนิกายปฏิรูปอีกร้อยละ 10.8 นิกายโปรเตสแตนต์อีกร้อยละ 5.7 ในอิตาลี⁴⁴ ดังกล่าวประเทศดังกล่าวจึงเปิดพื้นที่ให้บรรทัดฐานการสมรสเพศเดียวกันเกิดขึ้นภายในสังคมรัฐได้

ศาสนากับการเปิดพื้นที่ให้กับคู่รักเพศเดียวกัน

คริสตจักรส่งผลต่อฐานคิดของผู้คนในทวีปยุโรปในระดับหนึ่ง เนื่องจากยุโรปเป็นถิ่นฐานที่ศาสนาคริสต์เติบโตตั้งแต่ยุคกลาง ฐานคิดดังกล่าวจึงยังคงมีบทบาทสำคัญกับผู้คนจนมาถึงปัจจุบัน ทำให้การเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานว่าด้วยการสมรสเพศเดียวกัน คงหนีไม่พ้นการทำทลายคุณค่าแบบดั้งเดิมที่ศาสนาเคยระบุไว้ในอดีต ทั้งนี้ หากจะกล่าวว่าศาสนาเป็นสิ่งที่ขัดขวางการเปลี่ยนแปลงก็อาจไม่ถูกต้องเสียทีเดียวนัก เพราะในบางบริบทนั้นศาสนาก็มีบทบาทในการเปิดพื้นที่ให้เกิดการสมรสเพศเดียวกัน

ในเนเธอร์แลนด์นั้นบรรทัดฐานว่าด้วยการสมรสเพศเดียวกันเกิดขึ้นครั้งแรกในโบสถ์ แทนที่จะเป็นเป็นการเรียกร้องบนท้องถนนหรือในรัฐสภา ใน ค.ศ.1986 เรมอนสเตรนด์ บราเธอร์ฮูด (the

44 “Population of the Netherlands from 2010 to 2015 by religion,” *Statista*, November 16, 2017, <https://www.statista.com/statistics/527782/population-of-the-netherlands-by-religion/> (accessed on May 16, 2018).

Remonstrant Brotherhood) เป็นนิกายแรกของศาสนาคริสต์ที่อนุญาตให้มีพิธีสมรสเพศเดียวกันเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยแสดงให้เห็นความเท่าเทียมของสถานะความสัมพันธ์ไม่ว่าจะเป็นเพศชาย-หญิงหรือเพศเดียวกัน⁴⁵ โดยให้มีบริการอวยพรในโบสถ์ให้กับ “คนสองคนที่ให้คำมั่นสัญญาต่อหน้าผู้ทรงสิทธิทางศาสนาหรือตัวแทนของผู้ทรงสิทธิว่าทั้งสองจะใช้ชีวิตร่วมกันด้วยความรักและความศรัทธาที่มีต่อกัน”⁴⁶ ต่อมาในเดือนมกราคม ค.ศ.1987 ชายสองคนได้เข้ารับบริการอวยพรดังกล่าว ภายใต้รูปแบบการนิยามว่าเป็นการครองชีวิตร่วมกัน (Life commitment) ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้คำว่าสมรส จากนั้นก็มีคู่รักมากกว่า 10 คู่ใช้บริการภายใต้รูปแบบเดียวกัน นโยบายดังกล่าวเกิดขึ้นหลังการประชุมสงฆ์ใน ค.ศ.1978 เนื่องจากชาวดัตช์เลือกที่อาศัยอยู่ร่วมกันโดยไม่ผ่านพิธีสมรส ทำให้การใช้บริการสมรสในโบสถ์ลดลงตลอดช่วงทศวรรษที่ 1970 ผู้เขียนมองว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ศาสนจักรต้องการขยายขอบเขตของกลุ่มผู้เข้ามาใช้บริการในโบสถ์ให้มากขึ้น หลังจากนั้นก็มีนิกายโปรเตสแตนต์อีกสองกลุ่มที่มีการอนุญาตในลักษณะเดียวกัน⁴⁷ การปฏิบัติพิธีดังกล่าวจึงเกิดการแพร่กระจายและกลายเป็นเรื่องปกติ

ทั้งนี้หากย้อนกลับไปในอดีตคู่สมรสเกย์คู่ดังกล่าวนั้นไม่ใช่คู่แรกที่ได้รับการทำพิธีสมรสในโบสถ์ เพราะใน ค.ศ.1984 ก็มีคู่เลสเบี้ยนคู่หนึ่งได้เข้าพิธีสมรสอย่างลับ ๆ ในมหาวิหารแห่งหนึ่ง ทั้งนี้ภาพจากพิธีสมรสถูกนำมาพาดหัวบนหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ระดับชาติซึ่งก็เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ในหมู่บาทหลวงคาทอลิก และทำให้บาทหลวงผู้ประกอบพิธีต้องออกมาขอโทษอย่างเป็นทางการต่อสาธารณะ แต่ในทางกลับกัน

45 D.J. Bos, “Equal rites before the law religious celebrations of same-sex relationships in the Netherlands 1960s–1990s,” *Theology & Sexuality* 23, No. 3 (2017): 191.

46 Ibid., 192.

47 Ibid.

ก็เกิดการเรียกร้องจากกลุ่มเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้มีการประกอบพิธีสมรสในคูรัักเพศเดียวกันอย่างแพร่หลายโดยไม่หลบซ่อนในบางพื้นที่เท่านั้น⁴⁸ เหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การตีแผ่ความจริงว่าการจัดพิธีสมรสให้กับคูรัักเพศเดียวกันนั้นเกิดขึ้นอย่างหลบซ่อนในหลายพื้นที่ บาทหลวงในหลายศาสนาสถานเป็นผู้ประกอบพิธีให้กับคูรัักเพศเดียวกัน แต่ไม่กล้าที่จะปฏิบัติอย่างเปิดเผย แสดงให้เห็นว่าแท้จริงการแล้วบรรทัดฐานเก่าถูกตั้งคำถามและถูกละเมิดแต่ยังไม่เกิดการแพร่กระจายในที่สาธารณะ ทั้งนี้เมื่อประเด็นดังกล่าวถูกนำมาตีแผ่ก็นำไปสู่การถกเถียงถึงตรรกะของความเหมาะสมในสังคมรัฐกว้าง⁴⁹ เช่นเดียวกับที่ในช่วง ค.ศ.1972 นั้นเกิดข้อถกเถียงว่าควรหรือไม่ที่การรัักเพศเดียวกันจะเกิดขึ้นภายใต้ศาสนาจักร ซึ่งก็มีการออกมาแสดงจุดยืนนี้จากบาทหลวงชั้นนำฝ่ายคาทอลิกอนุรัักษนิยมเรื่อยมา อย่างไรก็ตามการแสดงจุดยืนดังกล่าวกลับไม่ได้รับการสนับสนุนเพราะจากผลสำรวจมีบาทหลวงเพียงร้อยละ 8 เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย ในขณะที่เดียวกันก็มีบาทหลวงคาทอลิกจำนวนหนึ่งที่ไม่แสดงความเห็นและพยายามหลีกเลี่ยงที่จะออกปากเห็นด้วยกับจุดยืนดังกล่าว และบาทหลวงที่ออกมาแสดงจุดยืนนั้นก็ต้องเผชิญกลับกลุ่มเคลื่อนไหวของผู้มีความหลากหลายทางเพศจำนวนนับพันในวันเสาร์ก่อนหน้าวันอีสเตอร์ หรือที่รู้จักกันดีในชื่อเหตุการณ์ “วันเสาร์สีชมพู” (Pink Saturday) สถานการณ์ด้านสิทธิดังกล่าวจึงอาจไม่ย่ำแย่มากนัก⁵⁰

เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของเนเธอร์แลนด์ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจของปัจเจกบุคคลรูปแบบหนึ่งที่มีสังคม โดยในลักษณะเช่นนี้นักวิชาการเรียกว่าฉันทามติที่ผิดพลาด (fail consensus)⁵¹ กล่าวคือ บุคคลหนึ่ง ๆ เข้าใจไปเองว่าสังคมตนเป็นเพียงคนเดียวที่

48 Ibid., 193.

49 Ibid.

50 Ibid.

51 Snyder, *Gay Marriage and Democracy*, 76.

มีความเห็นต่างจากคนหมู่มากและความเห็นนั้นเป็นการไม่ยอมรับบรรทัดฐานของสังคม ดังนั้นแล้วก็ไม่กล้าแสดงความเห็นออกสู่สาธารณะเพราะกลัวว่าจะได้รับบทลงโทษจากสังคม หรือในทางกลับกันปัจเจกบุคคลก็คิดไปเองว่าความเห็นของตนนั้นเป็นเสียงส่วนมากของสังคมซึ่งถ้าหากแสดงออกไปก็มั่นใจว่าตนจะได้รับเสียงสนับสนุนปรากฏการณ์ฉันทามติที่ผิดพลาดนี้เกิดขึ้นเป็นปกติ⁵² แต่จะเกิดมากขึ้นเมื่อเป็นสังคมที่มีกรอบบรรทัดฐานแบบดั้งเดิมที่ถูกตั้งคำถามอย่างแพร่หลาย แต่ในขณะเดียวกันก็มีบรรทัดฐานใหม่เกิดขึ้นแต่ยังมีอิทธิพลไม่มากพอที่จะทำให้ผู้คนกล้าแสดงออกว่าเห็นด้วยกับบรรทัดฐานใหม่อย่างเปิดเผย⁵³ ดังเช่นที่บาทหลวงหลายคนในสังคมเนเธอร์แลนด์ไม่กล้าออกมายอมรับอย่างเปิดเผยว่าตนไม่เห็นด้วยกับหลักศาสนาแบบดั้งเดิม เพราะคิดว่ามีแต่ตนเท่านั้นที่เห็นต่างจากสังคม ในขณะที่บาทหลวงจำนวนหนึ่งที่เป็นส่วนน้อยมั่นใจว่าความเห็นตนจะได้รับเสียงสนับสนุนจำนวนมากเพราะเป็นบรรทัดฐาน ซึ่งแท้จริงแล้วคนทั้งสองกลุ่มเข้าใจเกี่ยวกับสังคมผิดในแง่ที่ว่าผู้คนส่วนใหญ่ไม่ได้เห็นด้วยกับบรรทัดฐานเก่าอีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในบางสังคมนั้นอุปสรรคของการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนไม่ใช่ฉันทามติที่ผิดพลาดแต่เป็นเพราะบรรทัดฐานเก่ายังครองใจเสียงข้างมากอยู่ ต่อให้ไม่เห็นด้วยก็จะถูกกดทับเอาไว้ โดยไม่มีใครกล้าแสดงออกถึงความเห็นที่คัดค้าน หรือถ้าหากกล้าออกมาคัดค้านเพราะได้รับความเดือดร้อนก็จะได้รับบทลงโทษจากสังคมหรือถูกผลักออกไปเป็นชายขอบ สังคมในลักษณะนี้จะต้องอาศัยเวลานานในการเปิดพื้นที่ให้บรรทัดฐานใหม่ได้เข้าไปมีตัวตนและเป็นที่ถกเถียงถึงความเหมาะสมในสังคม ไปแลนดจึงเป็นกรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าในพื้นที่ซึ่งคริสตจักรคาทอลิกอนุรักษ์นิยมรุ่งเรืองทั้งเชิงสัดส่วนประชากรและฐานคิดของสังคม พื้นที่ของบรรทัดฐานการสมรสเพศ

52 Ibid.

53 Ibid., 82.

เดียวกันยังไม่ได้รับการเปิดให้โดยศาสนา โดยในโปแลนด์นั้นประชากร
 จำนวนร้อยละ 87.5 นั้นนับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก⁵⁴ แม้จะ
 มีการปฏิเสธว่าโปแลนด์เป็นรัฐที่แยกศาสนาออกจากการเมืองแต่ก็
 ปฏิเสธไม่ได้ว่าแนวคิดทางคาทอลิกนั้นส่งผลต่อฐานคิดของประชากร
 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะเมื่อคำสอนเชื่อมโยงเพศวิถีเข้ากับ
 ศีลธรรมได้⁵⁵ ทั้งนี้ แม้ในทางหลักการแล้วศาสนาจะต้องเป็นที่จะต้อง
 แยกแยะจากการเมืองแต่สมาชิกผู้แทนจำนวนมากก็ยังใช้หลักศาสนา
 ในการอ้างเหตุเพื่อปฏิเสธร่างกฎหมายการสมรสเพศเดียวกัน โดยมอง
 ว่าการที่มีเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศขัดกับสังคมที่มีเพียงชาย-หญิง
 เท่านั้น⁵⁶ ทั้งนี้ก็เนื่องจากคาทอลิกแบบอนุรักษ์ที่ทรงอิทธิพลนั้นมี
 จุดยืนที่ว่าการมีเพศวิถีที่ขัดไปจากชาย-หญิงนั้นเป็นการผิดและขัด
 ต่อกฎธรรมชาติ (natural law) เป็นภัยต่อสถาบันครอบครัวเพราะมี
 นิยามที่ตัดไปจากนิยามเดิมที่ครอบครัวจะต้องประกอบด้วยพ่อ-แม่-ลูก
 เท่านั้น⁵⁷ การมีเพศวิถีที่ผิดเพี้ยนนั้นนอกจากจะบกพร่องทางศีลธรรม
 เนื่องจากไม่ใช่ประสงค์ของพระเจ้าแล้ว ยังเป็นการปฏิเสธต่อของขวัญ
 ที่ธรรมชาติสร้างให้ที่จะเต็มดั่งกับรสนิยมทางเพศแบบดั้งเดิมอีกด้วย⁵⁸
 ดังนั้นศาสนาจึงจะต้องมีบทบาทสำคัญในคัดค้านสิทธิการสมรสเพศ
 เดียวกันเพื่อรักษาไว้ซึ่งสถาบันครอบครัวและความรักความเมตตาที่
 พระเจ้าสร้างให้มนุษย์ พร้อมกันนั้นก็มองว่าการรักเพศเดียวกันไม่ใช่

54 “Religious affiliation in central and eastern Europe,” *Pew Research Center*, May 10, 2017, <http://www.pewforum.org/2017/05/10/religious-affiliation/> (accessed on May 16, 2018).

55 Matthew Vines, *God and the Gay Christian: The Biblical Case in Support of Same-Sex Relationships* (Convergent Books, 2014), 144.

56 Natalia Dueholm, “Poland’s bishops denounce Soros-funded campaign against Church over homosexuality,” *Life Site*, September 29, 2016, <https://www.lifesitenews.com/news/polish-activists-publications-push-church-on-homosexuality-acceptance> (accessed on May 16, 2018).

57 Ibid.

58 Ibid.

ความรักเพราะขัดกับวิถีตามธรรมชาติเป็นได้เพียงแค่บาปและความชั่วร้ายเท่านั้น⁵⁹

ทั้งนี้ หากจะกล่าวอย่างเหมารวมว่าในประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาที่มีแนวคิดกับการสมรสเพศเดียวกันอย่างคริสตนิายคาทอลิกนั้นจะทำให้สิทธิตามกฎหมายดังกล่าวไม่เกิดขึ้น ก็คงจะเป็นส่วนสรุปเกินไปและไม่ถูกต้องเสียทีเดียวนัก เพราะในบางประเทศก็เกิดการประนีประนอมระหว่างบรรทัดฐานเก่าและบรรทัดฐานใหม่ ตามข้อควรคำนึงของอเลสแตียร์นั้น บรรทัดฐานเก่าก็อาจไม่ได้ขัดขวางการเกิดขึ้นของบรรทัดฐานใหม่เสมอไปตราบไหนที่ตรรกะความเหมาะสมของทั้งสองรูปแบบไม่ขัดเสียทีเดียว ซึ่งกรณีศึกษาที่สะท้อนภาพของลักษณะดังกล่าวได้เป็นอย่างดีก็คืออิตาลี โดยหากมองตามข้อเท็จแล้วอิตาลีประกอบด้วยชาวคริสต์นิกายคาทอลิกร้อยละ 83.3 ของจำนวนประชากร รองลงมาคือประกอบที่ไม่นิยามตนเองกับศาสนาใดร้อยละ 12.4⁶⁰ กระนั้นแล้วสถานการณ์ก็แตกต่างออกไปจากโปแลนด์ ที่เกิดการรับรองสถานะคู่ชีวิตเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะคล้ายการสมรส และมีการรับรองสถานภาพการสมรสและบุตรในอุปการะครอบครัวเพศเดียวกันให้แก่ชาวต่างชาติ เหตุผลที่อยู่ภายใต้การประนีประนอมอาจกล่าวได้ว่าแม้ชาวอิตาลีจะนิยามตนเองว่าเป็นสังคมที่มีความใกล้ชิดและผูกพันกับคริสตจักรคาทอลิก แต่ในทางปฏิบัติก็มีประชาชนจำนวนที่ไม่เห็นด้วยการจำกัดกรอบสิทธิเสรีภาพของศาสนา และจำนวนประชากรดังกล่าวก็มีมากเพียงให้บรรทัดฐานได้เกิดขึ้นและมีพื้นที่อยู่ในสังคมได้ ที่แม้แต่ประธานาธิบดีปาปาฟรานซิสก็ยังต้องยอมรับบรรทัดฐานใหม่ในรูปแบบหนึ่งโดยกล่าวว่า “โปรดเรียกสิ่งต่าง ๆ ตามนามที่แท้จริงของสิ่งนั้น สถานะคู่สมรสมีไว้เพื่อสำหรับใช้กับคู่รักระหว่างชายและหญิง นี่เป็นคำนิยามที่ดันไม่ได้ ดังนั้นโปรด

59 Ibid.

60 “The Global Religious Landscape,” *Pew Forum*, <http://www.pewforum.org/files/2014/01/global-religion-full.pdf> (accessed on May 16, 2018).

เรียกการครองเรือนของเพศเดียวกันว่าคู่ชีวิตเกิด”⁶¹ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการด้านบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับพระสันตะปาปาองค์ปัจจุบันว่าทรงเกรงกลัวที่จะแสดงความเห็นใดที่เป็นการสร้างไม่พอใจให้กับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยมีประโยคหนึ่งที่มีชื่อเสียงมากคือ “ข้าพเจ้าคือใครหรือถึงจะไปตัดสินได้”⁶² แน่แน่นอนว่าหลักสูตรการเรียนการสอนพระธรรมในศาสนจักรไม่ได้เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง แต่ในแง่หนึ่งพื้นที่ของสิทธิของกลุ่มมีความหลากหลายทางเพศ⁶³ จนกระทั่งการศึกษาและแวดวงความรู้ว่าด้วยบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศก็ได้รับพื้นที่มากขึ้น เพราะความรุนแรงในการคัดค้านของพระสันตะปาปาองค์ปัจจุบันไม่เข้มข้นเท่ากับองค์ก่อน ๆ ที่ผ่านมา

เนื่องจากการศึกษาสภาพทางสังคมไม่ได้ภาพของพลวัตการเรียกร้องและการผลักดันวาระกฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกัน กล่าวคือแม้ศาสนาจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการให้กรอบมองทางจิตใจแก่ผู้คนสิ่งใดทำได้ และสิ่งใดทำไม่ได้ แต่กฎหมายคุ้มครองสถานะสมรสเพศเดียวกันจะเกิดขึ้นได้ในทางปฏิบัติก็ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งในท้องถิ่นและสื่อมวลชน ตลอดจนพรรคการเมืองที่จะเป็นผู้ผลักดันร่างกฎหมายที่ได้รับการผ่านในสภา ดังนั้นการเมืองจึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยภายในที่ต้องใช้ในการพิจารณา โดยจะต้องศึกษาธรรมชาติของพรรคการเมืองรวมถึงบรรยากาศทางการเมืองว่าเอื้อให้การผ่านร่างกฎหมายดังกล่าวมาน้อยเพียงใด

61 Joe Crowe, “Pope Francis Shows Support for Same-Sex Couples in ‘Civil Unions’,” *Newsmax*, September 8, 2017, <https://www.newsmax.com/newsfront/pope-francis-support-same-sex-couples-civil-unions/2017/09/08/id/812383/> (accessed on May 16, 2018).

62 Richard W. McCarty, “A New Hope? Pope Francis, the Academy, and LGBT Scholars and Scholarship,” *AAUP Journal of Academic Freedom* 6 (2015): 6.

63 Ibid.

การเมืองกับการผลักดันวาระสิทธิตามกฎหมายในการสมรสเพศเดียวกัน

ทั้งนี้หากมองภาพรวมในแง่ของพรรคข้างมากในแต่ละประเทศ จะพบว่าทั้ง 3 ประเทศนั้นมีพรรครัฐบาลที่ฐานคิดทั้งใกล้เคียงกัน และต่างกันออกไป กล่าวคือ เนเธอร์แลนด์มีพรรคประชาชนเพื่อเสรีภาพและประชาธิปไตย (People's Party for Freedom and Democracy: VVD) ครองเสียงข้างมากในรัฐสภา โดยพรรคมีแนวคิดแบบเสรีนิยมค่อนข้างไปทางอนุรักษนิยม ในขณะที่อิตาลีมีพรรคเดโมแครติก (Democratic Party) ครองเสียงข้างมากในรัฐสภา โดยมีแนวคิดแบบประชาธิปไตยสังคมนิยม คริสเตียนฝ่ายซ้าย และเสรีนิยม ส่วนโปแลนด์ นั้นมีกฎหมายและความยุติธรรม (Law and Justice: PiS) ครองเสียงข้างมากในรัฐสภา ทั้งนี้ พรรคดังกล่าวมีแนวคิดแบบชาตินิยมอนุรักษนิยม ประชานิยมฝ่ายขวา และประชาธิปไตยนิยมคริสเตียน ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าในประเทศที่รัฐสภาปกครองด้วยพรรคฝ่ายขวา ที่มีแนวคิดแบบอนุรักษนิยมนั้น การผลักดันประเด็นวาระย่อมทำได้ยากขึ้น เพราะกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองขาดผู้แทนที่จะสามารถนำความต้องการของตนเข้าไปครองเสียงข้างมากในการลงคะแนนผ่านร่างกฎหมายได้

ไม่เพียงเท่านั้นนักวิชาการจำนวนมากยังเกิดถึงความเชื่อมโยงระหว่างความเป็นประชาธิปไตยและความก้าวหน้าทางสิทธิของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ เมื่อความเป็นประชาธิปไตยของประเทศสูงขึ้น สิทธิของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศก็จะสูงขึ้นด้วย หากมองในเชิงการจัดลำดับจะพบว่ากรณีศึกษาทั้ง 3 ประเทศ มีความเป็นประชาธิปไตยที่แตกต่างกันคือ เนเธอร์แลนด์อยู่ลำดับที่ 12 ของการจัดลำดับทั่วโลก ขณะที่อิตาลีและโปแลนด์อยู่ลำดับที่ 22

และ 52 ตามลำดับ⁶⁴ ทั้งนี้มีข้อควรคำนึงคือความเชื่อมโยงนี้ไม่ได้หมายความว่าทั้ง 2 คุณสมบัตินี้จะเป็นสาเหตุโดยของกันและกัน แต่กระนั้นแล้วสภาพทางการเมืองดังกล่าวก็เปิดพื้นที่ให้บรรทัดฐานการสมรสเพศเดียวกันเกิดมากขึ้นภายในรัฐ และมีนักวิชาการได้อธิบายถึงความเชื่อมโยงของประชาธิปไตยและสิทธิทางเพศวิถีดังนี้

หนึ่งคือ เมื่อกล่าวถึงการทำให้เป็นความเป็นประชาธิปไตยก็จะต้องมีการพูดถึงวิวัฒนาการของความเป็นพลเมืองมากขึ้น หรือกล่าวอย่างง่ายก็คือความเป็นสมาชิกของสังคมการเมือง โดยความเป็นสมาชิกนี้สำคัญอย่างมากต่อกลุ่มคนที่ถูกผลักดันให้เป็นชายขอบ ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นแรงงาน ผู้หญิง กลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย และกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน เนื่องจากเป็นความเป็นสมาชิกจะเป็นปัจจัยที่รับรองสิทธิที่จะได้รับการปกป้องในฐานะส่วนหนึ่งของสังคม และมีสิทธิเสียงที่จะเรียกร้องความเป็นธรรมในแก่ตนเอง โดยเฉพาะยิ่งการเดินขบวนพาเหรดสีรุ้งเพื่อเรียกร้องสิทธิเพื่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้นเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในการขับเคลื่อนวาระสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ในแก่นคนเฉพาะกลุ่มในหลายประเทศ⁶⁵

ไม่เพียงแต่ในขบวนพาเหรดบนท้องถนนเท่านั้น แต่การเรียกร้องสิทธิที่ทรงพลังเทียบเท่ากับการเดินขบวนบนท้องถนนคือในบ้านที่ทำงาน และข้างบ้าน เนื่องจากการยอมรับและความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศย่อมต้องเกิดจากการที่คนในสังคมทำความรู้จัก เรียนรู้ถึงรสนิยมทางเพศที่ต่างไป เพื่อให้เข้าใจว่าคนเหล่านี้ไม่ใช่ผู้ป่วยที่มีอาการทางเพศ มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือเป็นบาปที่ติดตัวโดยการยอมรับและเข้าใจนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากผู้คนหวาดกลัวความ

64 “Democracy Index 2017: Free speech under attack,” *The Economist*, 2017, https://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=DemocracyIndex2017 (accessed on May 16, 2018).

65 Omar Encarnación, “Gay Rights: Why Democracy Matters,” *Journal of Democracy* 25, No.3 (2014): 99.

แตกต่างและพยายามครอบงำให้ทุกคนในสังคมมีวิถีแบบเดียวกัน หรือ ผลักไสผู้ที่แตกต่างออกไปเป็นชายขอบ ในวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งจะทำให้สังคมรู้จากการเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล ตั้งแต่ความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างทัศนคติที่แตกต่าง ชาติพันธุ์ที่แตกต่าง ตลอดจนเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างจากตน เมื่อเกิดความเคารพนี้แล้ว บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศก็จะมี ความกล้าที่จะแสดงอัตลักษณ์ของตนออกมา โดยไม่ต้องเกรงกลัวว่าการแสดงออกนั้นจะนำมาซึ่งการดูถูก การเสียเกียรติ หรือความเคารพจากผู้อื่น จากการทำความเข้าใจ และการเรียนรู้กันและกันจะช่วยขัดเกลาคคนในสังคม โดยไม่ทำให้คนกลุ่มนี้กลายเป็นพลเมืองชั้นสองอีกต่อไป⁶⁶

เหตุการณ์ตัวอย่างหนึ่งประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงหลักการดังกล่าวคือกรณีศึกษาในเนเธอร์แลนด์ ในทศวรรษที่ 1960 หนังสือพ็อกเก็ตบุ๊กชื่อ “Homosexual Neighbour” ได้รับการตีพิมพ์และกลายเป็นที่นิยมอย่างมากทั่วประเทศทั้งในหมู่ชาวคริสต์คาทอลิกและโปรเตสแตนต์ รวมทั้งคนกลุ่มอื่น⁶⁷ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความปกติของผู้ที่มีเพศวิถีแบบชอบเพศสภาพเดียวกันว่าเป็นเรื่องปกติ และสามารถพบได้ทั่วไป เช่น เพื่อนข้างบ้าน หลังจากนั้นก็มีกรออกอากาศรายการทางวิทยุที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศกว่า 4 รายการ และมีจำนวนผู้ฟังสูงถึงหนึ่งล้านคน โดยการจัดกรรอบที่เปิดมุมใหม่และถ้าทำทายกับบรรทัดฐานเดิมคือการที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศใช้คำว่า “การตระหนักรู้ตนเอง” (self-realisation) และ “การยอมรับตนเอง” (self-acceptance) มาต่อสู้กับแนวคิดที่ว่ากรการมีรสนิยมทางเพศที่ชอบเพศสภาพเดียวกันนั้นเป็นอาการป่วยทางจิต⁶⁸ นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการเพื่อแพร่คำว่า

66 Ibid., 100.

67 D.J. Bos, “Equal rites before the law religious celebrations of same-sex relationships in the Netherlands 1960s–1990s,” 194.

68 Ibid.

“homophiles” แทนคำว่า “queer” ซึ่งการจัดกรอบและใช้คำพูดเช่นนี้มีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการยอมรับของสังคมเกี่ยวกับฐานคิดเรื่องเพศวิถี⁶⁹ และเมื่อการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเพศวิถีในรูปแบบที่ท้าทายบรรทัดฐานสังคมในรูปแบบเก่าแล้ว การมีอยู่หรือการปรากฏอยู่อย่างเด่นชัดให้สังคมเห็นก็จะก่อให้เกิดการรับรู้ว่ามีสมาชิกเหล่านี้ในสังคม และทำให้ความรู้ลึกถึงการมีอยู่ซึ่งคนกลุ่มนี้กลายเป็นเรื่องปกติมากขึ้น อีกทั้งการที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ออกมายอมรับและแสดงตัวมากขึ้น ก็ทำให้สังคมเกิดการเรียนรู้และยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ผู้ที่จะสามารถยอมรับเพศวิถีที่แตกต่างได้ก็คือผู้ที่พาตนเอง หรือถูกสภาพแวดล้อมพาไปพบกับสังคมที่มีผู้มีความหลากหลายทางเพศอยู่รอบตัว และมีประสบการณ์ส่วนตัวเกี่ยวกับคนเหล่านั้นในฐานะคนใกล้ชิดที่ต้องทำความรู้จักและความเข้าใจด้วยตนเอง ทั้งนี้ในยุคจุดยืนที่สามารถเผยแพร่ต่อสาธารณะให้ได้รับความเข้าใจอย่างแพร่หลายก็ประกอบด้วยกันหลายอย่าง เช่น การสมรสกับบุคคลต่างเพศไม่สามารถแก้อาการรักเพศเดียวกันได้ การเลิกรากับคู่รักที่มีเพศสภาพเดียวกันไม่สามารถทำให้เพศวิถีเปลี่ยนไปได้ เป็นต้น⁷⁰

สองคือ อีกหนึ่งคุณสมบัติหนึ่งที่วัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ดีคือ หลักนิติธรรม⁷¹ กล่าวคือประชาชนทุกคนจะอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้กระบวนการยุติธรรมทางกฎหมายจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยการยึดมั่นกับกฎหมายทั้งในแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่อ้างอิงตามคำตัดสินที่ผ่านมาของศาล โดยที่ผ่านมานั้นศาลมีบทบาทที่ไม่แน่นอนอย่างมากในการสร้างความก้าวหน้าให้กับสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ และเป็นเหตุผลที่ประชาชนไม่กล้าฝากความหวังเรื่องสิทธิของตนเองไว้ให้กับศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความหลากหลายทางเพศ

69 Ibid.

70 Encarnación, “Gay Rights,” 99.

71 Ibid.

เหตุการณ์ตัวอย่างก็คือ กฎหมายว่าด้วยกิจกรรมทางเพศของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันที่ยังไม่มีทิศทางที่เป็นหนึ่งเดียวว่าถูกกฎหมายหรือละเมิดกฎหมายหรือไม่ จนกระทั่งเมื่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปได้ตัดสินคดีระหว่างคูดูจ็อนกับสหราชอาณาจักรใน ค.ศ.1981 (Dudgeon v. United Kingdom 1981)⁷² โดยตัดสินให้ไอร์แลนด์เหนือ โดยให้ยกเลิกกฎหมายเดิมที่ ณ ขณะนั้นเป็นพื้นที่แห่งเดียวในสหราชอาณาจักรที่การร่วมเพศของเพศเดียวกันยังผิดกฎหมาย และกลายเป็นบรรทัดฐานที่รัฐอื่น ๆ ปฏิบัติร่วมแม้แต่ในสหรัฐอเมริกาและละตินอเมริกา

ปัจจัยภายนอก

จากการที่ศาลต่าง ๆ ทั่วโลกวินิจฉัยคดีโดยอ้างอิงจากคำตัดสินของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นหนึ่งในเครื่องสะท้อนให้เห็นว่าองค์กรระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่อรับเข้าบรรทัดฐานว่าด้วยสิทธิตามกฎหมายในการสมรสเพศเดียวกันของประเทศต่าง ๆ ไม่ใช่เพียงแค่กรณีนี้เท่านั้น แต่ตามทฤษฎีวิวัฒจักรชีวิตของบรรทัดฐานในหลาย ๆ ครั้งก็เป็นเช่นนั้นคือ องค์กรระหว่างประเทศเป็นพื้นที่ให้กับบรรทัดฐานได้เกิดขึ้นเนื่องจากเป็นช่องทางที่มีรูปแบบเป็นองค์การ (organisational platform) และนอกจากนี้ องค์กรก็ยังเป็นเสมือนครูผู้สั่งสอนบรรทัดฐานในแก่รัฐสมาชิกอีกด้วย ทั้งนี้อาจมีความเห็นคัดค้านว่าปัจจัยภายในนั้นส่งผลดังเช่นที่กล่าวมาข้างต้น ก็อาจกล่าวได้ว่าข้อคิดเห็นนี้ถูกต้อง เพราะดังที่ได้อธิบายข้างต้นแล้วว่าปัจจัยภายในสนับสนุนหรือกีดกันบรรทัดฐานใหม่ที่จะเกิดขึ้นภายในประเทศอย่างไร แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการทางสังคมภายในเป็นเพียงแค่ปัจจัยที่กำหนดบทบาทของรัฐที่มีต่อบรรทัดฐานเท่านั้น กล่าวคือปัจจัยทางด้านการเมืองและสังคมเป็นตัวกำหนด

72 Ibid.

บทบาทของกรณีศึกษาทั้ง 3 ประเทศ กล่าวคือทำให้โปแลนด์เพิกเฉย
 ต่อการนำบรรทัดฐานไปใช้เมื่อครั้งบรรทัดฐานได้รับการนำเสนอในเวที
 ระหว่างประเทศ ทำให้อิตาลีเป็นผู้ตามทางบรรทัดฐานโดยเกิดหลังจาก
 การประนีประนอมทางบรรทัดฐานภายในรัฐ และสุดท้ายคือการทำให้
 เนเธอร์แลนด์กลายเป็นผู้นำบรรทัดฐานรายแรกทั้งนี้ก็เพราะปัจจัย
 ภายในต่าง ๆ เอื้อให้เป็นเช่นนั้น กระนั้นคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าสุดท้าย
 แล้วเมื่อบรรทัดฐานได้รับพื้นที่ในองค์การ สร้างการถกเถียงให้เกิดขึ้น
 ก็จะส่งผลต่อการประพัตติของตัวแสดงรัฐ อีกหนึ่งประการที่ควรคำนึง
 คือสหภาพยุโรปนั้นเป็นองค์การที่มีอำนาจอธิปไตยบางส่วนเหนือรัฐ
 ดังนั้นจึงมีอาจเชิงบรรทัดฐานที่ทรงอิทธิพลต่อรัฐภายในไม่มากนักน้อย
 โดยจะอธิบายถึงบทบาทของสหภาพยุโรปที่มีต่อรัฐสมาชิกดังต่อไปนี้

องค์การระหว่างประเทศในฐานะพื้นที่ของการนำเสนอบรรทัดฐาน

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่าง
 องค์การที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ จะต้อง
 อาศัยพื้นที่ขององค์การระหว่างประเทศในการนำเสนอบรรทัดฐาน
 เนื่องจากประเด็นสิทธิมนุษยชนไม่ใช่ผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐ
 โดยตรงดังนั้น การฝากความหวังเรื่องสิทธิมนุษยชนให้กับผู้แทนก็ดู
 เป็นเรื่องที่ไม่ได้ผลนัก ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงจะต้องเป็น
 ปากเป็นเสียงให้แก่กลุ่มของตนเอง และเป็นผู้นำเสนอสู่ตัวแสดงที่
 อยู่ภายในองค์การระหว่างประเทศว่า บรรทัดฐานใหม่นี้เป็นสิ่งที่ควร
 ยึดถือและปฏิบัติทั้งนี้ก็ต้องอาศัยการจัดกรอบ หรือการสร้างความ
 ตระหนักรู้ให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังเช่นที่ทฤษฎีวิวัจกรชีวิต
 ของบรรทัดฐานได้กล่าวไว้ การมีพื้นที่ดังกล่าวมีประโยชน์อย่างมาก
 เพราะนอกจากจะเป็นการผลักดันประเทศวาระสู่พื้นที่ขนาดใหญ่แล้ว
 ยังเป็นพื้นที่ที่ไม่ยึดติดอยู่กับอำนาจรัฐหรือข้อจำกัดภายในรัฐเพราะ
 เป็นเวทีระหว่างประเทศที่มีตัวแสดงมากมาย และอยู่นอกเขตอธิปไตย

ของรัฐ นอกจากนี้องค์การระหว่างประเทศยังเป็นพื้นที่ในการเชื่อมโยงและติดต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมข้ามชาติ เพื่อขยายเครือข่ายและสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม⁷³

นอกจากการที่องค์การระหว่างประเทศจะเป็นช่องทางที่ผู้นำเสนอบรรทัดฐานจะใช้ในการเสนอวาระทางสิทธิต่อตัวแสดงระหว่างประเทศแล้ว องค์การระหว่างประเทศยังเป็นพื้นที่ให้แก่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงและการถกเถียงเกี่ยวกับบรรทัดฐานด้วย โดยแน่นอนว่าในการถกเถียงนั้นจะต้องมีการแสดงจุดยืนของผู้นำ จากนั้นจุดยืนเช่นนี้ย่อมมีผลตามในไม่ช้า กรณีตัวอย่างหนึ่งคือเมื่อพรรคฟิโอสของโปแลนด์ได้สร้างกลุ่มนักปฏิรูปและอนุรักษนิยมยุโรป (European Conservatives and Reformists Group: ECR) ร่วมกับพรรคอนุรักษนิยมของสหราชอาณาจักรในรัฐสภายุโรป⁷⁴ ทศนคติที่เป็นการปฏิบัติกับการรวมตัวของยุโรป (Euro-skepticism) และกระแสความเกลียดกลุ่มคนรักเพศเดียวของความร่วมมือดังกล่าวก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสื่ออังกฤษ⁷⁵ อีกทั้งสื่อข้ามชาติของยุโรปยังนำเสนอภาพลบที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือดังกล่าวอย่างรุนแรง จนนักการเมืองหลายคนในพรรคฟิโอสต้องประพฤติเพื่อแสดงออกให้สังคมเห็นว่าตนไม่ใช่ผู้เกลียดคนรักเพศเดียวกัน เช่นการร่วมเดินขบวนพาเหรดสีรุ้งในกรุงวอร์ซอ ทั้งนี้ก็เพื่อลบภาพลักษณ์เสียหายที่เกิดขึ้นจากความร่วมมืออีซีอาร์นั่นเอง⁷⁶

73 Ayoub, "Contested norms in new adopter states: International determinants of LGBT rights legislation," 293.

74 Ibid.

75 Ibid.

76 Ibid.

องค์การระหว่างประเทศในฐานะคุณครูผู้สั่งสอนบรรทัดฐาน

ทั้งนี้ องค์การระหว่างประเทศมิได้เพียงเป็นแค่พื้นที่ในการนำเสนอบรรทัดในช่วงการเกิดขึ้นของบรรทัดฐานเท่านั้น แต่องค์การระหว่างประเทศยังมีอำนาจในการขัดเกลาตัวแสดงในระยะการแพร่กระจายบรรทัดฐานด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลไม่ในทางใดก็ทางหนึ่งให้ตัวแสดงรัฐปฏิบัติตามบรรทัดฐานใหม่ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นเพราะรัฐรู้สึกถึงการเป็นอัตลักษณ์ร่วมหรือเป็นแรงกดดันที่ทำให้รัฐไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากน้อมรับบรรทัดฐานดังกล่าวหรือที่ในทฤษฎีวิวจักรของบรรทัดฐานเรียกสิ่งนี้ว่าเป็นแรงกดดันจากเพื่อนบ้าน (peer pressure)

ในเชิงกฎหมายนั้น นอกจากคำตัดสินของศาลสหภาพยุโรป มีบทบาทอย่างยิ่งที่จะทำให้รัฐสมาชิกของยุโรปดังกล่าวไปในส่วนของหลักนิติธรรมที่ส่งผลต่อการแพร่กระจายของบรรทัดฐานแล้ว กฎหมายเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศที่สำคัญในอดีตก็คือ การรับรองให้กิจกรรมทางเพศของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันนั้นถูกกฎหมาย อีกทั้งยังออกกฎหมายเพื่อป้องกันไม่มีการกีดกันทางเพศ หรือเลือกปฏิบัติด้วยการแสดงออกทางเพศในการจ้างงานตั้งแต่ ค.ศ.2000⁷⁷ การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นเหตุผลในรัฐสมาชิกอนุวัติกฎหมายนี้ไปใช้ในประเทศของตนเพื่อรับรองสิทธิของประชากรที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งก่อนหน้านี้ก็เกิดการถกเถียงเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าวภายในภูมิภาคจนทำให้แม้แต่โปแลนด์ต้องออกมาเพื่อรับรองให้กิจกรรมทางเพศของคนรักเพศเดียวกันนั้นถูกกฎหมายใน ค.ศ.1932 แม้ว่าในอดีตนั้นโปแลนด์จะไม่เคยถือว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นการละเมิดกฎหมายมาก่อนเลยก็ตาม⁷⁸ ส่วนในกรณีของการเลือกปฏิบัติจากอัตลักษณ์และการแสดงทางเพศนั้น โปแลนด์ได้ออกกฎหมายแรงงาน (Labour code ใน

77 Ibid., 294.

78 Ibid.

ค.ศ.2003) ซึ่งก็เป็นหนึ่งในอิทธิพลที่เกิดจากกฎหมายขององค์การ นอกจากนี้ในกรณีของอิตาลี ศาลสูงสุดของอิตาลีตัดสินให้สถานะ คู่สมรสกับคู่เลสเบียนชาวฝรั่งเศสด้วยเหตุผลคือยืนยันตามคำตัดสินของศาลฝรั่งเศส และอีกกรณีคือยืนยันสถานะบุตรบุญธรรมในอุปการะของครอบครัวเกย์ก็เนื่องจากการยืนยันการรับเลี้ยงดังกล่าวเกิดขึ้นในสหราชอาณาจักร⁷⁹ แสดงให้เห็นว่าการให้สิทธิกับประชากรด้วยเงื่อนไขที่ตีความจากต่างแดนเป็นที่เกิดขึ้นจริงในอดีต และยังเป็นาง่ายกว่าในแง่กระบวนการตัดสินและแง่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังคำตัดสินด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายจากองค์กรกลางสหภาพยุโรปและรัฐสมาชิกเพื่อนบ้านมีผลในทางใดทางหนึ่งต่อการแพร่กระจายบรรทัดฐานการสมรสเพศเดียวกัน

ในเชิงวัฒนธรรมประชาธิปไตยนั้น สหภาพยุโรปก็มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยรวมถึงกดดันในฐานะบรรทัดฐานและคุณค่าที่สหภาพยุโรปยึดถือ เหตุการณ์ที่เห็นได้ในกรณีศึกษาก็คือโปแลนด์ ซึ่งมีลำดับประชาธิปไตยอยู่ที่ 52 นั้นถูกวิพากษ์วิจารณ์จากองค์กรกลาง โดยนายดอนัลด์ ทัสก์ ประธานสภายุโรปซึ่งเป็นคนโปแลนด์ นักการโปแลนด์ก็ได้วิจารณ์ว่ารัฐสภาโปแลนด์นั้นมีความเสื่อมถอยทางประชาธิปไตยและใช้คำว่า “ออกไปทางตะวันออก” (eastward) ซึ่งเป็นการสื่อว่ากลายเป็นยุโรปตะวันออกที่วัฒนธรรมประชาธิปไตยเสื่อมถอย ถ้อยความดังกล่าวมีขึ้นหลังจากที่รัฐสภาโปแลนด์ผ่านร่างกฎหมายที่มอบอำนาจให้รัฐบาลสามารถสามารถควบคุมศาลสูงสุดได้แทนที่จะเป็นผู้พิพากษาซึ่งเป็นการทำลายกลไกการถ่วงดุลอำนาจตาม

79 “Adoption of kids by gays recognised,” ANSA News, March 9, 2017, http://www.ansa.it/english/news/general_news/2017/03/09/adoption-of-kids-by-gays-recognised_ba23cf0b-a006-4e44-8e5b-92ece4fb2122.html (accessed on May 16, 2018).

หลักประชาธิปไตย⁸⁰ นอกจากนี้ยังกล่าวอีกด้วยว่ารัฐบาลโปแลนด์ได้ผลักดันให้ประชาชนจำนวนมากกลายเป็นชายขอบจากการดำเนินนโยบายที่เน้นประชานิยมฝ่ายขวามากเกินไป⁸¹ กลไกทางสังคมดังกล่าวเกิดขึ้นในความสัมพันธ์แบบองค์กรกลางและรัฐสมาชิกซึ่งเป็นหัวใจหลักที่ทฤษฎีวิวัจกรชีวิตของบรรทัดฐานต้องการนำเสนอ อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ว่าอำนาจทางบรรทัดฐานของสหภาพยุโรปมิได้ส่งผลแค่เพียงในองค์การแต่ยังส่งผลไปยังภายนอกองค์กรด้วย สหภาพยุโรปมีบทบาทสำคัญในการแพร่บรรทัดฐานจากภูมิภาคของตนไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก โดยเนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก นอร์เวย์ และสวีเดนได้ระงับการให้เงินช่วยเหลือกับประเทศยากจนต่ำ ทั้งนี้มีจุดประสงค์ให้ยากจนด้อยคุณภาพร้ายแรงในการต่อต้านกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน⁸² ซึ่งก็เป็นเป็นไปตามทฤษฎีทั้งของอแลสแตร์และวิวัจกรชีวิตของบรรทัดฐานที่ว่าบรรทัดฐานจะแพร่กระจายมากขึ้นถ้าผู้นำทางบรรทัดฐานมีอิทธิพลหรือคุณูปการสำคัญต่อรัฐอื่น ๆ

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะว่าการรวมตัวของสหภาพยุโรปที่มากขึ้นจะสร้างความเชื่อมโยงระหว่างชาติยุโรปและจะเกิดการแพร่กระจายของบรรทัดฐานมากขึ้นทั้งในแง่ของการสร้างพื้นที่ให้กลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมได้เรียกร้องและสร้างเครือข่ายของตนเอง รวมถึงการกดดันของเพื่อนบ้านทั้งในองค์การสหภาพยุโรปเองและภายนอก อย่างไรก็ตามผู้เขียนยังคงยอมรับว่าบรรทัดฐานดังกล่าวนั้นยังเผชิญกับข้อท้าทายสำคัญจำนวนมากทั้งจากธรรมชาติของบรรทัดฐานเอง หรือสภาพแวดล้อมของตัวแสดง กล่าวคือปัจจุบันเกิดการกลับมาของประชานิยมฝ่ายขวาที่ทำให้ผู้คนปฏิเสธคุณค่าของสหภาพยุโรป

80 Daniel Boffey, “Donald Tusk warns of ‘bleak outcome’ from Polish judiciary reform,” *The Guardian*, July 20, 2017, <https://www.theguardian.com/world/2017/jul/20/donald-tusk-criticises-bleak-outcomes-in-wake-of-polands-judiciary-reform> (accessed on May 16, 2018).

81 Ibid.

82 Encarnación, “Gay Rights,” 101.

พร้อมกันนั้นก็มองว่าสหภาพยุโรปเป็นภัยต่อความกินดีอยู่ดีของตน เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเป็นสมาชิก และมีข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติเพื่อเป็นสมาชิก ในขณะที่ยวบรรทัดฐานด้านสิทธิการสมรสเพศเดียวกันมีปัญหาโดยธรรมชาติ เพราะการที่สิทธิมนุษยชนสามารถก้าวหน้าได้ถึงปัจจุบันและแพร่ไปในหลาย ๆ รัฐได้ก็เนื่องจากการเรียกร้องสิทธิระดับพื้นฐาน เช่น กิจกรรมทางเพศ การจ้างงาน การเข้ารับราชการทหาร ซึ่งเป็นประเด็นที่พื้นฐานง่ายกว่าการแต่งงานที่ทำหายคำนิยามเรื่องครอบครัวที่สังคมเชื่อมั่นมาเป็นเวลานาน หากการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนจะสามารถลึกซึ้งขึ้นซับซ้อนขึ้นได้นั้น โดยมากก็จะเกิดกับประเทศที่มีพื้นฐานด้านสิทธิมาแต่เนิ่นแล้ว ทั้งนี้ก็คงไม่อาจคาดเดาได้ตายตัวว่าบรรทัดฐานในสังคมนี้อาจจะประเทศของภูมิภาคยุโรปเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวจะเป็นอย่างไร เพราะเมื่อขึ้นชื่อว่าการศึกษายวบรรทัดฐานแล้วย่อมใช้เวลาพอสมควร และเป็นไปได้ว่าจะต้องอาศัยระยะเวลาถึงหลายช่วงอายุคนในการติดตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบรรทัดฐาน

บทสรุป

บทความชิ้นนี้ศึกษาความแตกต่างของระดับการรับรองสิทธิตามกฎหมายในการสมรสเพศสภาพเดียวกันในฐานะยวบรรทัดฐานระหว่างประเทศ โดยศึกษาผ่านกรณีศึกษา 3 ประเทศที่มีระดับการรับรองสิทธิดังกล่าวตามกฎหมายที่แตกต่างกันคือ เนเธอร์แลนด์ อิตาลี และโปแลนด์ ทั้งนี้เมื่อมองภาพกรอบทฤษฎีวิวัฒนาการชีวิตของยวบรรทัดฐานแล้วจะพบว่าทั้ง 3 กรณีศึกษามีสถานะที่แตกต่างกันคือ เนเธอร์แลนด์ เป็นผู้นำทางยวบรรทัดฐานโดยเป็นชาติแรกที่ยกกฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกัน สองคืออิตาลีในฐานะผู้ตามทางยวบรรทัดฐานเพราะถึงแม้จะไม่มีกฎหมายการสมรสเพศเดียวกัน แต่ก็มีกฎหมายที่ให้สิทธิในลักษณะที่คล้ายกันคือกฎหมายคู่ชีวิต ในขณะที่โปแลนด์นั้นเป็นรัฐที่

ยังไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานเพราะยังไม่มีการรับรองสถานะใด ๆ จากนั้นเมื่อศึกษาองค์ประกอบของการแต่งงานแล้วจะพบว่านอกจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการรับรู้ของสังคม ปฏิเสธไม่ได้ที่ศาสนาและกฎหมายจะมีบทบาทต่อการแต่งงานของปัจเจกบุคคล ซึ่งแม้ความสัมพันธ์จะเป็นเรื่องของคนสองคนก็ตามแต่เมื่อสังคมวิวัฒนาการไปเรื่อย ๆ และใช้หลักนิติรัฐปัจเจกสุดท้ายจึงส่งผล อย่างไรก็ตามเกิดการตั้งข้อสังเกตในเนเธอร์แลนด์ที่ผ่านร่างกฎหมายนี้เป็นชาติแรกนั้นการสมรสเพศเดียวกันกลับเกิดขึ้นอย่างลับ ๆ ภายในโบสถ์จากนั้นก็แพร่หลายและกลายเป็นเรื่องธรรมดามากขึ้น แม้จะประสบกับการถูกวิพากษ์วิจารณ์ก็เป็นการสร้างให้สังคมรับรู้ว่ามีคนจำนวนมากที่ต้องสมรสกับบุคคลเพศเดียวกัน ทั้งนี้เพียงแค่พิธีกรรมในโบสถ์นั้นคงไม่เพียงพอ เพราะการจะทำให้กฎหมายดังกล่าวผ่านได้นั้นจะต้องอาศัยพรรคการเมืองที่มีแนวคิดเสรีนิยมเพื่อผลักดันประเด็นวาระดังกล่าวในสภา นอกจากนี้ยังต้องอาศัยวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ดีเนื่องจะเป็นการสร้างความเคารพความแตกต่างกับสมาชิกทุกคน ไม่ทำให้เกิดขายขอบและสร้างนิติธรรมขึ้น โดยจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ให้ความสำคัญกับการปกครองด้วยกฎหมายมากขึ้นและพยายามให้ร่างกฎหมายดังกล่าวได้รับการเห็นชอบในสภา ทั้งนี้แม้ปัจเจกภายในจะเป็นตัวกำหนดบทบาทของตัวแสดงที่มีต่อบรรทัดฐาน แต่ปัจเจกภายนอกก็เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้บรรทัดฐานดังกล่าวแพร่กระจาย โดยมีองค์การระหว่างประเทศเป็นตัวเปิดพื้นที่ให้ขบวนการเคลื่อนไหวได้นำเสนอบรรทัดฐานใหม่และสร้างเครือข่ายข้ามชาติ นอกจากนี้องค์การระหว่างประเทศยังมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ขัดเกลารัฐสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหภาพยุโรปที่มีอำนาจและยึดถือคุณค่าว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย และมีการบูรณาการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง จึงมีโอกาสเป็นได้มากกว่าบรรทัดฐานดังกล่าวจะสามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วภายในสหภาพยุโรป

ข้อมูลวารสาร

วารสารยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISSN 0858-7795 | ISSN 2673-0790 (Online)

ข้อมูลทั่วไปและประวัติ

วารสารยุโรปศึกษาจัดทำโดยศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและได้รับการรับรองจากสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย เริ่มตีพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2536 พักตีพิมพ์ชั่วคราวระหว่าง พ.ศ.2560-2561 และกลับมาดำเนินการตีพิมพ์ตามปกติ พร้อมทั้งเริ่มเผยแพร่ฉบับออนไลน์และใช้ระบบพิษณุ-พิจารณาเมื่อ พ.ศ.2562

วัตถุประสงค์ในการพิมพ์

วารสารยุโรปศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และความคิดเห็นในสาขาวิชายุโรปศึกษาในหมู่นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและบุคคลทั่วไป อันจะเป็นการเสริมสร้าง พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านยุโรปศึกษาให้แก่สาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สาระสังเขป

วารสารยุโรปศึกษาเป็นวารสารสหวิทยาการทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ตีพิมพ์บทความทางวิชาการที่มีคุณภาพสูงในสาขา วิชารัฐศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์

ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับภูมิภาคยุโรป ตลอดจนความสัมพันธ์และบทบาทของของยุโรปในโลก ทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเปิดรับทั้งบทความวิจัย บทความที่ไม่ได้มาจากการงานวิจัย และบทปริทัศน์หนังสือ

กำหนดเผยแพร่

วารสารยุโรปศึกษาเป็นวารสารราย 6 เดือน มีกำหนดเผยแพร่ฉบับปกติ 2 ฉบับต่อปี ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน ออกเผยแพร่เดือนสิ้นเดือนมิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ออกเผยแพร่เดือนสิ้นเดือนธันวาคม โดยตั้งแต่ปีที่ 25 (2562) ในหนึ่งฉบับจะตีพิมพ์บทความที่ผ่านการพิจารณาจำนวนทั้งสิ้น 4-6 บทความ ทั้งนี้ วารสารอาจพิจารณาเผยแพร่ฉบับพิเศษและฉบับเสริมเพิ่มเติมตามโอกาส

ระบบพิชญพิจารณา (peer-review)

วารสารยุโรปศึกษาเริ่มใช้ระบบพิชญพิจารณา (peer-review) แบบไม่เปิดเผยตัวตนทั้งสองทาง (double-blind) ในการพิจารณาตีพิมพ์บทความตั้งแต่ฉบับปีที่ 25 เล่มที่ 1 (2562) โดยบทความที่เสนอขอรับการพิจารณาตีพิมพ์จะถูกเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน พิจารณาให้ความเห็น บทความที่ได้รับอนุมัติตีพิมพ์จะต้องได้รับผลการประเมินในระดับ “ผ่าน” หรือ “ให้แก้ไขปรับปรุง แต่ไม่ต้องประเมินใหม่” แล้วผู้แต่งแก้ไขปรับปรุงตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจนเป็นที่น่าพอใจจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ท่าน

ลิขสิทธิ์

วารสารยุโรปศึกษาและบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร
ตลอดจนส่วนประกอบอื่นในวารสารทั้งหมด ถือเป็นลิขสิทธิ์ของศูนย์
ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้ามผู้ใดทำซ้ำ คัดลอก
ลอกเลียน ดัดแปลง ปลอมแปลง และจัดเผยแพร่ โดยมุ่งประโยชน์
ในเชิงพาณิชย์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศูนย์ยุโรปศึกษาแห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรฐานทางจริยธรรม

โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในเว็บไซต์วารสาร หน้า “มาตรฐาน
ทางจริยธรรม”

คำเตือน

ความคิดเห็นในบทความเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนบุคคลของ
ผู้เขียนบทความเท่านั้น กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องมีความเห็นที่
สอดคล้องกับความเห็นที่ปรากฏในบทความแต่อย่างใด

ขั้นตอนการส่งบทความตีพิมพ์

1. ขั้นตอนก่อนการส่งบทความเข้ารับพิจารณาตีพิมพ์

1.1. ผู้สนใจเขียนและจัดทำต้นฉบับบทความส่งเข้ารับพิจารณาตีพิมพ์จะต้องศึกษาข้อกำหนดเกี่ยวกับบทความของวารสารอย่างละเอียดจากเว็บไซต์วารสาร และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

1.2. เพื่อความสะดวกในการดำเนินการของกองบรรณาธิการ โปรดจัดเตรียมและตรวจสอบไฟล์ต้นฉบับในขั้นสุดท้ายด้วยโปรแกรม Microsoft Word

1.3. เนื่องจากวารสารใช้ระบบพินิจพิจารณา (peer-review) แบบไม่เปิดเผยตัวตนทั้งสองทาง (double-blind) ในการพิจารณาบทความ ให้ท่านตรวจสอบไฟล์ต้นฉบับบทความทั้งในนามสกุล .docx และ .pdf ว่าไม่ปรากฏชื่อผู้เขียนในส่วนหนึ่งส่วนใดของบทความ

2. ขั้นตอนการส่งบทความเข้ารับพิจารณาตีพิมพ์

2.1. วารสารสนับสนุนให้ผู้เขียนทุกท่านดำเนินการส่งบทความผ่านระบบ ThaiJo อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ผู้เขียนไม่สะดวกส่งบทความผ่านระบบดังกล่าว โปรดติดต่อกองบรรณาธิการวารสารเพื่อขอส่งบทความทางอีเมลแทน ทั้งนี้ กองบรรณาธิการจะไม่รับต้นฉบับบทความผ่านช่องทางอื่นนอกเหนือจากสองช่องทางข้างต้นในทุกกรณี

2.2. ในกรณีที่ท่านไม่มีบัญชีผู้ใช้ของวารสารยุโรปศึกษาในระบบ ThaiJo มาก่อน โปรดลงทะเบียนเปิดบัญชีผู้ใช้ในหน้าลงทะเบียน พร้อมระบุข้อมูลการติดต่อที่วารสารจะสามารถติดต่อท่านได้โดยสะดวก

2.3. ท่านสามารถเริ่มต้นกระบวนการส่งบทความเข้ารับพิจารณาตีพิมพ์ โดยเลือกปุ่ม “ส่งบทความ” ทางด้านขวาของหน้าเว็บไซต์วารสาร แล้วลงชื่อเข้าสู่ระบบ

2.4. ในขั้นตอนที่ 1 “เริ่มการส่ง” ให้ท่านระบุภาษาหลักของบทความ เขียนจดหมายนำส่งบทความ และกดบันทึกและดำเนินการต่อในการดำเนินการนี้ ผู้เขียนยอมรับว่า หากบทความได้รับความเห็นชอบให้ตีพิมพ์แล้ว บทความดังกล่าวถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารยุโรปศึกษา ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.5. ในขั้นตอนที่ 2 “อัปโหลดไฟล์ประกอบบทความ” ให้ท่านระบุประเภทของไฟล์และอัปโหลดไฟล์ต้นฉบับบทความใน 2 นามสกุล รวมถึงไฟล์อื่นที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ในกรณีไฟล์รูปภาพ ตาราง และแผนภูมิ ให้ระบุประเภทไฟล์เป็น “อื่นๆ”

2.6. ในขั้นตอนที่ 3 “ลงข้อมูลรายละเอียดบทความ” ให้ท่านระบุชื่อเรื่องบทความ บทคัดย่อ ข้อมูลผู้เกี่ยวข้อง และคำสำคัญ ทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (หรือภาษาอังกฤษภาษาเดียว ในกรณีที่บทความเป็นภาษาอังกฤษ) ให้ครบถ้วน ตามคำแนะนำของเว็บไซต์

2.7. ในขั้นตอนสุดท้าย ให้ท่านยืนยันการส่งบทความ จากนั้นระบบจะดำเนินการส่งบทความให้กับกองบรรณาธิการเพื่อดำเนินการต่อไป

3. ขั้นตอนหลังการส่งบทความเข้ารับพิจารณาตีพิมพ์

3.1. เมื่อท่านดำเนินการส่งบทความเข้ารับพิจารณาตีพิมพ์แล้ว หากบรรณาธิการมิได้บอกปฏิเสธบทความของท่านในขั้นต้น กองบรรณาธิการจะเริ่มกระบวนการพิจารณาบทความของท่าน โดยส่งบทความของท่านให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน พิจารณา กระบวนการนี้จะใช้

เวลาปกติประมาณ 1-2 เดือน ในระหว่างนี้ ท่านสามารถติดตามความคืบหน้าของกระบวนการพิจารณาพิจารณาผ่านระบบ ThaiJo

3.2. ภายหลังจากได้รับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการประเมินแก่ท่านทางอีเมลเท่านั้น บทความที่ได้รับอนุมัติตีพิมพ์จะต้องได้รับผลการประเมินในระดับ “ผ่าน” หรือ “ให้แก้ไขปรับปรุง แต่ไม่ต้องประเมินใหม่” แล้วผู้แต่งแก้ไขปรับปรุงตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจนเป็นที่น่าพอใจ จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ท่าน

3.3. ในกรณีที่ท่านต้องแก้ไขปรับปรุงบทความ ท่านจะต้องส่งบทความฉบับแก้ไขปรับปรุงภายใน 30 วัน นับจากวันที่ท่านได้รับความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิครบทั้ง 2 ท่าน ผ่านช่องทางเดิมที่ท่านส่งบทความเข้ารับพิจารณาครั้งแรก เพื่อให้บรรณาธิการพิจารณาการแก้ไขปรับปรุง

3.4. หากบทความของท่านได้รับอนุมัติตีพิมพ์ ระบบจะแจ้งผลการอนุมัติแก่ท่านทางอีเมลเท่านั้น

3.5. ในกระบวนการตีพิมพ์เผยแพร่ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิในการตัดสินใจเลือกตีพิมพ์บทความของท่านในวารสารฉบับใดก็ได้ เมื่อวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่านเรียบร้อยแล้ว ระบบจะแจ้งความคืบหน้าในการตีพิมพ์บทความของท่านผ่านอีเมลเท่านั้น

****หากท่านมีข้อซักถามหรือต้องการความช่วยเหลือในกระบวนการส่งบทความเข้ารับพิจารณาตีพิมพ์ โปรดติดต่อกองบรรณาธิการวารสารผ่านช่องทางที่ประกาศไว้ในเว็บไซต์****